מבשירין זיעת בתים פרק ב

עליהם איסור טבל ואוסר במשהו ומציגו לר"ע על ספיקו עישר שני עישורים מ"ש וגו"ע ואפילו אחר הרוב אין לילך באיסורי טבל אלא בדמאי וכתב הר"ש קורקוס ולא ידעתי היאך הקשה כן דאם זה נקרא טבל תיקשי ליה מתני' דתולכים אחר הרוב לכן אבי אומר דא"ז נקרא טבל אלא בשלא הוציא כל מה שצריך להוציא אבל זה הוציא כבר כל מה שצריך להוציא אלא שהמעשר שהוציא הוא ספק אם הוא שני או עני ומאחר שהוציא כל מה שצריכין להוציא לא נשאר בו טבל אלא שאנו מסופקים מעשר מה מה יעשה בו מותר לעשות חול קודש ולא קדש חול וזהו פירוש הולכים להחמיר דמשמע דאחר אחד מהם אנו הולכים אלא שהולכים אחר החמור והוא השני שצריך לאכלו בקדושה שאם המועט נשאר טבל כדברי הראב"ד והרא"ש איך אמרו הולכין אחר הרוב דהא טבל לא בטיל ;

תוספות יום טוב מבשירין שק פרק ג ר' עובדיה מברטנורה

פרק ג **א שק** שהוא מלא פירות. כתב הרמב"ם ז"ל זרעים. כי רוב הזרעים מושכים המים. וכ"ם החמה. ע"כ. ועיין במשנה ג'. ובחבורו פרק י"ד מהט"א [הלכה ה'] כתב ג"כ שק שהוא מלא זרעונים:

רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בבי יותן וכו'. ובנוסחת מהר"ם היו בבי יותן והו לא מידי. ופי' כלומר הסמוכים ממש למים היכם בבי יותן. דלא ניחא ליה שיבואו עליהם המים. משום דבלא"ה יש להם לחלוחית די. מלחלוחית המים הסמוכים אליהם. ע"כ: **ב ושאר** כל המשקין טהורין. וה"ג הר"ב. ופי' טהורין הפירות שבתוך החבית אם נתלחלחו מהן. דהואיל וסתמן היכן נבלעין בחבית לא היו לרלון. ולריך לומר שגם סופן לא לרלון. דאלת"ה הא תנן ברים מכילתין כל שסופו לרלון אע"פ שאין תחלתו לרלון. וזה דומה. דכיון

פרק ג **א שק** שהוא מלא פירות). ונתנו על גב הנהר. או על פי הבור. או על מעלות המערה ב). ושאבו. כל ששאבו בבי יותן ג). ר' יהודה אומר. כל שהוא כנגד המים. בבי יותן. וכל שאינו כנגד המים ד). אינו בבי יותן: **ב** חבית ה) שהיא מלאה פירות. ונתונה לתוך המשקין. או מלאה משקין. ונתונה לתוך הפירות. ושאבו. כל ששאבו בבי יותן. באלו משקים אמרו. במים. וביין. ובחומץ). ושאר כל המשקין ז) טהורין

פרק ג **א שק** שהוא מלא: מעלות המערה. המלאה מים: כל ששאבו. הפירות מלחלוחית המים. הרי זה בבי יותן דניחא ליה שישאבו הפירות מן המים. שמהוך כך הן גרלין גסים ונפוחים: רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים כו'. ולין הלכה כרבי יהודה: **ב** הבית. של חרס. לו של כלי לבן הרכים. שהן כחרס. לבל שאר כלים לא בלעו כל כך עד שיהיו הפירות שבתוכן שולבים: ששאבו. נתלחלחו הפירות ומשקה טופח עליהן: ה"ג ושאר כל המשקים טהורים. שאר ז' משקים המכשירים לקבל טומאה. טהורים הפירות שבתוך החבית אם נתלחלחו מהן. דדוקא מים ויין וחומץ שהן דקים וללולים. הן נבלעין בחבית מפני דקותן. והפירות שולבים מהן. לבל שתן דבש חלב דם טל. הן עבין. ומפני עביין אינן יכולין להבלע בתוך הכלי כל כך. עד שיהיו הפירות שבתוך החבית

אליהו רבה

א לרבות כל בבי יותן אפי' כלל שאינו כנגד המים שנתלחלחו מלותן שכנגד המים. ולר"י שכנגד המים בבי יותן דניחא ליה וכל שאינו כנגד המים אינו בבי יותן אע"פ שנתלחלחו מלותן שכנגד המים לא ניחא ליה דאי הוה ניחא ליה היה מניחן בשני שקים ע"ג המים והוה כולה כנגד המים:

ב חבית שהיא מלאה פירות. תניא בתוספ' אמר ר' יוסי בר"מ בשל חרס אבל בשאר כל הכלים אינן שולבין ולא לבן הכלים הרי הן בבלי חרס:

משנה אחרונה

פ"ב א שנתנו ע"ג הנהר וע"פ הבור פי' שלא נתנו לתוך המים אלא בסמוך למים ושאבו מלחלוחית המים והלחלוחית הוא כמו זיעה העולה מן החמין שנשוב כמו המים עצמן להבשר בדלקמן פ"ה מ"י. ואמרינן דניחא ליה מסתמא כמ"ש הרב. וא"ת נשיאלי' אי ניחא ליה. וי"ל דליתי' קמן דנשיאלי'. ודוקא נתנם בסמוך למים שאם נתנם בתוך המים לא פליג ר"י דאפי' בנגד המים מודה. וא"ל דר"י לטעמי' דס"ל לקמן מ"ו ומ"ז דניחא ליה להזל לא מהני עד שיעשה מעשה מוכיח

מלאכת שלמה

פ"ב א שק שהוא מלא פירות. כגון מיני זרעונים ונתנו על גב הנהר. כדי שיתלחלחו וירלו גסים: כל ששאבו. זיע עליהם משקה טופח הוכשרו דהשיב משקה כיון שבא מכח המים ור' יהודה ס"ל דאותן שהן שלא בנגד המים זיעתן לא חשיבא משקה כי היא באה מפירות שבנגד המים ולא מגוף המים עצמן הרא"ש ז"ל:

ב ושאר כל המשקין טהורין. היא גירסת הרמב"ם והרא"ש. וכתב הרא"ש ז"ל וי"ם דגרסי ושאר כל המשקים טמאים. ואינה גירסת

חזון נחום

ב ושאר כל המשקין טהורין. כתוב בתוי"ט וה"ג הר"ב ופי' טהורין הפירות שבתוך החבית אם נתלחלחו מהם דסותיל וסתמן אינן נבלעין בחבית לא הוי לרלון כו' ע"כ. ולמון זה ליתיה בדברי הרב ולמון הרב ז"ל אינו אלא טהורין הפירות שבתוך החבית אם נתלחלחו מהן ע"כ. וכוונת הרב שהחילוק שם בין ג' משקין הללו לשאר משקין הוא דג' משקין הללו הן נבלעין בחבית כ"כ עד שהפירות שולבין מהן ושיעור זה דשאינה חשיב הבשר אבל לחלות בעלמא לא מבשיר וכיון שאחר מבשרן אינא ליכלע בכלי עד כדי שישאבו מהן פירות אע"פ שמתלחלחין לא חשיב לותו לחלות הבשר וכן בשאר פירות שאינן נבשרין ה"ם וה"ם וכן משונה בדברי שם חילוק בין שאינה ללחלות שבתוך שאינו נתלחלחו

יבין תפארת ישראל יבין

פ"ב א) ר"ל זרעים שדרכן לשאוב מים: ב) שם בס מים ג) דניחא ליה שישאבו מים וישאבו רטובים עי"ז: ד) אף שנתלחלחו. עכ"פ מדלא הניח גם לותן בנגד המים. לא מוכחא מילתא דלגמר כך הניחן. ה) של חרס שדרכו לשאוב דרך כתלין: ו) שאינו נשאבים דרך כותלי כלי. מדהן דקים: ז) מז' משקין המכשירין: ר"ל

ובתוך המים הוה מעשה מוכיח ואפי' כנגד המים הוה מעשה מוכיח ואלא כנגד המים אינו מוכיח. והא דכספק שנתנם בשבולת המאר לכ"ע אין מוכשרין משום דהתם גלי דעתי' דלהכיאן עמו עביד ולא ניחא לי' במים. והיינו דכפלי' ר' יהודה לתילתי' ואמר כל שהוא כנגד המים וכו' דלא הו"ל למימר אלא כל שאינו כנגד המים אינם בכ"י דבהא הוא דפליג אלא דפיקר טעמי' הוא דבעי מעשה מוכיח וקמ"ל דאלא זה שכנגד המים עהי דהוי מוכיח לדידי' אינו מוכיח על חלק האחר. והרא"ש מפרש טעמי' דר"י דמה שאינו כנגד המים אין הזיעה חשוב משקה דלאו מכח המים אתי אלא מן הפירות שכנגד המים ע"כ. ולא יתכן לע"ד דמצ"ל לאקל באיסור דאורייתא מספק. ואפשר דס"ל דהכשר שאני דיש להקל בספק דיותן דומיא דיתן בפי' דודאי ניחא לי' כמ"ש בפ"ק מ"ד. ומיהו בהא לא הוה פליג ת"ק. ונראה יותר כמש"ל: ושאבו כל ששאבו. תני ליטמא יתירא דה"ל למיתני ושאבו הרי הן בכ"י. אלא משום דר"י מחלק בין מה שבנגד המים. תני הכא כל ששאבו אפי' אינם בנגד המים: ר"י אומר כל שהוא כנגד המים בכ"י. ומהר"ם נודם כנגד המים אינם בכ"ו שדי להם בלחלוחית של המים ולא ניחא לי' שיבואו מים עליהן בע"ל. משמע דס"ל דלחלוחית של המים אינו מבשר אלא דוקא המים עצמן ולא דמי לזיעה שמן החמין דהשיבי עפי כמים עצמן ומן הטוגנים לא. ומ"מ לא יתכן דלת"ק משמע דבלחלוחית חיירי דאסברה לה בסמוך למים ואין סברא לדיפלגו בהא. גם אלמון הרא"ש משמע דלכ"ע בזיעה חיירי וכ"כ הר"ש בהדיא: ב ושאבו כל ששאבו. ליטמא יתירא דאמר לעיל בתבנו בזה. ואלון נמי י"ל דאתי לאתמועינן אפי' אין החבית כולה בתוך המשקין ומקלתה אין לתשקין אף הפירות אחוץ למשקין בכ"י. דאפי' ר"י דאמר לעיל כל שאינו כנגד המים אינם בכ"י. התם בכתוביים חוץ למים ס"ל הכי אבל נתנם לתוך המים דמוכיח דניחא לי' במשקה כולן בכ"י: באלו משקין אמרו במים וביין. ונראה דבאלו משקין אמרו דאפי' לא ראינו ששאבו אמרי' מסתמא שאבו כיון שדרכן בכך וגם בכלים דרכן להעלים כמ"ש הרב דבכלים הרכים חיירי אמרי' מסתמא שאבו ונינבו אה"כ. דפי תימא שאבו דוקא לגבי שהו כתובסתא דדוקא בכלים הרכים כיון דכולה בשאבו הגלים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חבית שואבים מהן. הילכך אין בכי יותן: שאין הקטנית שואבת. כגון פולים ואפונים וכיוצא בהן. ואין הלכה כר' נחמיה: **ג הרודה פת חמה.** שנלושה במי פירות. ולא הוכשרה לקבל טומאה: רבי מאיר מטמא. כלומר הוכשר הלחם לקבל טומאה' מחמת היין שנבלעו בו. א"ג אם היה היין טמא. מטמא ר"מ* מחמת היין טמא הנבלע בה. ר' יוסי מטהר בשל חטים והלכה כר"י

*) כדל"ו בפת וכו'

דכיון שהפירות מתוך כך נראין גסין ונפוחין. ודאי דניחא ליה. כמו דמסתמא בחלו הג' משקין אמרי' דניחא ליה. ה"נ אם נתלחלחו בשאר משקים מסתמא ניחא ליה. מיהו יש לו להר"ב הכרח מן המשנה. דהא בריש ואחבו קתני. מכלל דדכוותה בסיפא אפילו שאבו. הו איכא למידק בדברי הר"ב דעד כאן לא אמרן בשאר המשקים טהורים אלא כשהמשקים חוץ לחבית. הוא דאמרינן שאין נבלעים לתוך החבית. אבל כשהמשקים בתוך החבית. אה"נ דיכולין להפלט ולהכשיר הפירות

טהוריה). ר' נחמיה מטהר בקטנית. שאין הקטנית שואבת: **ג הרודה פת חמה** ט). ונתנה על פי חבית של יין ר"מ מטמא י). ר' יהודה מטהר. רבי

שאין לחבית שמפרש לכולה מלחא כשהפירות בתוך החבית. ואי איתא דאפילו כשהמשקים בתוך החבית נמי. ה"ל לפרש כן דהוה רבותא. דיותר ראוי שיפלט ממה שיהא נבלע. כדאמרינן בעלמא בנקב בכותל משקה. כמ"ש הר"ב ברפ"ג דכלים. והרמב"ם בפי"ד מהט"א [הלכה ו'] כתב אבל שאר המשקים אין משאבין מן החרס כדי שיכשירו הפירות שבלדן. ע"כ. נראה מדבריו דלא אמרינן אלא שאין משאבין. כלומר מסתמא אין משאבין. ולכך אין לחוש שמא שאבו. אבל כי שאבו אה"נ דהוו בכי יותן. ואע"ג דבריש נמי דוקא כששאבו וכמ"ש ג"כ הרמב"ם שם מ"מ בסיפא לא איירי אלא במסתמא וקמל"ן דאין לחוש ולבדוק אם שאבו אלא סמכינן אסתמא שלא שאבו. ועיין מה שאכתוב במשנה לקמן בשם הכ"מ וגם נראה מדבריו דמפרש אפילו כשהמשקים בתוך החבית. ומ"ש הר"ב אבל שמן וכו' הן עצין קשיא אדפי' במשנה ב' פ"ג דכלים וע"ש. ומהר"ם נרס ושאר כל המשקין טמאין ופירש כלומר כל משקים הטמאים. כגון שמן דבש וחלב דם טל כדתנן לקמן פרק בתרא הן מכשירין וסתם מתני' ר"מ וכי היכי דאית ליה דכלי טמא חושב משקים כדמוכח בתוספתא לקמן פ"ד ה"ב קסבר משקים טמאים מכשרי אע"ג דאלו הוו טהורים לא מכשרו ע"כ: **ג הרודה** פת חמה ונתנה על פי חבית של יין נראה לי דיש לחלק בין פת לפירות מש"ה תנן הכא ע"פ חבית אע"ג דבמתניתין דלעיל אמרינן דמתוך דופני החבית נפלט ומתחלחל וכן צריך אתה לומר ממה שכתבתי בריש פרקין בשם הרמב"ם דזרע החטה שואבת והכא פסקינן כר"י דמטהר בשל חטים אלא כדפרישית דיש לחלק בין הזרעים והפת ומה"ט הא דתנן בכה"ג במשנה ג' פ"י דתרומות ומייתי לה גמרא פ"ז דפסחים דף ע"ו ופרק בתרא דע"ז דף ס"ו ולא דייקינן עלה ממתניתין דלעיל דהה"נ הכא אפי' בסתומה שמגופה עליה כדדייקינן עלה בירושלמי דתרומות כמו שכתב הר"ש. אלא טעמא כדפרישית דגמרא דידן סברה דאין

מלאכת שלמה

נירסא נכונה וגראה שהיא גירסת הר"ם ז"ל שפי' ושאר כל המשקים טמאים כלומר כל משקין המכשירין לקבל טומאה ז' משקים דתנן הן ותולדותיהן וכו' כפ' בתרא. עכ"ל ז"ל. פי' לפי' הר"ם ז"ל וגירסתו באלו משקים אמרו במים וביין וכחומץ וגם בשאר כל ז' המשקים המכשירין לקבל טומאה. כך נלע"ד:

ג הרודה פת חמה. כה"ג נמי תנן במסכת תרומות ופליגי בשהיה על פי חבית של יין של תרומה אי מיתסרא לזרים אי לא. ועלה דההיא משנה בירושלמי בגמרא דפליגי אפילו בחבית סתומה שמגופה עליה דאפ"ה הפת שואבת ודייק לה ממתני' דלעיל דחבית שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקים ועוד משנה התם דפת חמה לאו דוקא דה"ה לוגנת והא דנקט חמה מפרש רב חסדא שלא תאמר הואיל

חזון נחום

נתלחלחו הפירות ומשקה טופת עליהן ולפ"ז אף אם אותו לחלות יעלה לרצון לפני הכפלים פכ"ז אינו מכשיר וכזה ניגלו ממה שהקשה אח"כ הפתו"ש וזה דוחק לכיון שהפירות מתוך כך נראין גסין ונפוחין ודאי דניחא ליה כו' יע"ש. ואף לפי שיטתו ז"ל י"ל דכל שהפירות אינן באין לידי שאיבה אותו לחלות וזעה קשה לפירות ומקלקלם וכודאי דלא ניחא ליה. דוגמא לדבר מ"ש ז"ל גבי קלות של מ"ת והיו במיך אחר על ראשך נחשת שזיעו כנחשת ואדרבה אותו סזיעה הוא יותר קשה לפירות משאין שם זיעה כלל. שוב כתב הפתו"ש ומהר"ם גרס ושאר כל המשקין טמאין ופי' כלומר כל משקין הטמאין כגון שמן דבש וחלב כדתנן לקמן כו' ואיני יודע למה לא זכר להר"ם שהוא ז"ל גרים הכי ג"כ וז"ל ושאר כל המשקין כלומר כל המשקין המכשירין לקבל טומאה ז' משקין דתנן הן ותולדותיהן כפ' בתרא ע"כ:

ג הרודה פת חמה כו'. פי' הר"כ ר"מ מטמא כלומר סוכסר הלחם לקבל טומאה ממחמת היין שנבלע בו א"כ אם היה היין טמא מטמא ר"מ מחמת

יכין תפארת ישראל יכין

ח) ר"ל לא הוכשרו. דמדסן עבים. אין נשאבים. ואין נשאבים. פירות שאין מכשירין: י) ר"ל הוכשר הלחם מיין שנשאב: יא) שנילש במי זיעה ותלינן לחלוח בדבר אחר ולא הוכשרו: יב) שנילש במי

מקה ואוכל וא"כ אפילו הסתם לא איכוון שיתלחלחו הא לא בעיגן סופו לרצון אלא ע"כ כולה מתני' בסתם קאמר שלא ראינו שנתלחלחו ואמרי' באלו הכלים ובאלו המשקין ודאי נתלחלחו והיינו נמי דא"ר נחמיה שאין הקטנית שואבת שאין דרכה בכך וכל שלא ראינו לא תלינן לומר שנשפחו. ומ"ש תוי"ט שמהר"ם גורס ושאר כל משקין הטמאים כו' ור"ל דאפילו טהורים כה"נ לא מכשרי טמאין מכשרי דטומאתן חושבתן ע"כ וא"ל להעמידה דטהורים אלא מכשרי דמיירי שראינו דרכן ליפלט וא"כ מאי מהני בטמאין שטומאתן חושבתן ואנו מסוס הא עשוין ליפלט. ואי שראינו שנתלחלחו טהורים אמאי לא מכשרי אפילו שנתלחלחו אלא דבטהורין דלא אסיק אדעתי' אין כאן רצון ובטמאין שמכשירין אף שלא לרצון מסוס דטומאתן חושבתן כדמפרש לה הר"ם ברפ"ק ה"ב מכשרי אפילו שלא באו ברצונו. וזה תימה דמהר"ם דאזיל נמי בשעת המפרשים דרצון בתחלתו אפילו רצון כל דהו מהני וא"כ דבש ומן שתחלתן רצון גמור אפילו באו מכשרי אלא מכשרי וכמש"ל. והרא"ם הביא ג"כ גירסת מהר"ם וכתב שאין גירסא זו נכונה. ולכך נראה עיקר דכולה מתני' בסתם מיירי וכדפי'. ויש לפרש נמי ליישא יתירא דמתני' דקתני ושאבו כל שנשאבו דלאשמועי' אתי דאפילו לא ידעינן ששאבו אלא כל שדרכן לשאוב שמונחים בכלים הרבים והמשקין אלו דרכן לשאוב וכדפי': **ג הרודה פת חמה.** בגמרא. כפ' בתרא דע"ו דף ס"ו אמר ר"ל בפת חמה וחבית פתוחה ד"ה אסור פת לוגנת וחבית מגופה ד"ה מותר כי פליגי בפת חמה וחבית מגופה פת לוגנת וחבית פתוחה. והקשה הר"ם ממתני' דלעיל חבית פירות נתונה לתוך המשקין מוכח דשאבו דרך הדפנות הא הוי כפת לוגנת וחבית סתומה ע"כ. ועוד יש לדקדק דבפת לוגנת וחבית פתוחה אמאי מטהר ר"י הא איהו ס"ל בר"פ כנגד המים בכ"י וחבית פתוחה הוי כנגד המים. וכתב תוי"ט דיש להלק בין פת לפירות. ולע"ד א"ל לזה די"ל דהגמ' מוקי למתני' דהכא לענין טומאה שביין טמא מיירי ולענין הכשר לא מיירי הכא. ויש חילוק בין טומאה להכשר לענין ספק דלענין טומאה קי"ל בפ"ד דטהרות ספק משקין לטמא טהור דמשקין לטמא אחרים דרבנן. ולענין הכשר ספיקא דאוריתא הוא ומספק נמי הוי בכ"י. והלכך מסניות דלעיל לענין הכשר דאמרי' מסתמא שאבו דא"ל ספקא הוא הוי בכ"י. וכן בר"פ כל שהוא כנגד המים בכ"י להתם נמי ספק הוא שמא לא נתכוון לנלחלח ודכותה הוא דלא אתרמי ליה אלא הכא אלא דא"ל ספק הוא מהמרינן לענין הכשר ומתני' דהכא לענין טומאה ספק טהור ומיהו למאי דפי' לעיל דיש סברא לומר דבהכשר נמי ספק לקולא דדוקא ודאי ניחא ליה בעיגן דיותן דומיא דיתן אין לייסב כן: ר"מ מטמא. פי' הרב מחמת היין הנבלע בה. ובמס' תרומות פי' דס"ל דיחא מלתא הוא. וכתב תוי"ט דהתם

ג ר"ם ספסא ר"י ספהר ר"י ספהר בשל חטים ובד"ל הגי' ר"ם ספהר בשל חטים ט' ודפי' ר"י ור"י ניחא שפ.

תוספות חדשים

ב תי"ט ד"ה ושאר כל המשקין טהורין כו' הן עבין כו'. קשיא אדפי' במ"כ כו'. ולא קשה מידי דאמת הוא שהשמן מתמלא יותר מן הכלי מכל המשקין וכתוב יפיל אבל הכא איירי שנתלחלחו אח"כ כזה הוא עב תלחלח יותר מיין ועוד שהפירות אינם נופחים מהם ולא ניחא ליה וק"ל: ממהרש"ל ז"ל:

משנה אחרונה

תלת ונחזי אין אם שאבו הם בכ"י ומה חילוק יש בין רכים לו קשים. ומה חילוק יש ג"כ במשקין דקתני באלו משקין אמרו וכו' מאי איריא אלו כיון דבשאבו הוא. ומ"ם הרב דבשאר משקין כגון שמן דבש וחלב דאפי' נתלחלחו מהן טהורין אין דרכן להפלט ומשמע דר"ל דאפי' נתלחלחו אינם בכ"י דאיכו ודאי לא נתכוון שיתלחלחו שיודע שאין דרכן להפלט. ובאמת שמפי' הרמב"ם משמע כן אבל הרמב"ם שפיר כ"כ לפי שיטתו שסובר דכל רצון דהכשר דוקא שרוצה שיפלט עכשו לתוך המים ומפרש תחלתו לרצון בדרך אחר כמ"ש בדרש מכילתין. ליידי' ניחא שבשאר משקין שאין דרכן ליפלט לא אסיק אדעתי' שיתלחלחו. אבל הרב דאזיל בשטת המפרשים תחלתו לרצון כל דהו שתולה הקערה וכיוצא בזה נמי מהני א"כ היכי מצינן לפרש דבדבש ויין אפילו נתלחלחו אינם בכ"י ותיפוק ליה דדבש ויין תחלתן ברצון נעשו לצורך

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

ג רבי יוסי מטהר מי' שם
ד המרבץ מי' שם פ"א.

דאין להביא ראיה מפירות לפת כך כ"ל והא דאמר ריש לקיש דכי פליגי בפת חמה ותבית מגופה לא משום מחמיתין דלטיל הוא דתקשה לך דאמר בפת לוגמת וחבית פתוחה פליגי נמי והרי חבית דלטיל בפירות לוגמים מיירי וכבר כתב הר"ש דלרים לקיש לריך לייחס שלא תקשה ממתניתין דחבית. אבל לדידי לא קשיא ולא מידי דגמרא דידן סברה דיש לחלק בין פירות לפת וטעמיה דרים לקיש כדכתב הכסף משנה בסוף ה' תרומות (הלכה י"ג) בשם הר"י קורקוס ז"ל דסבירא ליה דריחא מלתא היא ואנן לא קיימא לן הכי: **רבי** מאיר מטמא. פירש הר"ב כלומר הוכשר הלחם כו' מחמת היין שנבלע בו ודלא פירש כן במסכת תרומות (שם) דהתם רבותא אשמועינן דאפילו משום ריחא בטלמא אסרו רבי מאיר: **מטדר** בשל חטים ומיירי כשלא נתן הפת עד אחר זמן ואינו

משנה אחרונה

כ"כ לרבותא דאפי' משום ריחא בטלמ' אוסר ע"כ. ולא יתכן דמכ"ל דסבר ריחא מלתא דלמא משום בלוע אסר. אלא נראה דהתם משום זיעה ליכא למיסר דכל פת יש בו מהה ואהל כנגד מעט זיעה אבל אי ריחא מלתא פשט בכל הפת והוי כנתינת טעם: ר' יוסי מטהר בשל חטים. וכתב הרא"ש וכגון שלא רחו הפת מיד עד אחר זמן ואינו ידוע אם היה מלוכלא ונתנגב שאלו רחוהו שנתלחלח לב"ע הוכשר. כ"כ הרא"ש בפירושו וכ"כ תו"ש בשם הכ"מ. ולפ"ז מיירי שידוע שנתנם כדי שיתלחלחו והלכך אם ידוע שאחר הוכשרו אבל מספק משמע דלא הוכשרו ומילתי' דר' יוסי הכי משמע מדמטהר בשל חטים ואין לפרש דש"ל דחטים ודאי לא שהו דמג"ל הא. ועוד דא"כ סברתו הפוכה מסברת ר' מאיר. אלא משמע דמספק נמי מטהר. אבל שעורים ודאי שואבות. וזה מוכח כדפי' לעיל דספק בהכשר לקולא דדומיא דיתן בפי' דודאי ניחא ליה. וכמו דספק לענין טומאה טהור דספק משקין לטמא טהור ה"נ לענין הכשר. אבל נראה דאפילו אינו ידוע שנתנם כדי שיתלחלחו מוכשרין דהא בין מיירי, וכל יין מתחלתו ברצון בא לשם משקה ומכשיר הפירות אפילו אלא ברצון כדאמרי' בר"פ ק. אבל לשטת הרמב"ם שכתבנו בר"פ דמעריך דוקא רצון בפירות אלו ברצונו שיבאו המשקין עליהן איכא לאוקמי מתני' אפילו ראה הפת מיד שנתלחלח של חטים לא הוכשר. הואיל ואין דרך החטים לשאוב לא נתנם מתחלה אדעתא שיתלחלחו ואין כאן רצון אבל שעורים שואבות ודאי אפיק אדעתי' וניחא ליה:

ד המרבץ את ביתו וכו' אם מחמת המים בכ"י. וקשה מאי קמ"ל ואי משום סיפא מחמת הסלע אינם בכ"י הא נמי פשיטא דזיעת הבתים אינו מכשיר כדתנן רפ"ב ואי לאשמועי' מע"ג דלא ידעינן אם נתנם כדי שיבאו אמרי' מסתמא ניחא ליה שיראו גסין ונפוחים כמ"ש הרב בר"פ הא נמי הא תני לה במתני' דר"פ ובמתני' דלעיל. ועוד דהכא אפילו לא ניחא ליה שיבאו הם בכ"י דהמים שמרבץ בהם נתחלחו כבר לכל לרכיו ותחלתן לרצון מבשרי אע"פ שאין סופן. ולשטת הרמב"ם דבעי רצון לגפילתן של הפירות ניחא דאע"ג דלא ידעינן אי נתנם בשביל שיבאו אמרי' מסתמא ניחא ליה כדפי'. אבל לשטת המפרשים קשה מאי קמ"ל. ואפשר לפרש לפי מה שפירש"י בפ"ק דחולין דף ט"ז והביאו תו"ש פ"ד מ"ג דמוכח התם דאם אחב מים בכלי לצורך דבר מחובר לא מכשרי ואיכא לאוקמי מתני' דהכא בכה"ג שמלאן מתחלה לרבץ בהן ביתו והשיב לצורך מחובר ואין תחלתן לרצון וקמ"ל דהכא הוי סופן לרצון דמסתמא ניחא ליה שיבאו כדפי'. ואכתי לא ניחא לי בהא דקמ"ל הכא דמסתמא ניחא ליה דבבר תני לה כמה זימני לעיל בפרקין. ויש לדקדק עוד במתני' דרישא קתני מחמת המים בכ"י משמע שידוע מחמת סלע אים הא אם אינו ידוע אינו בכ"י ומדיוקא דסיפא משמע דאיפכא בידוע שמחמת הסלע אינו בכ"י הא מספק ה"ל בכ"י. ונראה דרישא דוקא שידוע מחמת המים וסיפא אם מחמת הסלע היינו שיש לתלות מחמת הסלע דהא לריך לדקדק מנא ידעינן אי מחמת המים אי מחמת הסלע. ומשמע שאם בדק בסלע קודם נתינת החטים אם אין שם משקה טופח בסלע בידוע שמחמת המים נטנו. ואם יש בו משקה טופח ה"ז מחמת הסלע אע"ג דלאחר הריבוץ בא ג"כ משקה טופח מן הריבוץ

תלינן בסלע אלמא דמקילין בספק הכשר ושעמא כדפי' לעיל דיותן דומיא דיתן משמע ודאי ולא ספק. והשתא י"ל דמשום הך הידוקא תני כולה מתני':

המכבם את כסותו בשריבה. ותימה הא היינו ריסא והא תו למה לי. ולשטת הרמב"ם שכתבנו לעיל דכולהו אף דלא ידעי' דניחא ליה שיתלחלחו הפירות בהכשר היינו דוקא שרצונו שיבאו המשקין על פירות אלו. היה אפשר לייחס דלעיל דכולהו אף דלא ידעי' דניחא ליה שיתלחלחו הפירות מסתמא ניחא ליה שיראו גפוחין וגסים והשתא הכא אם יתלחלחו נמי הכיבוס דמאיסי סד"א דאדרבה לא ניחא ליה. קמ"ל דהכא מדלא קפיד לאנוחי התם אלמא ניחא ליה. אבל לשטת המפרשי דסברי תחלתו לרצון נמי הכשר אפילו רצון כל דהו שיהיה בהן את הכלים או לצורך שום תשמיש אחר אפילו נפלו אח"כ על הפירות אלא ברצונו הוי הכשר ממילא אין לחלק כאן אי ניחא לי' שיבאו בהנאתו או לא דאפילו לא ניחא ליה הוי הכשר שכבר היו המשקין אלו תחלתן לרצון לכבס בהן את כסותו. ולפ"ז אף משנה יתירא היא ואני תמה על הראב"ד שמפרש אם מחמת המים דניחא ליה שיבאו הוי בכ"י ואם מחמת הערבה אלא היה לו מקום להביאם אלא בעריבה אע"פ שידע שיבאו אינם בכ"י ע"כ. ולמה אינם בכ"י הא כבר היו המים אלו תחלתן לרצון לכבס ואפילו הם עכשו אלא לרצון הוו מוכשרים דאיהו פליג על סברת הרמב"ם וס"ל כשאת רוב המפרשים דרצון כל דהו מהני נמי הכשר וכמ"ש הרב בר"פ ק ושיקר פי' הראב"ד דמוק שמפרש אם מחמת המים ואם מחמת הערבה קאי אכוונת הנותן שאם נתכוון בשביל המים או בשביל הערבה ולשון המשנה משמע דאמיטון קאי אם נעגנו מן המים או מן הערבה דומיא דבכא דלעיל ודברי תוי"ט כאן מגומגמין. ומיהו לגרסת מהר"ם דגרס ואם מחמת עלמן אינם בכ"י. ובאמת לריך טעם אמאי לא תני ואם מחמת הערבה כדתני בבכא דלעיל. ואפשר דלהכי לא תני הכא כדלעיל דקשה ה"כ כולה משנה יתירא היא והיינו ריסא. אלא דהכא מלתא אחריתא קמ"ל דהמים שבאו מן החטים עצמן אינם בכ"י ואע"ג דיש לו הם ממי גשמים שירדו עליהם בעודן מחוברים והם לרצון דכל שהכל שמחים הוי לרצון כמו שנפרש לקמן אפ"ה אינם בכ"י אע"ג דאיכא תרי ספיקי להחמיר שמא רבו מי הכיבוס על מי החטים עצמן ושמא מי החטים גופייהו הם מי גשמים אפ"ה אינם בכ"י דכל ספק שבהכשר לקולא כדפי' לעיל מיותן דומיא דיתן. ועיין במגן אברהם

ר"ל

תפארת ישראל

יא) זולף מים להשכיב שאבק: יב) נתלחלחו: יג) רלפת הבית:

אחר

ר' מאיר. אלא משמע דמספק נמי מטהר. אבל שעורים ודאי שואבות. וזה מוכח כדפי' לעיל דספק בהכשר לקולא דדומיא דיתן בפי' דודאי ניחא ליה. וכמו דספק לענין טומאה טהור דספק משקין לטמא טהור ה"ג לענין הכשר. אבל נראה דאפילו אינו ידוע שנתנם כדי שיתלחלחו מוכשרין דהא בין מיירי, וכל יין מתחלתו ברצון בא לשם משקה ומכשיר הפירות אפילו אלא ברצון כדאמרי' בר"פ ק. אבל לשטת הרמב"ם שכתבנו בר"פ דמעריך דוקא רצון בפירות אלו ברצונו שיבאו המשקין עליהן איכא לאוקמי מתני' אפילו ראה הפת מיד שנתלחלח של חטים לא הוכשר. הואיל ואין דרך החטים לשאוב לא נתנם מתחלה אדעתא שיתלחלחו ואין כאן רצון אבל שעורים שואבות ודאי אפיק אדעתי' וניחא ליה:

ד המרבץ את ביתו וכו' אם מחמת המים בכ"י. וקשה מאי קמ"ל ואי משום סיפא מחמת הסלע אינם בכ"י הא נמי פשיטא דזיעת הבתים אינו מכשיר כדתנן רפ"ב ואי לאשמועי' מע"ג דלא ידעינן אם נתנם כדי שיבאו אמרי' מסתמא ניחא ליה שיראו גסין ונפוחים כמ"ש הרב בר"פ הא נמי הא תני לה במתני' דר"פ ובמתני' דלעיל. ועוד דהכא אפילו לא ניחא ליה שיבאו הם בכ"י דהמים שמרבץ בהם נתחלחו כבר לכל לרכיו ותחלתן לרצון מבשרי אע"פ שאין סופן. ולשטת הרמב"ם דבעי רצון לגפילתן של הפירות ניחא דאע"ג דלא ידעינן אי נתנם בשביל שיבאו אמרי' מסתמא ניחא ליה כדפי'. אבל לשטת המפרשים קשה מאי קמ"ל. ואפשר לפרש לפי מה שפירש"י בפ"ק דחולין דף ט"ז והביאו תו"ש פ"ד מ"ג דמוכח התם דאם אחב מים בכלי לצורך דבר מחובר לא מכשרי ואיכא לאוקמי מתני' דהכא בכה"ג שמלאן מתחלה לרבץ בהן ביתו והשיב לצורך מחובר ואין תחלתן לרצון וקמ"ל דהכא הוי סופן לרצון דמסתמא ניחא ליה שיבאו כדפי'. ואכתי לא ניחא לי בהא דקמ"ל הכא דמסתמא ניחא ליה דבבר תני לה כמה זימני לעיל בפרקין. ויש לדקדק עוד במתני' דרישא קתני מחמת המים בכ"י משמע שידוע מחמת סלע אים הא אם אינו ידוע אינו בכ"י ומדיוקא דסיפא משמע דאיפכא בידוע שמחמת הסלע אינו בכ"י הא מספק ה"ל בכ"י. ונראה דרישא דוקא שידוע מחמת המים וסיפא אם מחמת הסלע היינו שיש לתלות מחמת הסלע דהא לריך לדקדק מנא ידעינן אי מחמת המים אי מחמת הסלע. ומשמע שאם בדק בסלע קודם נתינת החטים אם אין שם משקה טופח בסלע בידוע שמחמת המים נטנו. ואם יש בו משקה טופח ה"ז מחמת הסלע אע"ג דלאחר הריבוץ בא ג"כ משקה טופח מן הריבוץ

תלינן בסלע אלמא דמקילין בספק הכשר ושעמא כדפי' לעיל דיותן דומיא דיתן משמע ודאי ולא ספק. והשתא י"ל דמשום הך הידוקא תני כולה מתני':

המכבם את כסותו בשריבה. ותימה הא היינו ריסא והא תו למה לי. ולשטת הרמב"ם שכתבנו לעיל שבוכר דכל רצון דהכשר היינו דוקא שרצונו שיבאו המשקין על פירות אלו. היה אפשר לייחס דלעיל דכולהו אף דלא ידעי' דניחא ליה שיתלחלחו הפירות מסתמא ניחא ליה שיראו גפוחין וגסים והשתא הכא אם יתלחלחו נמי הכיבוס דמאיסי סד"א דאדרבה לא ניחא ליה. קמ"ל דהכא מדלא קפיד לאנוחי התם אלמא ניחא ליה. אבל לשטת המפרשי דסברי תחלתו לרצון נמי הכשר אפילו רצון כל דהו שיהיה בהן את הכלים או לצורך שום תשמיש אחר אפילו נפלו אח"כ על הפירות אלא ברצונו הוי הכשר ממילא אין לחלק כאן אי ניחא לי' שיבאו בהנאתו או לא דאפילו לא ניחא ליה הוי הכשר שכבר היו המשקין אלו תחלתן לרצון לכבס בהן את כסותו. ולפ"ז אף משנה יתירא היא ואני תמה על הראב"ד שמפרש אם מחמת המים דניחא ליה שיבאו הוי בכ"י ואם מחמת הערבה אלא היה לו מקום להביאם אלא בעריבה אע"פ שידע שיבאו אינם בכ"י ע"כ. ולמה אינם בכ"י הא כבר היו המים אלו תחלתן לרצון לכבס ואפילו הם עכשו אלא לרצון הוו מוכשרים דאיהו פליג על סברת הרמב"ם וס"ל כשאת רוב המפרשים דרצון כל דהו מהני נמי הכשר וכמ"ש הרב בר"פ ק ושיקר פי' הראב"ד דמוק שמפרש אם מחמת המים ואם מחמת הערבה קאי אכוונת הנותן שאם נתכוון בשביל המים או בשביל הערבה ולשון המשנה משמע דאמיטון קאי אם נעגנו מן המים או מן הערבה דומיא דבכא דלעיל ודברי תוי"ט כאן מגומגמין. ומיהו לגרסת מהר"ם דגרס ואם מחמת עלמן אינם בכ"י. ובאמת לריך טעם אמאי לא תני ואם מחמת הערבה כדתני בבכא דלעיל. ואפשר דלהכי לא תני הכא כדלעיל דקשה ה"כ כולה משנה יתירא היא והיינו ריסא. אלא דהכא מלתא אחריתא קמ"ל דהמים שבאו מן החטים עצמן אינם בכ"י ואע"ג דיש לו הם ממי גשמים שירדו עליהם בעודן מחוברים והם לרצון דכל שהכל שמחים הוי לרצון כמו שנפרש לקמן אפ"ה אינם בכ"י אע"ג דאיכא תרי ספיקי להחמיר שמא רבו מי הכיבוס על מי החטים עצמן ושמא מי החטים גופייהו הם מי גשמים אפ"ה אינם בכ"י דכל ספק שבהכשר לקולא כדפי' לעיל מיותן דומיא דיתן. ועיין במגן אברהם

ר"ל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואינו ידוע אם היה עליו משקה טופח הכ"מ פי"ד מהט"א (הלכה ז') : **ד ואם** מחמת עצמן אינו בכי יותן לשון מהר"מ שהיו הרבה ונתחממו ונתלחלחו ע"כ וגראה מדלא קתני ואם מחמת עריבה כדקתני בריש"א ואם מחמת הסלע דהכא אתי שאלו היה מחמת עריבה הוכשרו וכ"כ הראב"ד (שם הלכה ח') וז"ל. כ"ל אם נתן בעריבה מחמת הליחות שבה הוכשרו ואם נתן שם בשביל העריבה שאין לו מקום לכונסן אלא בעריבה אע"פ שיודע שיטנו ממנה אינן בכי יותן ע"כ אבל הרמב"ם העתיק ואם מחמת העריבה בפירושו

חטים : המטנן בחול. *מטנן הפירות בחול כדי שיטנו. כלומר שיתלחלחו שיקבלו מלחלוחית החול : ה"ז בכי יותן. דאין חול בלא מים : **ה** נגוב. יבש : אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו. ה"ק אם נתן בה חטים אינו חושש שמא טננו : כשהטל עליהם. כגון שהיה *משכיר למלאכתו ויקבע עשבים עם הטל שעליהם אבל הוא לא נתכוין בשביל הטל : להטן בהם חטים. להטמין בהם

*) כל"ו מטמאין וכו'. *) כל"פ וכל"ו משכיר וכו'.

המלקט עשבים כשהטל עליהם. להטן י) בהם חטים. אינן בכי יותן.

בעריבה. נתן בה חטים י) וטננו. אם מחמת המים בכי יותן. אם מחמת עצמן אינן בכי יותן. המטנן בחול טו). ה"ז בכי יותן. מעשה באנשי המחוז. שהיו מטינין בחול. אמרו להם חכמים אם כך הייתם עושים. לא עשיתם טהרה מימיכם : **ה** המטנן בטיט הנגוב טז). רש"א אם יש בו משקה טופח. בכי יותן. ואם לאו אינו בכי יותן. המרבץ את גרנו. אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו יז). אינן בכי יותן.

וכחבורו (שם) : **ה אם** יש בו משקה טופח כבר בארנו כמה פעמים שעצין משקה טופח באיזה מקומן שנאמר הוא שתהיה באותו דבר לחלוחית בעצין שכשיגע בו האדם יתלחלח ידו. הרמב"ם: **אינו** חושש שמא נתן בה חטים וטננו. כתב הר"ב ה"ק אם נתן בה חטים אינו חושש כו' וכ"כ הר"ש. ולריך לומר דבבית שכיח טפי שיטננו ולהכי תני לעיל וטננו לפי שכן רגיל להיות והרמב"ם כתב (שם הלכה י') אינו חושש שמא יוכשרו חטיו אם טננו בו ואע"פ שהוא שמח ע"כ וכתב הכ"מ וז"ל

פי'

מלאכת שלמה

ואם מחמת עצמן. אית דגרסי מחמת עצמן. וכתב התוי"ט אבל הרמב"ם ז"ל העתיק ואם מחמת העריבה בפירושו וכתיבורו ע"כ ונלע"ד דאינו מוכרח לומר דגורס מחמת העריבה רק ואם מחמת עצמה וקאי אעריבה וכדכתיבנא :

המטנן. כ"א המעין ואית דגרסי המטמין. וכן בסיפא גרסינן נמי שהיו מטמיטים : לא עשיתם טהרה. נ"א טהרות :

ה המטנן. גם פה יש גירסאות בדלעיל :

אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו. פי' אינו נמנע מלתת שם חטין ואין

דאלכ"ב אין כאן הכשר כלומשמע ממתני' לקמן בסמוך וכמ"ש המפרשים בגלע"ד. וה"ל הר"ש אם מחמת הסלע לור שמשמת מי כרחשות וכו' וקבה דאם כן אפילו נתן שם מים בשביל שתודת לא מכשרי כדאיתא פרק קמא לחות העריבה עצמה הוכשרו. וז"ל הר"ש אם מחמת הסלע לור שמשמת מי כרחשות וכו' וקבה דאם כן אפילו נתן שם מים בשביל שתודת לא מכשרי כדאיתא פרק קמא דחולין דף ע"ז עלה דמתני' דהכופה קערה וכ"ע וכ"ל דהכא אייני כשהעלה לכסוף דומיא דלעון שהודת ואת"כ העלתהו ומתני' דהכופה קערה כו' אייני בלא העלתה אם מקבלין טומאה במקומם :

ה המטנן בטיט הנגוב כו'. כן פסק הרמב"ם פי"ד מהט"א וכתב הכ"מ ומשמע לרבינו לריכא מתן דפליג עליה ובפי' המשנה כתב הרמב"ם והלכה כר"ש וקשה

חזון נחום

ד ואם מחמת עצמן כו'. (עיין תוי"ט ד"ה ואם מחמת עצמן אינן בכי יותן). ונראה דהראב"ד גריס גם כן מחמת העריבה אינן בכי יותן אלא דפליגי בפירושא דמילתא דהרמב"ם ז"ל מפרש מחמת העריבה אינן בכי יותן דהיינו לומר שאם נתלחלחו מחמת לחות העריבה לא הוכשרו אבל הראב"ד ז"ל ס"ל דמתני' ס"פ נתן בה חטים וטננו אם מחמת המים פי' שנתן שם כדי שיתלחלחו בעריבה שהיתה מלוחלחת מן המים שבוכם בהם הכנדים הרי זה בכי יותן אבל אם נתן שם החטים מחמת העריבה פי' שלא היה לו מקום לכנסן אינן בכי יותן אע"פ שטננו מחמת הלחות דלא ניחא ליה בהו ולא נתן שם אלא על לד ההכרח ולפ"ז לענין דינא לא פליגי הראב"ד והרמב"ם דגם הראב"ד מודה ואזיל דאם לא היה העריבה מלוחלחת מחמת המים כי אם מלד עלמה אינה מכשרת וכן הדעת נוטה כי לא יתכן שיתלחלחו החטים מחמת לחות העריבה עלמה עד שיהיה בהם טופח ע"מ להטמיע בלא כמו שנראה מדברי הרמב"ם ז"ל דלדעת הראב"ד אף אם נתלחלחו מחמת לחות העריבה עלמה הוכשרו. ונראה לפ"ד דאם כן אפילו נתן שם מים בשביל שתודת לא מכשרי כדאיתא פרק קמא דחולין דף ע"ז עלה דמתני' דהכופה קערה וכ"ע וכ"ל דהכא אייני כשהעלה לכסוף דומיא דלעון שהודת ואת"כ העלתהו ומתני' דהכופה קערה כו' אייני בלא העלתה אם מקבלין טומאה במקומם :

ה המטנן בטיט הנגוב כו'. כן פסק הרמב"ם פי"ד מהט"א וכתב הכ"מ ומשמע לרבינו לריכא מתן דפליג עליה ובפי' המשנה כתב הרמב"ם והלכה כר"ש וקשה

יכין

יד) אחר שכבס בה : טו) נתן פירות בחול כדי שיתרטבו : טז) יבש : יז) ר"ל אם הניח שם חטין וטיננו. אינו חושש. דלא ניחא ליה. ומ"ש הרמב"ם אע"פ שאמר עכשו. תמוה מדע"ק דסופן בלא תחלתן סגי כ"ש הכא דאיכא תרתי. דהרי נתלשו מעיקרא

תפארת ישראל

בכוונה לרבץ הגורן. וכ"ל כיון דלצורך תקון הגורן נתלשו. הו"ל כנתלשו לצורך מחובר. דאינו מכשיר רק בדניחא ליה שיפלו הפירות לשם [כרש"י חולין ע"ז ע"א]. ורמב"ם לשיטתיה שהבאתי בפ"ק סי' ג' דתלישה לרצון בכל גוונא בעי ודו"ק : יח) לטנן

יכין

בכוונה מתוך המול לא בדק אם נתלחלחו ולאחר זמן ראה שאין עליהם לחלוחית אפ"ה הם בכ"י דמסתמא נתלחלחו שאין חול בלא מים אפילו יבש מלמעלה יש לחלוחית בתוכן. וא"ל דבחול שכבסו בכלי חיירי דאינו בקרקע אפילו נתלחלחו אז בקרקע אין מכשירין במחובר כדלקמן פ"ד מ"ו : **ה אם** יש בו משקה טופח. ממנע דלא בעי טופח להטמיע וכ"כ הרמב"ם בהדיא כאן ולענין עומאה נסתפק הר"ש שם"ק דטהרות. וע' בהשגת הראב"ד רפי"ב מהט"א : **שמא** נתן בו חטים וטננו. פי' הרב אם נתן בו חטים אינו חושש שמא טננו וכ"כ הר"ש. משמע שאם ראוה שטננו הוי בכ"י כמו במרכן את הבית. אבל בתוספתא קתני אם יש בה משקה טופח בבית הם בכ"י ובגורן לא וכתב הר"ש דמשמע דפליגא אמתני'. אבל הרמב"ם פסק בתוספתא שאם טננו בו אין מוכשרין אף ע"פ ששמח. וכתב הכ"מ שמתוך יובש הגורן נבלעים בו המים. ומשמע דבוונתו דבגתיתן לגורן לא בתכוון שתלחלחו שסובר שכבר נבלעו והלכך לא לרלונו נתלשו. ולפ"ז אם מיד אחר שריבץ נתן החטים שבידו בשעה מועטת לא נבלעו אית לן למימר דהוי בכ"י ומתני' הא פסיק ותני דלעולם אינם בכ"י. ועוד מ"ש אע"פ ששמח לריך טעם דהא סופו לרלון הוי כמו תחלתו לרלון ומהר"ש גם הוא מפרש דאפילו ודאי טננו אינם בכ"י משום דלא נתכון אלא להכניב האבק ע"כ ואינו מובן דבמרכן ביתו נמי להכניב האבק נתכון. ומעתה לא מצאנו טעם ברור בזה. ולולי דברי רבותינו ההן נלע"ד דהחילוק בין בית לגורן דגתיות החטים בבית אינו אלא לשעה וזועלם למאכל ביתו. ובגורן נתנם להתיבש שם כל ימות הגורן וכשבא ליעלם לאחר זמן בודאי אין בהן עוד לחלוחית שקבלו ממי הריבוך אלא שחושש שמא בהיותם בגורן בשעת הגתיה בחו מן המים עליהם ובהא קתני אינו חושש שמא נתן וטננו כלומר שבשעת הגתיה טננו אפילו טננו לז אין כאן הכשר שהמים שבקרקע אין מכשירין ואפילו שאב בכלי ונתנם בקרקע אין מכשירין כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהט"א דין ח'. וכיון שעכשיו הם נגובין אין כאן הכשר וגבי מרכן את הבית קתני טננו שדרך ליקחם לאחר שעה ואם רואה שטננו הרי הוכשרו עכשו בתלוש. ומיהו בתוספתא שנוי' בלשון זה המרכן את ביתו ונתן בו שבלים אם יש בהן משקה טופח בכ"י. דש"א אינם בכ"י ומודים חכמים לר"ש במרכן את גורנו שאינם בכ"י ע"כ ומשמע דגורן דומיא דבית שם עליהן משקה טופח עכשו. ונראה לדריך לדקדק מ"ע דר"ש. ומשמע לי דר"ש לטעמי' דפליג נמי בה"ג במתני' דפ"ק מ"ז האוכל שומשמין בלבנו דש"א אינו בכ"י והכ"א בכי יותן ומפרשינן התם טעמא דר"ש דהדוק הנשאר ביד מעולם לא היה לרצון והיינו נמי טעמי' דר"ש הכא דהמרכן לא נתכוון אלא להכניב האבק והנשאר לא היה מעולם לרצון ואין מכשירין. ויראה הטתא הא דמודו חכמים בגורן שאפילו מלא עליהן משקה דאינם לרצון למתחלה פשיטא אלא היה דעתו אלא להניל החטים שם ימים מרובים וא"ל שיהיו טופחין כל הימים הללו ואפילו נמלך ולקחם בימים מועטים מ"מ מתחלה לא היה דעתו עליהן : להטן בהם חטים. פי' הרב כדי שיטננו. כלומר שיתלחלחו מלחלוחית העשבים שהם למין מחמת עצמן והוי כמו פירות ואינם בכ"י אלא נתכוון

לעל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הפסנן בחול מ"י. שם ה"ש ה הפסנן בטיט מ"י. שם הרבץ מ"י. שם ה"ש הפלקם מ"י. שם כ"ל

חלופי גרסאות

ד חטים ופננו כל"ג וכנוגנו. פסינן בחול כל"ג המטן בחול. הייתם עושים כל"ג וכל"ג כמ"ד ומשמ"ג היותכם עושים.

ה המטנן כל"ג המטן. להטמן בהם חטים כל"ש להטיל בהן חטים.

תוספות חדשים

ג חוי"ט ד"ה מטהר בשל חטים כו'. משקה טופח כו'. רבי מאיר סבל דולקי אתוב. דאי מייני כבראה אותו מיד. מאי פלוגתא שייך הכא. אם אתוב לכ"ע הוכשר (הרא"ש) :

אליהו רבה

ה המטנן כו'. ס"ג המטנן בטיט הנגוב אם יש בו משקה טופח בכי יותן ואם לאו אינו בכי יותן רש"א כבי יותן רש"ל בין כך ובין כך אינו בכי יותן. וכ"ם אבולהו מתני' פליג כדתניא בתוספתא דל"ש פליג אמרכן את ביתו דתניא המרכן את ביתו בחיים ונתן בו ביבולין וטננו אם יש עליהן משקה טופח הרי הן בכי יותן ואם נתן אינו בכי יותן רש"ל אע"פ שם פליג משקה טופח אינו בכי יותן ושטמא דל"ש מטום שאינו מתכוון לעבן אלא לרכן את ביתו. ס"ג המרכן את גרנו אינו חושש שמא היה בו חטים וטננו. וכשא אפילו רבנן דפליגי עליה דל"ש מודים לרבנן גרנו קא מכוון וכן בעבנים מודים כדתניא בתוספתא מודים חכמים לר"ש במרכן את גרנו שאינו בכי יותן ובמשכים להביא עסולת אם בשביל שיש עליו על הרי זה בכי יותן ואם בשביל אלא יבטל מטלאכתו אינו בכי יותן :

משנה אחרונה

הל' פסח סי' תס"ב דמים שבשלים הטיבי

פי' (הרא"ש) דאין לחוש שמא טגנו והוכשרו כי מרוב יובש הגרן המים נבלעים בקרקע ומדברי התוספתא נראה שאפילו היה משקה טופח עליהם כלומר מחמת עלם החרס *(נריך להיות הארן) אינם בני יותן וכן נראה מדברי רבינו והטעם משום דלא ניחא ליה לאינם שישארו מים בגורן לפי שהם מזיקים הלכך אף ע"פ שעכשיו שמח בחטים שנתן בו לא הוכשרו ע"כ. ולשון מהר"ם אינו חושש שמא יש שם חטים משל אחתיך וטגנו דאין מוכשרין דלא נתכוין אלא להשביב האבק ע"כ: **אם** שמח. עיין מ"ש בביאור בזה לקמן בר"פ בתרא:

אלא אם עמד. פי' הר"ב נתעכב שם כדי שירדו עליהם נשמים כלומר דשמחה לחוד לא סגי אלא לריך שיעמוד וה"ק לדבריכם שאמרתם דבשמחה לחוד סגי. לא היה לכם לומר אם שמח שפרי א"א אלא לשמוח אלא דשמחה לחוד לא סגי אבל לריך שיעמוד ועיין במתני' דלקמן במשנה ז': **ן חדחך** פי' הר"ב שטגנו וטער כו' כמו היו לרוכות מתחלתם דמשנה ג' פ"ד דמקואות הרמב"ם: **ז אם** שמחו בני יותן הוכשרו הפירות והמים שעל השקין הגם תלושין ברגלו. הרמב"ם: **היו** רגליו מלאות

*) נד"פ ניתא

מלאכת שלמה

ואין לחוש שמא טגנו והוכשרו כי מרוב יובש הגורן המים נבלעין בקרקע ומתייבש וכהא אפילו חכמים מודו והלכה כר"ש. הרא"ש ז"ל. ותניא בתוספתא המרכך ביתו במים ונתן בו שבלים וטגנן אם יש עליהם משקה טופח בני יותן ואם לאו אינו בני יותן רש"א אע"פ שיש עליהם משקה טופח אינו בני יותן ר"ש אומר משמע דהך ברייתא פליגא אמתני':

המוליך חטין. אית דגרסי חטין והיא היא: בשהטל עליהם. כגון שהיה מסכים למלאכתו ולא יוכל להכיאו באמצע היום: אלא אם עמד. נתעכב שם כדי שירדו עליהם גשמים דבעי ר' יהודה מעשה המוכיח על השמחה:

ו היו זיתיו נתונים בגג וכו'. נראה לאלעזריך לתנא לאשמעינן פלוגתא דר' יהודה ורבנן בכל הנהו בני משום דלר' יהודה ל"ל הוכחת שמחה דבבא קמייתא לאיכך בני ובכל חדא איכא רבותא לר' יהודה ואפילו לרבנן נמי משכחת רבותא כי דייקת בהו שפיר:

או אם חלחל לתוכו. גרסינן. פי' לתוך הגזור שהכניסן לזיתים לתוך הגזור ונעגעם וחבבם והפכם כדי שיתרחלו יפה יפה:

נחלם

ז החמרין כו'. לשון הרמב"ם ז"ל פי"ד מה' ט"א התמרין שהיו עוברין בנהר ונפלו שקיהם למים והעלום אם שמחו הוכשרו הפירות והמים שעל השקין הרי הם

חזון נחום

וקשה להרמב"ם בפי' ולהרא"ש דס"ל דרבנן פליגי עליה דר"ש למה פסקו כיחיד במקום רבים. ולולי משום דמסתבר הכי ולריך עיון. כתב הר"ב תניא בתוספתא המרכך ביתו במים ונתן בה שבלים וטגנן אם יש עליהן משקה טופח אינו בני יותן ואם לאו אינו בני יותן ר"ש אומר אע"פ שיש עליהן משקה טופח אינו בני יותן ומודים חכמים לר"ש במרכך את גרגו שהוא בני יותן פי' ר"ש אומר משמע דהך ברייתא פליגא אמתני' שהוא בני יותן אין גירסא זו נכונה דא"כ מאי ומודים אלא גרסינן שאינו בני יותן ע"כ. ולפ"ד אין הכרח לומר דפליגא אמתני' דאפשר דר"ש ס"ל דאין לחלק במרכך בין בית לגורן דס"ל דאף בבית יש שם זיבש ונגלע בקרקע ומתייבש ולכך אינו בני יותן אבל טיט אע"פ שהוא נגוב כיון שיש בו משקה טופח ס"ז מכשיר:

כתב הכסף משנה וזה לשונו פי' הרא"ש דאין לחוש שמא שגגו וטוכשרו כי מרוב יובש הגרן המים נבלעין בקרקע ומדברי התוספתא נראה שאפילו היה משקה טופח עליהן כלומר מחמת עלם החרס אינו בני יותן וכן נראה מדברי רבינו והטעם משום דלא ניחא ליה לאינם שישארו מים בגורן לפי שהם מזיקין הלכך אע"פ שעכשיו שמח בחטים שנתן בו לא הוכשרו ע"כ וקי"ל דיין שסופו לרצון אע"פ שאין תחלתו לרצון הרי זה מכשיר כדאמר בריש מכילתין. ועיין בדברי הרמב"ם כפי' משנה דסוף פרקין ובתיבורו פי"ב דהל' מ"א ועיין במ"ש משנה ד' פ"ד ועוד אמאי לא תניא תחלתן לרצון ואם נאמר דהוי לצורך מחוסר א"ב מ"ש מדבן ביתו דתניא בכסר ומ"ש מחמת עלם החרס לא ידענא מאי קאמר:

יבין תפארת ישראל יבין

יט) לטל שעליהן: כ) ולאו שמח הוא. ואפ"ה אינו מכשיר: כא) דמעשה קלת בעי. שיתעכב כדי שירדו עליו: כב) שלא יגעו כלום וע"ש דמחשבה דטומאה מהכשר ילפי' לה ספר"ה דכלים ונבי טומאה בעינן דיבור נפה כמ"ש שם וכ"כ רש"י ותו' בחולין דף י"ב בפסיומת דמחשבה דהכשר היינו דבור. וע"ל ח"ח שלא לשמוח ומסתמא אמר בפיו. ומה דלא פליג ר"י בריש גבי מלקט עשבים דקאמר אם מתכוין דהתם שעינן בעשבים הוי מעשה: אלא אם עמד. דר"י מעשה לגלות דעתו בעי. וה"ג פליג בפ"ב דפרה מ"ד עלה עליה זכר פסולה ר"י אומר אם העלהו. והא דתפתים לא מלרכי התם אם שמח כי הכא. דבדבר שהכל רגילין לשמוח מסתמא שמח והתם נמי הכל שמחין בעליית זכר לגדל ולדות וכן משמע בפ"ו מ"ג כל הדגים בחזקת טומאה שהוכשרו במים. ולא בעינן אם שמח דפסיטא דשמח וכן מוכח בפ"ב נבי שמת היחף והדים. ובהכי יש לייאב מגיא דגמרא פרק המוכר פירות דף ל"ז שמרים של מעשר שני שנתן עליהן מים. דאשון אסור משום מעשר ושני מותר. ושל תרומה שני נמי אסור. ושל קדש אף שלישי. וא"ר יוחנן וכן להכשרן. ופריך אמו מיש מי לא מכשרי ומשני שאתמר מאליו נמי נשמים שנפלו לתוכן. והקשו שם רשב"ם והתוס' דאכתי אין חילוק בין מים ליין דאי לא ניחא ליה אידי ואידי לא מכשרי ונדחקו בזה. ולמאי דפי' ניחא דאי השבת ליה יין מסתמא ניחא ליה דכ"ע ניחא להו שיקבלו המים טעם יין. ואי לא השבת ליה יין בעי גילוי דעתא דניחא ליה: ו היו זיתיו נתונים בגג. כ"ל דהך מתני' לר"י אמריך דסד"א דהכא לא פליג ר"י אע"ג דאיהו מעשה מוכיח בעי הכא איכא הוכחה שהיה יכול ליטלן קודם ירידת נשמים ולא נטלן. קמ"ל דדוקא מעשה בידים בעי ומה שלא נטלן אינו מוכרח דלמא אשתלי והיינו דתני א"א שלא לשמוח. ואינו מוכן דבשלמא בחטים שלריך לזותתן הוי שמחה והכא אמאי. אלא ה"ק אפילו אי ידעינן דלא אשתלי ובכוונה עיכבן ולא הורידן מתחלה וחזינן דשמח אפ"ה לא מהני דליכא מעשה:

ז החמרין שהיו עוברין. הך מתני' לתרוייהו ברייתא משום דלקמן פ"ד מ"ו תנן קופה. מלאה תורמסין ונתונה לתוך המקוה נטל תורמסין מתוכה והם עוברין. העלה את הקופה טמאין. אלמא העלאת הקופה הוי גילוי דעתא דניחא ליה במים שעלו. וה"ג אית לן למימר מיד שהעלו השקים הוכשרו ולא בעינן שמחו אי הפכו קמ"ל דים לחלק בין שם לקופה כמ"ש הר"ש שם די"ל דניחא ליה בהדחת הקופה. וכלא"ה נמי לא דמי דהתם שיושב בביתו ויכול ליטול התורמסין אחד אחד ומדטרה להעלות הקופה גלי דעתי' דניחא ליה אבל הכא שהולכין בדרך וא"א להם להתעכב ובע"כ לריכין ליטול השקין להכי בעינן למר שמחו ולמר הפכו כולה מתני' מיירי לאחר שנפלו דבעודן במים אין מהוברין מכשירין כדלקמן בפ"ד: היו רגליו מלאות טיט. הך תני לה משום ר"י דמודה בחלם ובכהמה טמאה כדמסיק. אלא תו"ש דלא נתפרש עשמא מ"ש חלם וכהמה טמאה מכהמה טהורה. ודברי מהר"ם דמוקים דבהמה טהורה מי לא משכחת בשור' העומד לחריסה. ובבר תמה בהג"ה בכפי' הרא"ש

ציונים

חפולין מ"ר. שם ה"ד: ן הין זיתיו. מ"ר. שם. ז החמרין. מ"ר. שם: הין רגליו. מ"ר. שם פ"ב:

חילופי גרסאות

ו רי"א א"א בד"ל אפשר: ז לטים בבי"ם לנחר. רי"א א"א בד"ל אפשר וכן לקמן רי"א א"א בד"ל אפשר. אם הפכו בבי"מ אם הפכו השקין:

תוספות חדשים

ה תוי"ט ד"ה אלא אם עמד כו'. במתני' דלקמן כו'. ד"ה אלא. ודבק ל"ל דסברי זימנין דלא שמח כגון אי דאלי חיטי לפיכתא דודאי לא ניחא ליה. (ש"ג)

ז במשנה אלא אם הפכו. אי יהיו המים אחר כתוך השקים בני יותן ואם יגיעו כשם הוכשרו (הר"ב"ם):

אליהו רבה

רבי יהודה אומר א"א שלא לשמוח כו'. ור"י לטעמיה דאמר נבי פרה (פ"ב ד) רי"א אם הפלאו פסולה ואם מעלאו כשרה. דכל דאמילה לאו לגוס אלא אם כן עשה מעשה:

בשנה אחרונה

לטל כדתסיק. והא דבר"פ שהנס ע"ג הגהר אמרי' בסתמא נמי מהכוון לנים ולא קתני אם מתכוון דהתם אין דרך להניח ע"ג הגהר ומסתמא נמי למתכוון דמי. אבל הכא דרך לתנן בעשבי': ר"י אומר א"א שלא לשמוח. מכאן משמע דמחשבה דהכשר אפי' מהבבה בלב סגי ולא בעי' שיוציא בשפתיו דאי עד שיוציא בשפתיו מאי קאמר א"א שלא לשמוח הא אע"פ ששמח בלבו אם לא הוציא בשפתיו אינו כלום וע"ע דמחשבה דטומאה מהכשר ילפי' לה ספר"ה דכלים ונבי טומאה בעינן דיבור נפה כמ"ש שם וכ"כ רש"י ותו' בחולין דף י"ב בפסיומת דמחשבה דהכשר היינו דבור. וע"ל ח"ח שלא לשמוח ומסתמא אמר בפיו. ומה דלא פליג ר"י בריש גבי מלקט עשבים דקאמר אם מתכוון דהתם שעינן בעשבים הוי מעשה: אלא אם עמד. דר"י מעשה לגלות דעתו בעי. וה"ג פליג בפ"ב דפרה מ"ד עלה עליה זכר פסולה ר"י אומר אם העלהו. והא דתפתים לא מלרכי התם אם שמח כי הכא. דבדבר שהכל רגילין לשמוח מסתמא שמח והתם נמי הכל שמחין בעליית זכר לגדל ולדות וכן משמע בפ"ו מ"ג כל הדגים בחזקת טומאה שהוכשרו במים. ולא בעינן אם שמח דפסיטא דשמח וכן מוכח בפ"ב נבי שמת היחף והדים. ובהכי יש לייאב מגיא דגמרא פרק המוכר פירות דף ל"ז שמרים של מעשר שני שנתן עליהן מים. דאשון אסור משום מעשר ושני מותר. ושל תרומה שני נמי אסור. ושל קדש אף שלישי. וא"ר יוחנן וכן להכשרן. ופריך אמו מיש מי לא מכשרי ומשני שאתמר מאליו נמי נשמים שנפלו לתוכן. והקשו שם רשב"ם והתוס' דאכתי אין חילוק בין מים ליין דאי לא ניחא ליה אידי ואידי לא מכשרי ונדחקו בזה. ולמאי דפי' ניחא דאי השבת ליה יין מסתמא ניחא ליה דכ"ע ניחא להו שיקבלו המים טעם יין. ואי לא השבת ליה יין בעי גילוי דעתא דניחא ליה: ו היו זיתיו נתונים בגג. כ"ל דהך מתני' לר"י אמריך דסד"א דהכא לא פליג ר"י אע"ג דאיהו מעשה מוכיח בעי הכא איכא הוכחה שהיה יכול ליטלן קודם ירידת נשמים ולא נטלן. קמ"ל דדוקא מעשה בידים בעי ומה שלא נטלן אינו מוכרח דלמא אשתלי והיינו דתני א"א שלא לשמוח. ואינו מוכן דבשלמא בחטים שלריך לזותתן הוי שמחה והכא אמאי. אלא ה"ק אפילו אי ידעינן דלא אשתלי ובכוונה עיכבן ולא הורידן מתחלה וחזינן דשמח אפ"ה לא מהני דליכא מעשה:

ז החמרין שהיו עוברין. הך מתני' לתרוייהו ברייתא משום דלקמן פ"ד מ"ו תנן קופה. מלאה תורמסין ונתונה לתוך המקוה נטל תורמסין מתוכה והם עוברין. העלה את הקופה טמאין. אלמא העלאת הקופה הוי גילוי דעתא דניחא ליה במים שעלו. וה"ג אית לן למימר מיד שהעלו השקים הוכשרו ולא בעינן שמחו אי הפכו קמ"ל דים לחלק בין שם לקופה כמ"ש הר"ש שם די"ל דניחא ליה בהדחת הקופה. וכלא"ה נמי לא דמי דהתם שיושב בביתו ויכול ליטול התורמסין אחד אחד ומדטרה להעלות הקופה גלי דעתי' דניחא ליה אבל הכא שהולכין בדרך וא"א להם להתעכב ובע"כ לריכין ליטול השקין להכי בעינן למר שמחו ולמר הפכו כולה מתני' מיירי לאחר שנפלו דבעודן במים אין מהוברין מכשירין כדלקמן בפ"ד: היו רגליו מלאות טיט. הך תני לה משום ר"י דמודה בחלם ובכהמה טמאה כדמסיק. אלא תו"ש דלא נתפרש עשמא מ"ש חלם וכהמה טמאה מכהמה טהורה. ודברי מהר"ם דמוקים דבהמה טהורה מי לא משכחת בשור' העומד להריסה. ובבר תמה בהג"ה בכפי' הרא"ש

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לגד אחר כדי שיטורו במים מב' לדדין לא הוכשרו: אם עמד והדיח. אם עמד במים להדיח רגלי בהמתו. לא מכשיריס מים העולים ברגליהם אם נפלו על הפירות: באדם ובבהמה טמאה. מכשירין המים העולים ברגליהן בין הדיח בין לא הדיח. ואין הלכה כרבי יהודה: **ח** המוריד את הגלגלים. אופן מרכבותיו. מתרגמינן גלגלי רתיכיהון: בשעת הקדים. בשעת החום רוח הקדים נושב. ודרך כלי עץ שהם מתבקעים מפני החום. ומורידין אותם למים. והבקעים מתחברים והיינו שיחוצו. כמו שיחוצו. כלומר כדי שיהדקו וידחקו הבקעים זה בזה: הרי זה בכי יותן. המים הנתלים בהם מכשירין הזרעים לקבל טומאה. משום דניחא ליה שיהו אותם המים נתלים בכלי להדק הבקעים

מלאות טיט. וכן רגלי בהמתו. עבר בנהר. אם שמח בכי יותן כו) ר' יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח. אלא אם עמד כז) והדיח כח). באדם ובבהמה טמאה. לעולם טמא כט): **ח** המוריד את הגלגלים ל). ואת כלי הבקר בשעת הקדים לא) למים. בשביל שיחוצו לב) הרי זה בכי יותן. המוריד בהמה לשתות. המים העולים בפיה בכי יותן לג). וברגליה אינן בכי יותן לד). אם חשב שיודחו רגליה. אף העולין ברגליה

טיט וכו' אם שמח בכ"י אלמא לענין הכשר לא חשיב אדם כמחובר. ולענין שחיטה דפסלינן במחובר חשבינן נמי אדם כמחובר דפסלי לפורן מחוברת בפ"ק דחולין משנה ב'. אין לדמותן זה לזה דהא תלוש ונבסוף חברו מיבעיא ליה לרבא התם מהו ולענין הכשר קאמר תנאי היא הר"ם במשנה ג' פרק דלקמן: **אם** עמד והדיח אבל אם לא הדיח אע"ג דסתמא דמילתא. חפץ הוא שיודחו רגליה דמה מזיק לו שהדחו מכל מקום אינן בכי יותן. דבעינן שיהא שמח לגמרי אלא היה רוצה שלא יודחו ולהכי לריך שידיח דהשתא חזינן דניחא ליה טובא מדקטרח להדיח אבל אי לא טרח לא מהר"ם: **באדם** ובבהמה טמאה לעולם טמא פי' הר"ב בין הדיח בין לא הדיח ור' יהודה היא וכן מבואר בתוספתא הרמב"ם ולא אתפרש טעמא מאי שנא אדם ובהמה טמאה מבהמה טהורה ובדברי מהר"ם

דבבהמה טהורה הטומדת לאכילה אינו חוטם כל כך אם יהיו רגליה מלוכלכות אבל באדם ובבהמה טמאה הטומדת לרכוב עליה או להטעינה משאוי או לשחק ולטייל בה כגון ארויות ודובים וקופים ודאי מקפיד בלכלוכן וסתמא דמלתא ניחא ליה לגמרי שיודחו ולא היה חפץ שלא יודחו כן כ"ל לפרש ע"כ:

ח בשעת הקדים. כתב הר"ב בשעת החום. רוח הקדים נושב. *[ומביא חוס בימות הקיץ כדכתיב (יחזק ד) רוח קדים תכיסם. וכתיב (הושע יג) יבא קדים רוח ה' (הר"ם) וסיפיה דקרא קמא יוחך השמש וסיפיה דקרא בתרא. ויבוש מקורו ויחרב מעינו]: **שיחוצו** כתב הר"ב כמו שיחוצו וכו'. ז"ל הר"ם שיחוצו לשון דבר החוזר שמהדקין אותו. מ"ל דרך היתדות שבנקבים להיות מתרפין בשעת החום. וכשמורידין במים ומיסורין שם. חוזרין להיות אוזין כבתחלה. ושיחוצו כמו שיחוצו מלשון אורגים חוזרים. דתניא בתוספתא דמקואות. וכן דרך גיגית וחבית של עץ מתרפין בחום ולא יחזיקו המים וכשסורין אותן במים חזי יום מחזיקין המים ע"כ. והא דמייתי מהתוספתא אורגים חוזרים. חפשתי אחריו ולא מלאתיו. וכ"ל שמתכוין לאותה ברייתא דהחם ספ"ו האגד שע"ג המכה הקשקשים שע"ג הסבר כו' חוזן ואוזלין וכראה בעיני

מלאכת שלמה

ז באדם ובבהמה טמאה לעולם טמא. תניא בתוספתא ר' יהודה אומר המים העולין ברגלי אדם לעולם טמאים ר' אלעזר בר"ש אומר המים העולים ברגלי בהמה טמאה לעולם טמאים. פי' הרא"ש ז"ל לעולם טמא כין הדיח כין לא הדיח כי האדם רוצה שיהיו רגליו קיים ובהמה טמאה עושה מלאכה ועוד לה רחיצת רגלים: ח בשביל שיחוצו. כמו שיחוצו וכן תנן בפרק בתרא דמקואות גבי קשר תפלה של ראש בזמן שהוא חוצה הזמן שאינה חוצה. ועיין בפי' הר"ם ז"ל:

חזון נחום

כם תלושין שבלי שמתו ע"כ:

הורידה

ציונים

רגלי בהמתו יחוס נמי מיירוכין פ"ח כ"ו בגמ' פ"כ ה"ג ומצילהפ"ש שם:

ח המוריד מיי' שם ה"י המוריד בתפה עיי' שם

אליהו רבה

ז רבי יהודה אומר אי אפשר כו' אלא אם עמד והדיח באדם. כאדם עמד והדיח בעין ובבהמה טמאה לעולם טמא וכתוספתא בנסיון איפכא הר"ם בן אלעזר אומר המים העולין ברגלי אדם לעולם טמאים ר"א מים העולים ברגלי בהמה טמאה לעולם טמאים והיינו דמתניתין:

משנה אחרונה

הרא"ם בזה וכתב דטמא אורחא טפי בבהמה טמאה למלאכה וכל הני שינוי דחיקא ליה ואין כאן טעם ברור וכ"ם דעיקר תירוצו של מהר"ם דבטמאה קפיד טפי הא לר"י אפילו שמח לא מהני אלא מעשה בעי. ולמנם מן שמי' אליהו לעיינן ומצאנו טעם ברור בזה. דבכל הני דפליגי ר"י וחכמים צריך לדקדק במאי קמפלגי. והגלע"ד בזה דפליגי בהך דרשא יותן דומיא דיתן. דלחכמים כל דניחא ליה הוי דומיא דיתן ולר"י בעי מעשה דומיא דיתן בידים. אלא דמהני יותן דומיא דיתן. ולר"ש בעי מעשה בידיו ומ"מ מעשה מיהא בעי. והשתא ניחא דכולהו משניות עד השתא חיירי בנפלו הפירות למים או המים לפירות ובהא שייך פלוגתייהו דלמר חשיב דומיא דיתן בשמח לחוד ולמר מעשה בעינן. אבל מתני' ברגליו ורגלי בהמתו שאין כאן

נגיעת מים בפירות. ואין אנו דנין אלא על המים העולין על הרגלים אי הוו תלושין ברגלו וראויין להכשר בשיפלו על הפירות. והך מלתא לאו מיותן דומיא דיתן אתי אלא מקרא אחריתא דכתיב וכל משקה אשר יפתה בכל כלי כדאיתא בלשון ת"כ שהביא תוי"ט בפ"ד מ"ג. והיינו הך דמחלק בין עטורה לטמאה דבבהמה טמאה ובאדם דלא אלא מקרא אחריתא לכתיב וכל משקה אשר יפתה חשוב אוכל בלא מחשבה כדתנן פ"ג דטוקלין ובחיי' לא מהני מחשבה כדאמרי' בפ' בא סימן דף כ' מהשבת חייס ימי לאכילה לעולם דאפילו לכעני אין בהמה טמאה חשובה אוכל בלא מחשבה כלל ואין כאן ענין לפלוגתייהו דיתן דומיא דיתן ומודה הכא ר"י דבמחשבה סגי דהכא נא שמה מחשבה ומלא שאין של האדם ובהמה אם פירות כלל ואין כאן ענין לפלוגתייהו דיתן דומיא דיתן אבל בבהמה שהורה דלאכילה קיימא והוי פרי וכחייה נמי אית בה הכשר כדאמרי' פ"ק דפסחים דף כ' שהעבירה בהר סמוך לשחיטתה וכו' וה"ז לא בעי דומיא דיתן אבל בבהמה שהורה דלאכילה קיימא והוי פרי וכחייה נמי אית בה הכשר כדאמרי' פ"ק דפסחים דף כ' שהעבירה בהר סמוך לשחיטתה וכו' וה"ז מעם בפירות שבאו במים ככל הני דלעיל דשייך בהו פלוגתא דר"י והכמים. והדברים ברורים בס"ד. והמדקדק בדברי הרמב"ם בחבורו בכל דיני הכשר יראה דתרי מילי ניהו נפילת הפירות ברגלו למים וגם שהמים יהיו תלושין ברגלו כדמפרש רפי"ב מהמ"א בהדיא וכן בכל דיני הכשר דקדק בזה:

ח המוריד את הגלגלים. וא"ת מאי קמ"ל ומאי חיריא מוריד אפילו נפלו מעצמן ושמח כדלעיל. וי"ל דאין ה"ל אבל התנא הכא לא נחית לדינים אלו דבבר שמעינן להו לעיל. והכא מלתא אחריתא אתי לאשמועי' דאע"ג דעיקר הורדתן איכם אלא בשביל שיתחברו הסדקים לא תימא דמים שבמקום הסדקים סגיב הוו לרגלו ולא המים שבכולו אלא כולן נמי בכ"י כיון שא"א לו להכנים מקום הסדקים אא"כ מכנים כולו והוי הך דומיא דסיפא המוריד לשתות דמים שבפיה הוי לרגלו משום שא"א ולא מים שברגליו: בשביל שיחוצו. ואם נמלך ונטלן קודם שיחוצו אי אחרי' כיון שלא נתקיימה מחשבתו בטלה מחשבתו כ"ל דתליא בפלוגתא דב"ש וב"ה בפ"ק מ"כ גבי היוצאין ואת שבו וכדפי' שם: המוריד בהמה לשתות. ה"כ מוריד לאו דוקא דה"ה ירדה ושמח אלא דהתנא הכא לא נחית לדינים אלו אלא לאשמועי' דאע"ג דעיקר כוונתו בשתיית הבהמה שיכנסו המים לגופה ומה שטל פיה מבחוץ לא איכפת ליה אפ"ה כיון דא"א לשתייה אא"כ יבאו על פיה הוי נמי בכ"י: אם חשב שיודחו רגליה. לקמן בפ"ד מ"ה תני דר"א ס"ל אם א"א לו לירד אא"כ ונעכו רגליו אף העולין ברגליו בכ"י. הכא דבעי חשב דוקא אתאן דלא בר"א. והא דתשב שיודחו

ציונים

פ"ד. שיש להן מעשה לקמן ר"פ. מהרש"ם פ"מ מ"ו: מהרי"ל יהושלמי תרומות פ"ח ס"ח:

תוספות חדשים

ח במשנה ואין להן מחשבה. ועיקר הענין הזה בכל מס' זאת והוא הכלים שנכללו שלא לרצון. אפ"פ שנטשו בפיהו' בלון אינו מכשירין. כיון שהכלילה למעיקרא לא היתה ברצון. אבל אם נכלל הכלי ברצון. גם הם מוכשרין. וכדין בלילת הדיס הכלים כך דין כלילת הדיס עצמו לו הכשרה גם כן. כשהיתה ברצון לו היא מוכשרת (סרמב"ם):

משנה אחרונה

שיולחו רגליו מהני היינו לחכמים דמתני' דלעיל בין בטהורה ובין בטמאה ולר"י דוקא בטמאה. ואפשר דמיירי בטמאה שהורידה חשב דמיחה ר"י דהורדה הוי כמעשה. אבל עיקר כפי' הראשון: לעולם טמא. אפילו לא חשב. ומכאן משמע דכל שדרך אדם לשמוח בו לא בפי' מחשבה כדפי' לעיל מ"ה וכ"ל דרגליו מלאות מים לעיל יש שמיגם מקפידין לכך בפי שמה דוקא: אע"פ שחשב שיודחו רגליה אינם בכ"י. אבל בריטא הורידה לשתות העולים בפיה בכ"י משמע דאפילו בחש"ו הוי בכ"י להורידה הוי מעשה גמור מוכיח שאין דרך להוריד אלא לשתיה. אבל שיודחו רגליה אינו אלא מחשבה גרידתא:

בעיני דאולך לריך להיות אוכל. ובדברי הר"ם ג"ל אגדים אוגלים. והעריך ערך אן הבית מהגמ' אוגלא (ברכות דף ל"ג) שמגיעו דוחק: **בשעת** היחף. פי' הר"ב בשעה שהבהמה יעפה ויגעה וזה המולי מחולי הבהמות נקרא בערב א"ל חכ"א ופי' יחפות. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב פ"א בשעת היחף והדיס כו' בשביל שיהיו נקיות. לא בא לפרש פי' אחר אלא על הדיס. ולא על היחף ואגב הוא דנקטיה נמי. וג"א החף. וכן העתיק הר"ם. וז"ל בשעת החף שהחוס גדול ביותר. וע"ם שהחף מוליא חוס והבל. קורא לשעת החוס מרובה שעת החף ע"כ. ומהר"ם גורס ג"כ החף ומפרש בשעה שיש רעש. ענרחה כמילו יש לף וזעס בעולם. כלומר כשיש חוס גדול ע"כ: **הורידה** חש"ו וכו' ע"ל רפ"ו ומ"ש שם:

הבקעים: בשעת היחף. שהבהמה יגעה ועיפה מטורח הדרך וכן בשעה שהיא דשה בתבואה. המיס שהיא מעלה ברגליה לעולם מכשירים הזרעים לקבל טומאה. לפי שהם לרצון. שהמיס יפיס לה לגנה ולקרקע. פ"א בשעת היחף והדיס בשעת הקליר רולה הוא שהבהמה תרחון רגליה בשביל שיהיו נקיות לדוש התבואה:

ברגליה בכי יותן. בשעת היחף לה) והדיש לו). לעולם טמא לו). הוריד חש"ו. אע"פ שחושב שיודחו רגליה.

אינן בכי יותן. שיש להן מעשה. ואין לחן מחשבה:

מלאכת שלמה

אע"פ שחשב שיודחו. כך ג"ל:

חזון נחום

ח הורידה חש"ו. פיין בדברי הר"ם פ"ח לטהרות משנה ו' ובדברי התוספות פ"ק דחולין דף י"ב ד"ה ותכפי ליה מעשה כו':

יכין תפארת ישראל יכין

נדבק בהן: לה) שהבהמה עופה. ויחח ליה שהלחלחו ויקרבו רגליה: לו) דבשעה שדיש עם הבהמה. רולה שיהיו רגליה נקיות: לז) מכשיר:

מעשה אורג והוא כללא דפרק ג

משנה א מתניתין שק שהוא מלא זרעונים ונתון על גב הנהר או על פי הבור ושאבו הוכשרו דניחא ליה שישאבו מים ויהיה משקלם יותר ממה שמשקלם כשהן יבשין. ור"י סובר דכל שאינו נגד המים לא ניחא דיוכל לרמות הבריות לומר שהם יבשים:

משנה ב באלו משקין אמרו במים ובין ובחומץ אבל שאר המשקין אין משאבין מן החרס כדי שיכשירו הפירות שבצדו אפילו שאבו לא ניחא ליה דמתקלקלין הפירות ע"י שאר המשקין וניכר הזיוף ולא ניחא ליה כלל ומל לא שכיח שישאב על ידי חבית:

משנה ג הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין אם היתה פת חיטין נילוש במי פירות לא הוכשרה ואם היתה של שעורים הוכשרו מפני שהשעורים שואבת וכן אם היה היין ממא והיה פת חטים טהורה ואם היתה שעורים נטמאה מפני ששאבה משקין טמאין:

משנה ד המרבץ את ביתו ונתן בו חטים וטנגו היינו שבלעו להלוחית המים ונעשין נפוחים אם מחמת המים הוכשרו. אם מחמת הסלע שיש בו לחות וקרירות לא הוכשרו. המכבס את כסותו בעריבה ונתן בה חטים וטנגו אם מחמת המים שנשאר להלוחית המים בעריבה הוכשרו ואם מחמת העריבה שיצא הבלועו של עריבה לא הוכשרו דבלועו של עריבה הוא כי פירות והוה להו כמחמת עצמן: הטומן פירות בחול כדי שירטיבו הוכשרו דאין חול יוצא מידי מים לעולם אבל הטומן בטיט הנגוב אם יש בו משקה הוכשרו ואם לאו לא הוכשרו:

משנה ה המרבץ את גורנו אינו חושש שמא יוכשרו חטיו אם טבנו בו ואע"פ שהוא שמח משום דלא ניחא לאינש שישארו מים בגורן לפי שהם מזיקים הילכך אע"פ שעכשיו שמח בחטים שנתן בו לא הוכשרו: המלקט עשבים בעת שהטל עליהם כגון קרוב לאור היום דאז הם מלאים טל לחפות בהן חטים לא הוכשרו דאמרינן דהא דהשבים בעת שהטל עליהם דבאמצע היום אין לו פנאי ללקט עשבים אבל אם השבים בכוונה ליקח עם הטל הוכשרו:

משנה ו ז המוליך חטין לטחון וירדו עליהם גשמים אם שמח הוכשרו. היו זיתיו נתונין בגג וירדו עליהן גשמים אם שמח הוכשרו. החמרים שהיו עוברים בנהר ונפלו שקיהן במים והעלום אם שמחו הוכשרו הפירות והמיב שיעל החטים וזיתים ושקין הנם תלושים ברצון ובמחשבה שהרי שמחו ור"י סובר דבעי מישה עם המחשבה שיהיו נחשבים תלושים ברצון: היו רגליו או רגל בהמתו מלאות טיט ועבר בנהר ורחצו אם שמח הרי המים העולין עליהן תלושין לרצון ואם לאו אינן ברצון:

משנה ח המוריד את הגלגלים וכלי הבקר בשעת החום למים כדי שיסתמו הסדקין שבעין הרי המים העולין בהם תלושין ברצון. המוריד את הבהמה לשתות המים העולין בפיה תלושין ברצון כמו המים העולין בחבל ובצורכי ובאהורי החבית וברגליה אינן תלושין ברצון אא"כ חישב עליהן ובשעת החורף והדיש אף שברגליה תלושין ברצון דהא בעת גשמים של חורף נתלכלכו רגליה הרבה בטיט חוצות ושר של גשמים נקרא אף:

ר' עובדיה **מכשירין השוחה בתים פרק ד** מברטנורה

ציונים

א השוחה. מיי' פס ה"ם:

משנה אחרונה

פ"ד א בפיו וכשפמו כפ"י. שא"א עלא זה אפי' שותה בכלי אבל בחוטמו וברחאו אינו דרך שתייה אלו אתה בכלי אלא מתוך שאוחה הוא וכל שאינו צורך שתיה אינו בכ"י וכן בסיפא המלא בהבל המים העולין נאתרים ובהבל צורך

פרק ד **השוחה** לשתות א) המים העולים בפיו. ובשפמו. בכי יותן ב). בחוטמו

פרק ד **א השוחה** לשתות בפיו ובשפמו הרי הן בכי יותן. היינו טעמא לפי שאין המים

מלאכת שלמה

פ"ד א בפיו וכשפמו בכי יותן. היינו טעמא לפי שאין המים נכנסין לפיו אא"כ נוגעין בשפמו הלכך אחשביהו מידי דהוה אמלאכת שבת דכל פסיק ריסא הוי כמתכוין. ולשון הרמב"ם ז"ל שם רפי"ז שדבר ידוע הוא שהשותה יעלה המים בפיו ובשפתו והואיל ושתה ברצונו הרי

תפארת ישראל

פ"ד א) מסגהר: ב) מדא"א לפיו. מבלי שיגעו לשפמו. כל

פסיק

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

המים נכנסים לפיו אלא מ"כ נוגעים בשפמו תחלה הלך לחשביהו: הממלא בחבית. המים העולים אחריה הרי הן בכי יותן דאי אפשר שיכנס עד שיגעו לאחוריה אבל הניחה תחת הלגור אין שלאחריה בכי יותן דאפשר לקלוח שירד לתוכה. ולא יגע לאחוריה: מכונן על צוארה. מסובב כמין טבעת מקיף לצואר החבית. מכונן לשון הוא עשה ויכוונך (דברים לב): נתנה לחבית תחת הצנור לקבל המים. אין בכי יותן. המים שלאחריה ובחבל. דלא ניחא ליה אלא שיפלו המים לתוכה בלבד: **ב** אפילו אב הטומאה. אפילו היה האדם הזה אב הטומאה וגטמאו המשקין שירדו עליו. ואנן אמרינן לעיל דמשקין מומאים מטמאים לרצון ושלא לרצון אפ"ה אינן מכשירין כיון שירד' הגשמי' עליו היתה שלא לרצון: ואם נער. כמו המגער עליהו (שבת קמז) שנער גופו להסיר הגשמים מעליו: בכי יותן. המים

בחוטמו. ובראשו. ובזקנו. אינן בכי יותן. הממלא בחבית. המים העולים אחריה [ג]) ובחבל שהוא מכונן [ד]) על צוארה. ובחבל שהוא לצרכה [ה]). ה"ז בכי יותן. כמה הוא צרכה. ר"ש בן אלעזר אומר טפח. נתנה [ו]) תחת הצנור [ז]) אינן בכי יותן [ח]): **ב** מי שירדו עליו גשמים. אפילו אב הטומאה [ט]) אינו בכי יותן [י]). ואם נער [יא]) בכי יותן [יב]). עמד תחת הצנור

פרק ד **א מכונן**. כתב הר"ב לשון הוא עשך ויכוונך. ועיין במשנה ז' פ"ז דפרה: **ב** *[**אפילו** אב הטומאה. כתב הר"ב ברפ"ק]: **אם** נער כו' ודומנת זה בתחלת המסכת באין. הרמב"ם: סכופה

מלאכת שלמה

הרי אלו נתלשו ברצון ע"כ:

מכונן. לשון הוא עשך ויכוונך. ואמרינן בפרק אלו טרפות שעשה את האדם כוננות כוננות הם המעים. וגרסה שנפל טעות שם כיד בפי"ב סי' ה' שכתב מכונן שהרי גם פה בפירוש פי' מכונן מלופף ע"כ: ר"ש בן אלעזר אומר טפח וח"ק סבר שצרכה לפי שיעור גדולה וקטנה הרמב"ם ז"ל:

בפי' רעז"ל בד"ה הממלא ג"ל דאי אפשר שיכנסו המים לתוכה עד שיגעו לאחורי':

ב אפילו אב הטומאה אינו בכי יותן. דבטלא לרצון ירדו עליו וגם לא נטמאו כדתניא בתוספתא זב וטמא מת שהיו מהלכין בדרך וירדו גשמים על שערן ועל כסותם אע"פ שסותרן והמים יורדין מלד העליון לתחתון הרי אלו טהורים שאינם נחשבין על שירדו מכונן יצאו מכונן הרי אלו מוכשרין. וז"ל הרמב"ם ז"ל שם בפי"ג מי שירדו עליו גשמים אפילו היה אב הטומאה המים שעליו אע"פ שירדו מלד העליון לתחתון טהורים והוא שיתקם מעליו בכל כחו אבל אם היו שותתין ויורדין בשעת פריסתם מתטמאין ובזמן שהן טהורים אינם מכשירין.

שהרי אינם תלושין עליו לרצונו ואם נער וכו':

בפי' רעז"ל ואם נער כמו המגער טליתו וכו'. אמר המלקט כתב ה"ר אפריים אשכנזי ז"ל עיין בפי' הרמב"ם ז"ל ולשון פ"ה סימן מ' ע"כ כוונתו ז"ל שכאן פי' רעז"ל שנער גופו להסיר הגשמים שעליו ושכן פירש הרמב"ם ז"ל כאן ולקמן בפרק המיטי לא פי' הרמב"ם ז"ל מאומה

חזון נחום

א רשב"א אומר טפח. פירש הרמב"ם דת"ק חולק עליו וס"ל דצריכה לפי שיעור גדלה וקטנה וכן בתיכורו פי"ב מה' ט"ת לא נתן שיעור אלא כתב כל שהוא לצורכה אבל מלשון המשנה נראה דרש"ת מפרש הוא ולא חולק וכן נראה מדברי הר"ם בפי':

ב מי שירדו עליו גשמים וכו'. ז"ל הרמב"ם פי"ב מהט"ת מי שירדו עליו גשמים אפילו היה אב הטומאה המים שעליו אע"פ שירדו מלד העליון לתחתון טהורים והוא שיתקם מעליו בכל כחו אבל אם היו שותתין ויורדים בשעת פריסתם מתטמאין ובזמן שהן טהורים אינם מכשירין שהרי אינן תלושין עליו לרצונו ואם נער הרי אלו לרצון ע"כ. והשיג עליו הראב"ד שכתב יש לאן וכך הוא שמי בתוספתא ומביא אותה בכריתות אע"פ שסותרן והמים נתלשין מלד העליון לתחתון הרי אלו טהורים שאינן נחשבין עליו לאחר שיצאו מכונן ואמר רב יוסף בנתזין בכל כחו ונראה הטעם שהם טהורין עד שיצאו מכונן לפי שהם בטלין ע"ג גופו ואינן מסקה עד שיצאו ממנו במחשבה ע"כ. עוד השיג עליו ואם נער הרי אלו לרצון א"א כמדומה אני שנחשבים בכל המשנה ולא הביא ראיה לזה כהונן מפני בלבולו כי הגיעור הזה שיצאו מכונן כמ"ש בתוספתא ע"כ. והנה דעת הראב"ד דהתוספתא מיירי בנפלו על גופו וכן נראה דעת הרמב"ם. אמנם רש"י כתב בכריתות דלא נדסינן בכריתות זו בספיקא אלא לאחר שיצאו מכונן אלא בנפלו על בגדיהם מיירי דומיא דמתני' דסותם בשערו ובכסותו דמייתי התם לעיל יע"ש. ומ"ש הראב"ד שהטעם שהם טהורין עד שיצאו מכונן לפי שהן בטלין ע"ג גופו. קרוב לזה פירש רש"י התם גבי המותק בשערו בכסותו אינו כבי יותן וז"ל אינו כבי יותן דלא תשיבי מידי הואיל וכלוטין הם ושיין ב"ש התוס' שם ד"ה המותק את הכריסה וכו' ושיין עוד במ"ש שם ד"ה מלד העליון לגד התחתון טהורין. ומה שכתב שם מכן הכ"מ לדעת הראב"ד וז"ל ומ"ש בכריתות המים נתלשין מלד העליון לתחתון הוא כשהן עדיין בנגד עלמו וכו' אחר המחילה רבה אין זה במשמע לשון הראב"ד שהראב"ד

יבין

פסיק ריש"א כיחא ליה דמי: ג) באחורי הבית. דא"א לתוכו מבלי שיגעו גם באחורי' כאילו כיון לשמיהן דמי: ד) מסבב כמו הדרא דכתא: ה) התלוי בה כשיאחזם להשתמש בה: ו) לחבית: ז) שירדו המים לתוכה: ח) מים שבחבל ובאחורי'. מדאפשר שלא יתלחלחו: ט) האדם שירדו עליו. היה אה"פ. והרי ברפ"ק אמרינן דמשקין טמאים מכשירין אפילו שלא לרצון: י) בגופו מעליו על הפירות לא הוכשרו. מדירידת גשמים עליו היה שלא לרצון. עכ"ל הר"ב. ודבריו לקוחים מהר"ם בפירושו. ותמוה. דהר"מ פי' כן לשיטתו לעיל פ"ק סי' ג' דתחלת תלישה ממחובר בכל גוונא בעי שיהיה

תפארת ישראל

לרצון. וכ"כ בפ"ב מטומאת אוכלין להדיא. אבל הר"ב ז"ל דנקט ברפ"ק כר"ש דתחלה וסוף התם. היינו תחלת עקירתן. א"כ משקין טמאים גם הא לא צריך לרצון. ולמה לא יטמא הכא מנפל על פירות. אף דשמיהן לא היו לרצון. ובמתק"כ אחז בחבל בב' ראשין. אמנם הדבר פשוט. דמש"ה אמ"ש ומכשירין. מדאינן חשיבי משקה כלל כל זמן שהן בו ולא נטמאו כלל. [וכ"כ להדיא בתוספתא וכריתות דע"ו ע"ב]: יא) ניער גופו להסיר המים מעליו: יב) בילאו לגמרי ממנו כב"ה רפ"ק גבי אוכל. ודוקא בילאו בכח בבת אחת. שלא נגעו בו בשעת פריסה. דאל"כ

יבין

הנגבים דספ"ק אמאי אינו בכ"י. ולמאי דפי' ניחא דהתם אין לו שום צורך במים וכטומן בעפר והכא משום דהוי צורכו: כמה הוא צרכה. והא דתנן פי"ד דכלים מ"ג שלשלת דלי גדול שפחים ושל קטן עשרה הוי יל אינו ענין לכאן דהכא צורכא לענין שצריך להכניסו למים עם החבית. והתם בכל אורך החבל: נתנה תחת הלגור. הכא משמע דמים שבלגור לא חשיבי תלושין ברצון אע"פ שעשוי לכך לקבל בתוכו מי גשמים משום שהלגור שהוא קבוע אינו כלי לכל מילי בר לענין פסול שאוכין דמדרבנן ונראה משום דאינו בקבעו ולבסוף חקקו. אלא דכפ"ד דמקואות מ"ה כתבנו. דמוכח בגמ' דאפילו קבעו ולבסוף חקקו חשיב כלי לכל מילי בר לענין פסול שאוכין דמדרבנן ונראה משום דאינו סתום אלא משני לדלים אינו חשוב קבול אא"כ חקק בו לקבל צרורות כדאמר פ"ד דמקואות מ"כ: ב אפילו הוא אב הטומאה. מ"ש הרב ונטמאו המשקין ואפ"ה אין מכשירין. הוא שלא בדקדוק להכא לא נטמאו כלל דאין מי גשמים מטמאין אלא לרצון כדתנן בסוף מכילתין ובדוכתי טובא וכ"כ הרא"ש בהדיא כאן שלא נטמאו המים: ואם ניער כו"י. כדתנן פ"ק מ"כ ומ"ה ולקמן פ"ה מ"ז וכולהו טעמייהו משום שהוציאן בידים אחשביהו כמ"ש בפ"ק בשם התו' דכריתות. ומה שיש לדקדק בזה כתבנו שם. והא דניער כ"י היינו כשהן בחוץ עד שלא הגיעו לארץ דבקרקע אין מכשירין אפילו שאב בכלי ונתנם בקרקע כמ"ש בפרקין לעיל והא דתני ניער בכ"י ולענין טומאה לא קתני כדקתני בסיפא אם בטמא טמאין משום דלענין טומאה לא פסיקא דאי ניער בכל כחו טהורין דליכא נגיעה בשעת פריסה כדאמר פ"ק דכריתות דף ע"ו: עמד תחת הלגור להקר אורחא דמלתא קתני תחת הלגור וה"ה תחת גשמים הנוטפין. א"ב קמ"ל דלא תימא כיון שהמים שבלגור לא מכשרי דחשיבי כמחוברין. המים

שבחים

ציונים

ב המלא. מיי' שם:
מי שירדו. מיי' שם פ"ו.

חלופי גרסאות

א ובחבל כפי"מ גרים בחבל המים: תחת הצנור כל"ז תחת הצואר:

תוספות חדשים

א בהר"ב ד"ה השוחה כו' אלא א"כ נוגעים כו'. מידי דהוה תמלאכת שבת דכל פסיק ריש"א סוי כמתכוין. (הלת"מ):
ב בהר"ב ד"ה אפילו אב הטומאה כו'. ובכריתות דף ט"ו ע"ב מוקי ליה שיתק' מעליו בכל כחו בבת אחת. אבל אם שותתין ויורדין מתטמאין בשעת פריסתן וכ"כ הרמב"ם בחיבורו כפי"ג מהט"ת: (ממהורש"ת ז"ל).

אלידו רבה

ב אפילו אב הטומאה אינו בכי יותן. דאין משקה מקבל טומאה אא"כ חשב עליהם. והא דתנן כרים מכולתין משקים טמאים לרצון ושלא לרצון הא פריסת לא התם כמשקים דזב וזבה: ואם נער בכי יותן. אע"פ שאינו צריך להמים דומיא דהמדשיל את הלגן להסיר מהם משקים דפ"ק. בכי יותן הוא דהוי אבל טמאי לא מיטמאי אוקימנא לה בגמרין במעגר בכל כחו בבת אחת הא שותתים ויורדים מטמאים בשעת פריסתם:

משנה אחרונה

מילוי הוא. אבל מה שאינו לצורכו אפילו ק"ח אא"כ יבאו המים שם אינם בכ"י. ונראה דר"ח דפליג בכה"ג לקמן מ"ה ה"ה דפליג נמי אהך דס"פ דלעיל. אלא כולהו אתאן לת"ק דהתם. וכפי' הרא"ש כאן כתב דטעמא דכל הני דמתני' הואיל וא"ח בענין אחר אלא שיבאו שם המים דמי לפסיק ריש"א דשבת דחייב ע"כ וא"ע דא"כ בטומן פירותיו מפני

ציונים

ג הכופה. שנא פו חולין פז מיי' שם הלכה ג :

ג הכופה קערה על הכותל וכו'. בפ"ק דחולין דף י"ז מייתי לה. וכתב רש"י וז"ל אי אחשביגהו לגשמים בירידתן לעורך שוס דבר. ואח"כ נפלו פירות לתוכה אע"פ שלא ידע כשהוכשרו אותן פירות. ולא ניחא ליה בהיות הכשר. הוו מוכשרין. דתנן בתחלת מסכת מכשירין. כל משקה שתחלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר. והני מילי כי אחשביגהו בירידתן לעורך דבר תלוש. אבל אי אחשביגהו לעורך מחובר לא מכשרי דהכי תני בת"כ אשר יבא עליו מים. אין לי אלא מים וכו' יכול אפילו הן בבורות שיחין ומערות יהו מכשירים. ת"ל כלי. אין לי אלא שמלאן בכלי. מנין לגבל בהן את הטיט. ולכבס בהן את הכלים ת"ל בכל יטמא. אי בכל יטמא. יכול אפילו בבורות שיחין ומערות. ת"ל כלי. מה כלי שהוא מיוחד שהיא הצנור להקרינ) . או לידוחיד) בטמאטו) טמאין שו). ובטהור בבי יותן יז) :

ג הכופה קערה על הבותל בשביל שתודת. הרי זה בבי יותן. אם בשביל שלא ילקה הכותל. אינן בבי יותן יח) :

חבית

המים הנופלים ממנו מכשירין הן: להקר. לקרר עלמו: או לידוח. לרחון גופו כגון שהיה מלוכלך בטיט או בלוחה: בטמא. אם היה האדם טמא. ממאים המים. ואם נפלו על הפירות. הכשירוה וטמאוה כאחת: ובטהור בבי יותן. ומכשירין

תוספות חדשים

ג תי"ט ד"ה אם בשביל כו' הא גופו' קשיא כו'. וגריך לדקדק אמאי לא משני כלשון נעשה. כלומר הא בשביל שודת כבותל נעשה כבשביל שלא ילקה כבותל. ואינו בכי יותן (ופיין ברא"ש) :

משנה אחרונה

שבאים עליו הם חבור למים שבאינור ע"י הקילות ואינהו נמי לא מכשרי קמ"ל דבילוק אינו חבור כדלקמן ספ"ה: ובטהור בכ"י. ומכשירין כשינעו בהם הפירו' ברצון. הרמב"ם. וזהו לשטתו שסובר כל רצון לגבי הכשר דוקא שינעו הפירות במשקין ברצון כמש"ל ברים מכילתין. אבל לשטת שאר המפרשים אפילו ינעו הפירות שלא ברצון מוכשרין שכבר היו תחלתן לרצון להקר או לידוח. והרא"ש דס"ל ברים מכילתין כשטת המולקים על הרמב"ם וכאן כ ת ב כלשון הרמב"ם ל"ש :

ג הכופה קערה. וכ"ם אם הניחה דרך קבלתה שתודת דהוי בכ"י. ומשום סיפא שלא ילקה הכותל תני הכופה דאלו דרך קבלתה אפילו שלא ילקה הכותל ה"ז בכ"י דהכי אמרי' לקמן פריב' שהניחה שירד הדלף לתוכה מה שבתוכה בכ"י אע"ג שאין כוונתו אלא להגיל הבית מן הדלף דהוי כמו שלא ילקה הכותל. כן פירש"י בשבת דף י"ב: בשביל שתודת ה"ז בכ"י. לשטת הרב וסיעתו אתיא כשטה דאפילו נפלו הפירות למשקין אלו אח"כ שלא ברצון הוכשרו שכבר היו ברצון מתחלתן שתודת הקערה. ו ל ש ט ת הרמב"ם אין מכשירין אלא א"כ ינעו הפירות ג"כ ברצון והא דקתני ה"ז בכ"י היינו לענין המשקין שרחוין להכשיר אח"כ ברצון. ואלו שלא ילקה הכותל אפילו נגעו הפירות בהם ברצון לא מכשרי שהמשקה שינו רחוי להכשר פרי שלא לרצון

ג תי"ט ד"ה אם בשביל כו'. הא גופו' קשיא כו'. וגריך לדקדק אמאי לא משני כלשון נעשה. כלומר הא בשביל שודת כבותל נעשה כבשביל שלא ילקה כבותל. ואינו בכי יותן (ופיין ברא"ש) :

מלאכת שלמה

מחומה. ורעו"ל פירש שם בסי' ח' ואם נער שמתכוין להדיחן ה"ז בכי יותן ע"כ. והוא פי' הר"ש ז"ל ובאן פי' ואם נער מלשון הגומר תגודה של ירק ושם בסי' ז' פי' ואם נער כמו מנער שליתו מלשון התנערי מעפר ע"כ. וראיתי שנקד ה"ר יהוסף ז"ל נער חליו קמץ ותליו פתח:

ג הכופה קערה וכו'. כפ"ק דשבת דף י"ח וכפ"ק דחולין דף ט"ו ופי' רש"י ז"ל התם בשביל שתודת הקערה הרי הם בכי יותן אם נפלו אחר כן על הפירות אפילו לאחר זמן הוכשרו דאחשביגהו להגך משקים להדחת קערה וניחא ליה בהך נפילה ואפילו לא אחשביגהו לעורך הגך פירות כי יתן קריגן ביה דניחא ליה בהך נפילה בשביל שלא ילקה הכותל ונפלו על הקערה וממנה לפירות לא הוכשרו דלא ניחא ליה בהגך גשמים ובגפילתן ע"כ. והתם בחולין פריך הא גופה קשיא אמרת בשביל שתודת ה"ז בכי יותן הא בשביל שודת הכותל כגון שהיו נופלין סמוך לכותל ונתן שם קערה שתביאם לכותל אינם בכי יותן אע"ג דאחשביגהו לעורך חשיבות דמחובר לאו חשיבות הוא עד דליחשביגהו לעורך דבר תלוש והדר תני בשביל שלא ילקה הכותל אינו בכי יותן הא בשביל שודת הרי זה בכי יותן ומשני ה"ר אלעזר תברה מי שמה זו לא שנה זו מר חשיב ליה תלוש להאי כותל הוא ולאו מחובר מעיקרו ומר חשיב ליה מחובר ורב פפא אמר כולה חד תנא הוא ולכ"ע תלוש ולכפוף חברו הוי שנתכנס שאם נתקם מפליו בכל כתו שהורין ואם היו שותתין מתעמאין. ולפי דעתו הדברים בסיפר שאם ניתן בכח אי תני מכשירין) פירו' מכשירין כל' ומטעמאין הוא פי' יאלו מכולן מכשירין ואם היו שותתין הרי הן טהורין דבטלין הם כמדובר אמנם הרמב"ם לא כן ידמה אלא דכל זמן שסם על גופו כיון שירידתן על גופו אם נתקן בכל כתו שהורין אלא חשיב נגיעה ולפ"ז הא דקאמר שאין מתכשרין אלא מכולן מפרש והולך אחר שיעלו מגופו ויגע בהן הטמא ואלה אמר הא בשבת פרשתם מטוס שניתנו בכל כתן אבל אם היו שותתין מתעמאין בשבת פרשתם דומיא דכריסה אלא דשמעא אמר דסתמא דכריסה הוי ניתן אלא בכח ופעמא דכריסה הוי ניתן אלא בכח ופעין מ"ם לעל במתני' דכריסה זהו פירוש הרמב"ם בתוסה סוגיא וכן נראה מפרש"י אלא שהוא ז"ל מוקי לה בירדו על בגדיהם המדובר אלא שעדיין יש מקום תמיהא על הרמב"ם במ"ש וכומן שהן עשויים אינן מכשירין שהרי אינן תלושין אינו לרצונו ואם נער הרי אלו לרצון ע"כ דשמעא שהוא הוא מתני' דלן ומתני' כמי שהיה עמא לחייבי ונראה שאף גם זאת בכלל הנשת הרמב"ד ז"ל שכתב אלו שמתבלבל חלילה. אמנם נראה דאף כאן בלבול בדברי דין הטמא ודין הטהור. ולפי שהרמב"ם כבר כתב דין הטמא דלגבי תלוקה זו דינא דמתני' ודינא דתוספתא חדא היא ונפר דמתני' דין הטמא ודין הטהור. ולפי שהרמב"ם כבר כתב דין הטמא דלגבי תלוקה זו דינא דמתני' ודינא דתוספתא חדא היא ונפר דמתני' סייגו שלא בכח פירש אח"כ דין הטהור שכלול בכח מאמר המשנה שאמרה שאפילו אם הטומאה דין הטמא דלגבי תלוקה כלומר אם הטומאה בלתי מתעמאין ולא הוא אלא בכח אם הטומאה בלתי מתעמאין ולא הוא אלא בכח אם הטומאה בלתי מתעמאין ולא הוא אלא בכח

ומכשירין: **ד** הבית שירד הדלף לתוכה. שלא לרצון וכתוכה פירות ואינו רוצה שיוכשרו לקבל טומאה: ישבר. שאם מערה הרי מעביר המים מזה לזה לרצון. ונמצאו הפירות מוכשרים: ומודים. בית שמאי לבית הלל שהוא מושיט את ידו והן טהורין. כלומר לא הוכשרו בכך: **ה** הנתזין. ממנה לתוך: והצפין. למעלה וילאו לתוך כלהו אינן בכי יותן. לפי שהן שלא לרצון. וכן המים שבתוכה: נטלה לשפכן. שלא שפכן במקומן אלא נטל העריבה לשפוך המים במקום אחר. הרי הן בכי יותן. דלרצון הן הואיל ולא שפכן מיד שם במקומן: ובית הלל אומרים. כיון שלא הניחן שם. אלא נטלה לשפכן אינן בכי יותן: הניחה. אם הניח את העריבה מהחלה כדי שירד הדלף עליה: אלו ואלו. בית שמאי ובית הלל מודים שאף

ד חבית שירד הדלף לתוכה יט) . בש"א ישבר כ) . בה"א יערה . ומודים שהוא מושיט את ידו . ונוטל פירות מתוכה. והם טהורים כא) :
ה עריבה שירד הדלף לתוכה . הניתזין והצפין כב) אינן בכי יותן . נטלה לשפכה כג) . בש"א בכי יותן כד) . בה"א אינן בכי יותן . הניחה שירד הדלף לתוכה . הניתזין והצפין בש"א בכי יותן . בה"א אינן בכי יותן . נטלה לשפכה . אלו ואלו מודים

מלאכת שלמה

הוי תלוש ריפא בכותל מערה וסיפא בכותל בנין. וכתבו תוס' והר"ם ז"ל דליכא לשנויי הכא בלשון נעשה כלומר הא בשביל שיודח הכותל נעשה כבשביל שלא ילקח הכותל ואינו בכי יותן משום דכאן אין שייך להלות זה בזה דמה ענין זה לזה הא ניחא ליה כלל וכ"ל לנתן הוא ואמרה היא דבש"ק דבר מהובר והאי לא ניחא ליה דקדושין דמשני התם נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא דחד טעמא הוא משום דכתיב כי יקח איש אשה ולא שתקח את עצמה ע"כ ועיין בפרק המוכר את הבית דף ס"ו. והתימה על רש"ל שלא פירש דבר במשנה ז. והלכות טומאת אוכלין פי"ב סי' ג' פסק כרב פפא:

ד בש"א ישבר שאם יערה ויוציא המים ראשון ראשון כבר עברה בלילה ברצון לכן יסבר בבת אחת ביותר מהירות שאפשר לו וכה"א יוציא המים בלבד הרמב"ם ז"ל וא"ל ז"ל שם כיד פי"ב סי' ז' הבית שהיא מלאה פירות וירד הדלף לתוכה הרי זה יערה המים מעליהם ואינם מכשירין ואע"פ שרצונו שיהיו בתוכה עד שיערה המים מעליהם עכ"ל ז"ל:

ה עריבה וכו' שבת פ"ק דף י"ב ועיין בתוס' שם דף י"ז בתוספתא שהביאו שם: וז"ל התוספתא עריבה שירד דלף לתוכה טהורה בד"א בטהורה אבל בטמאה הכל מודים שהיא בכי יותן דברי ר"מ ר' יוסי אומר אחת טמאה ואחת טהורה בש"א בכי יותן ובה"א אינן בכי יותן ע"כ ומפורשת בהר"ם ז"ל: הניתזין והצפין וכן המים שבתוכה אם לא נעלה לשפכה שלא נקבו הניתזין והצפין אבל סיפא דהכא בריפא פליגי במים שבתוך העריבה כשנטלן לשופכן ובסיפא המים הניתזין והצפים: נטלה לשפכה נ"א לשפכם והתם בפ"ק דשבת דף י"ב קתני אהאי סיפא דהניחה שירד הדלף לתוכה הניתזין והצפין אינם בכי יותן ובתוכה ה"ז

חזון נחום

ד חבית שירד הדלף וכו'. ז"ל הרמב"ם פי"ב מהט"א חבית שהיתה מלאה פירות וירד הדלף לתוכה ה"ז יערה המים מעליהן ואינן מכשירין. ואע"פ שרצונו שיהיו בתוכה עד שיערה המים מעליהן ע"כ. וקשה כיון שרצונו הי' שיהיו בתוכה אמאי לא תהיב לרצון וי"ל כיון שמה שלא שיהיו בתוכה עד שיערה לא היה נעבור שיוכלו המים שבחבית לצאת כעבור שלא היה לו מקום אחר לשומרם לא תהיב לרצון ושרי אפשר שאף אם לפתו ולוטו שיוכלו אם עד שיערה כיון שאין דעתו שיהיו אם אותם המים לעד לעולם שאוקין הפירות אלא זמן מה עד שיערה לא תהיב לצון ודמי למ"ש הכ"מ פ"ד גבי המרכן גרנו אינו תושב שמת יוכשרו אמאי אם טמנו בו ואע"פ שהוא שמת ע"כ דטעמא דלא ניחא לאינם שיאחזו מים בגורן לפי שהם מזיקין הלכך אע"פ שעכשו נגלגו המים אינן אם לא הוכשרו ע"כ. ולשון נלאה יותר דהא כל גלגלי חמים ופירות ודאי דלא הוו אלא לפי שעה שיעור האריך לגלגלתן דהא אם יטמו המים יותר מבשורן יוסרו ואם פטור. וא"מ ז"ל שאם לגנו הוא שלא יטאלו אם המים פטורא אלא אם שרצונו שיוכלו לא תהיב ושן וכהיא דמרכן לדעת הר"מ וכבר כתבתי לעיל בהא דבר קבה אלא ולקמן בסמוך:

ה עריבה שירד הדלף וכו'. מי' תי"ע ד"ס אלו ואלו כו'

ציונים

ד בה"א יערה פי' שם כ"ה
ה עריבה שבת יב ושיין בתוס' שם מי"י שם ה"ח:
בה"א אינן בכ"י מי"י שם:
בה"א אינן בכ"י מי"י שם.

חילופי גרסאות

ה נטלה לשפכה נד"ל נטלן לשפכן:

תוספות חדשים

ה בהר"ב ד"ה והצפין כו'. נקט ניתזין והצפין משום אגב דסיפא. (סדא"ם):
ה במשנה שירד הדלף כו'. וקמ"ל אע"ג דלא ניחא ליה הפתא בהכי מכשיר כי הוא לאם לשופכן: כיון שתחילתן הי' לרצון מכשרי ואפילו נפלו על הפירות אלא הוכשרו. (שם):

אליהו רבה

ד בש"א ישבר. שאם יערה כשיתלאם מן הקרקע יהיו שאוכים: ובה"א יערה. הואיל ואינו מגביהם מהקרקע אלא מעט על לדה ומערה אינם שאוכים:
ה הנתזין והצפין אינם בכי יותן. ה"ם מה שבתוכה אינם בכי יותן וקתני הנתזים והצפים משום סיפא דפליגי בנתזים ובצפים: נטלה לשפכה. אלו ואלו מודים שהם בכי

משנה אחרונה

נתלשו ועדיין כמחוברין הם. וכ"כ בהדיא בהבורו וכן בפירושו בכמה דוכתי. והא דמחלק בת"כ בין חשב עליהן לצורך דבר תלוש ובין לצורך מהובר דמפרש רש"י שאם לצורך מהובר לא מכשרי אמ"כ ניחא ליה בנפילת הפירות לתוכן דהיינו הדר אתשביהו לתלוש פמ"ם בתוי"ט. זהו ג"כ לשטתו. ולשטת הרמב"ם אפילו נתן הפירות לתוכן כרצון אין מכשרין דהמשקה הזה שנתלש לצורך מהובר חשיב כמהובר ואינו מכשיר כמ"ש בהבורו שם:

תוספות יום טוב

ד ומודים. פי' הר"ב ב"ש לב"ה. ועיין מ"ש רפ"ג דפאה: **ה אלו** ואלו מודים. לשון הר"ב שאע"פ שנטלה אמ"כ ושפכה וכו'. וז"ל הרמב"ם כשהגיע העריבה הזאת בכוונה כדי שיתקבצו בה הנוטפים. הרי המים הנאספים בה בכי יותן. ואפילו נטלה לשפכה לר"ה. ע"כ. אבל במבורו פ"ב מהט"א (הלכה ח') משמע דדוקא כשפכן. ח"ל אם נטלה לשפכה הרי אלו מכשירין. שכיון שלא שפכה במקומם הרי חלשן ברצונו. ואיכא למידק דהא הניחה לדעת שירד הדלף לתוכה. וא"כ אפילו לא שפכה כמי. ולכן נראה דלא אתא למימר אלא לאפוקי אם שפכה במקומה. (ועיין מ"ש במ"מ) אבל הניחה כך ולא שפכה. אה"כ דמים שבתוכה בכי יותן. ואתי שפיר לדבריו שבחבורו ליתא דמתני' דקתני בל' אם ולא בל' אפילו. וא"ל דבריהם

חזון נחום

פירות וירד הדלף לתוכה ה"ז יערה המים מעליהן ואינן מכשירין. ואע"פ שרצונו שיהיו בתוכה עד שיערה המים מעליהן ע"כ. וקשה כיון שרצונו הי' שיהיו בתוכה אמאי לא תהיב לרצון וי"ל כיון שמה שלא שיהיו בתוכה עד שיערה לא היה נעבור שיוכלו המים שבחבית לצאת כעבור שלא היה לו מקום אחר לשומרם לא תהיב לרצון ושרי אפשר שאף אם לפתו ולוטו שיוכלו אם עד שיערה כיון שאין דעתו שיהיו אם אותם המים לעד לעולם שאוקין הפירות אלא זמן מה עד שיערה לא תהיב לצון ודמי למ"ש הכ"מ פ"ד גבי המרכן גרנו אינו תושב שמת יוכשרו אמאי אם טמנו בו ואע"פ שהוא שמת ע"כ דטעמא דלא ניחא לאינם שיאחזו מים בגורן לפי שהם מזיקין הלכך אע"פ שעכשו נגלגו המים אינן אם לא הוכשרו ע"כ. ולשון נלאה יותר דהא כל גלגלי חמים ופירות ודאי דלא הוו אלא לפי שעה שיעור האריך לגלגלתן דהא אם יטמו המים יותר מבשורן יוסרו ואם פטור. וא"מ ז"ל שאם לגנו הוא שלא יטאלו אם המים פטורא אלא אם שרצונו שיוכלו לא תהיב ושן וכהיא דמרכן לדעת הר"מ וכבר כתבתי לעיל בהא דבר קבה אלא ולקמן בסמוך:

ה עריבה שירד הדלף וכו'. מי' תי"ע ד"ס אלו ואלו כו'

יבין

דבשא אחשביהו למהוי אלוזין. מיהו סיפא איירי בכותל בנין אבל כותל מערה שהוא מחובר ממש. אפילו כדי שהודח הכותל אינו מכשיר. והייטו דיוקא דרישא. ולא ק' דיוקא דסיפא ורישא אהדדי: יט) שלא לרצון. ופירות בתוכה:

תפארת ישראל

כ) שכשיערה הוה דומיא דאוזלן פ"א מ"ב ולטעמייהו שם: כא) שלא הוכשרו: כב) שאפו וילאו חוץ לעריבה. וה"ה מה שבתוכה. רק נקט מתזין ולפין משום סיפא דפליגי בהו. רב"א: כג) במקום אחר: כד) דמלאה שפכן במקומן רוצה בקיומן

יבין

ד בש"א ישבר וכה"א יערה. כפ"ב דמקואות מ"ז לענין שאוכין בין לר"א ובין לר"י אסור לערות אלא לר"א ישבר ולר"י ישבר או יכפה אבל לא יערה והכא אמאי שרו ב"ה עירוי. ואול שריותא דכופה לא תני לה הכא כלל. ואין לומר דלב"ם דוקא ישבר ולא כופה. דהא התם במ"ח כתב הרא"ם דגבי מינה קנקנים לגנבן דלא נתכוון לקבלה כלל שרי כופה כמו משבר וה"ל הרי לא נתכוון לקבלה. וכהא דתנן התם אבל לא יערה פירשו שם שמגביהן כדי לערות ואם נפרם כאן ג"כ מערה דקאמרי ב"ה הייטו בהגבהה כי התם. יש לתמוה דא"כ הייטו פלוגתייהו אמי בסמוך בעריבה שירד הדלף לתוכה נטלה לשופכה בש"א בכ"י וכה"א אינה בכ"י. וא"כ אמאי פלוגתייהו תנא בתרי בבי ואמאי שביק חבית דאיירי בה ונקט עריבה ובולהו דיני דלקמן ה"מ למיתני הכא גבי חבית ואמאי הדר אתי התם נטלה לשופכה הא כבר תני פלוגתייהו הכא לב"ם דוקא ישבר שאם נטלה בידיו לערות הם בכ"י. ולב"ה מערה אמי בהגבהה והייטו נטלה לשופכה ואתרתי למה לי. ומרחה דהך מתני' אינה כהך דעריבה דבסמוך דהכא בחבית שבתוכה פירות כדקתני ומודים שנופל פירות מתוכה ושתם חבית מיוחדת לפירות פרמוכה פ"ג דכלים מ"ב. ובסמוך איירי בעריבה ריקנית שאין עריבה עשוי' לפירות אלא לדום בה עיסה. והלכך הכא שהפירות בתוכה תמיד דבעלעול בעלמא מיד הולכין המים על הפירות והוי כשופך בכוותה. וב"ם דוקא ישבר קאמרי ולא כופה אפילו להעוותה שיפלו המים מתוכה כיון דמכחו בא המים על הפירות וב"ה דאמרי יערה לאו לבגביהה ולישלה בידיו אלא להעוותה לערות ממנה והייטו כמו כופה דמס' מקואות. דהתם נמי דמיא להך דהכא דהתם שמערן לתוך המקוה הוו שאוכין שבאו ע"י נפילת הכלי בידו והלכך אמרי במערה וה"נ ע"כ מערה דהכא הייטו בהטיי' בעלמא כמו כופה דהתם. ולפי דב"ם אסרי ליגע בה כלל אלא ישבר אמרי ב"ה דעותר אמי לערות ואיהו. וקא בהטיי' ולא בהגבהה. ובעריבה לקמן שאין בה פירות נאתי בה דרגא דלב"ם דוקא נטלה לשופכה אסור משום שנוטלה בידיו גלי דעתי' דניחא ליה שהם כשלי. וב"ה אף בנוטלה שרי: ומודים שהוא מושיט את ידו ונוטל כו'. לא תני סתמא שנוטל פירות. אלא תני מושיט את ידו וכן הלשון לקמן מ"ז משום דלקמן מ"ז מחלק גבי מושיט ידיו אם מתכוון שיוצאו ידיו הפירות בכ"י. **ואתי הכא דבסתם אפילו מושיט ידיו אינם בכ"י: ה הנתזין והצפין אינם בכ"י**. לא הוה צריך למיתני הא כיון דאפילו שבתוכה אינם בכ"י אלא משום דבעי למיתני

נטלה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דבריסא דקתני נטלה לספכה דהיינו שלא במקומה. לרבותא דב"ש קתני לה. עיין פ"ק משנה ג'. וגמשך הרמב"ם בחבורו אחר ל' המשנה ואע"פ שלא העתיק דברי ב"ש. וא"כ מתני' בריסא איידי דסיפא קתני לה. *[ומיהו נראה דאע"ג דבסיפא כ"ש כשלא נטלה לספכה כלל. היינו משום שהניחה שירד הדלף לתוכה. אבל ריסא דירד מעצמו אף לב"ש דוקא אם נטלה לספכה. וכי לא נטלה לא. ולא הוו כאן רבותא כלל]: **רבי** אליעזר אומר אם א"א לו כו'. כתב הר"ב מידי דהוה לחממלא בחבית דלעיל כו' וכ"כ הר"ש.

אפשר לומר דליכא דפליג עליה. ושנשנה בלשון פלוגתא ל"ק כדאשכחן טובא. וכתבתי בפרק בתרא דבכורים. אבל בפי' הרמב"ם בגא"י מלאתי כתוב ואין הלכה כר"א. וכן בחבורו פי"ב מהט"א לא העתיק דבריו:

ו תורמסין. ושינו ברפי"ח דשבת התורמסין היינו שהוא מאכל לעזים:

מושיט ידו וכו' והן טהורים.

מודים שהן בכי יותן כה). המטביל את הכלים. והמכבס את כסותו במערה. המים העולים בידיו כו) בכי יותן. ברגליו אינן בכי יותן. ר"א אומר אם א"א לו שירד אלא אם כן נטנפו רגליו. אף העולין ברגליו בכי יותן כו): ו קופה שהיא מלאה תורמסין כח). ונתנוה לתוך מקוה. מושיט ידו

שלף על פי שנטלה אח"כ ושפכה. הרי הן בכי יותן הואיל וכבר חישב עליהן: מים העולים בידיו. שמכבס בהן ניחא ליה: ברגליו. לא ניחא ליה אא"כ נטנפו רגליו. הוו בכי יותן. מידי דהוה לחממלא בחבית דלעיל. דמים העולים אחריה בכי יותן. כדפרישנא לעיל לפי שא"א למים

מלאכת שלמה

ה"ז בכי יותן וכתבו שם תוס' ז"ל ובכתוכה ה"ז בכי יותן אין זה במשנה אלא שהתלמוד מדקדק מדקתני הניתזין והלפין אינם בכי יותן משמע הא שבתוכה הרי הן בכי יותן ע"כ ולא כן משמע מהרמב"ם ז"ל שם בפי"ג וז"ל שם עריבה שירד הדלף לתוכה המים הניתזין והלפין מעלי' אינם תלושין ברגלן נטלה לשפכה המים שבתוכה אינם ברגלן הניחה שירד הדלף לתוכה הניתזין והלפין ובתוכה אינם תלושין ברגלן ואם נטלה לשפכה הרי אלו מכשירין שכיון שלא שפכה במקומה הרי תלשם ברגלו ע"כ והר"ש ז"ל נראה דהוה גרים התם בשבת נתנה תחת תרוכה מים הניתזין והלפין אינם בכי יותן ובתוכה ה"ז בכי יותן וכתב דשמא היינו מתני' אע"ג דלא תנן הכא תרוכה ולא תנן נמי שבתוכה ע"כ בקיצור: המטביל את הכלים ג"ח המטביל את כליו. נטנפו רגליו כ"ל רולה לומר נטנפו במים. ואין הלכה כר' אלעזר:

ו קופה שהיא מלאה תורמוסין וכו' וגוטל תורמוסין מתוכה והן טהורין פי' בקופה טמאה מיירי וכגון שמקלתה חוץ למים ולא עלתה לה עכילה ולא נטמאו התורמוסים אף הנוגעים בקופה לפי שלא הוכשרו בעודן במים והא דאמרי' בפ"ק דפסחים דמחוברין מכשירין היינו שכאו של הפירות בעודן מחוברין והעלום מן המים אבל בהיותם במים לא קבלו הכשר כדאמרי' בסיפא בעוד הגנון במקוה נדה מדיחתו והוא עהור וכשהעלהו מן המים נטמא. הרא"ש ז"ל: ונתנוה לתוך המקוה כ"ח ונתונה בתוך המקוה:

העלם

יכין

עד אז. ואילה"ק אפילו שפכן במקומן יכשירו לב"ש דמ"ש ממנער אילן פ"א מ"ב. וה"כ ניחא ליה שיבואו המים ממקום למקום בעריבה. כ"ל דדוקא אותן ששפך או אותן שנשארו בעריבה אחר שפיכה. דמי להתם ליולאין ואת שבו. מיהו הכא מיירי גם קודם שהתחיל לשפכן: כה) מדגש בתחלה הוה ניחא ליה בהו. ולרב"א ס"ה במה שבתוכה מודו דמכשירין.

תפארת ישראל

נטלה לשופכה לב"ש הוו בכ"י. תני הכא דהניתזין והלפין שנשפכו מעצמן שלא בידי אדם לכ"ע אינם בכ"י וכי פליגי בנטלה. ומ"ש הרב בשעמא דב"ש כיון שלא שפכן במקומן הוי לרגלן אינו נראה דהפילו שפכן במקומן כל שמתוך ידו נשפכו הן בכ"י ולהכי תני הניתזין והלפין דוקא אינם בכ"י וכ"כ הרא"ש טעמא דב"ש כיון שהגביהן הוי לרגלן כדאמרי לעיל ע"כ. ורחיתי שכתב הר"ש בסוף מתני' מדקתני נטלה לשפכה ולא קתני שפכה משמע שנטלה להוליכה למקום אחר וכ"כ גם הרמב"ם בחבורו שכיון שלא שפכן במקומן הרי תלשן ברגלו ע"כ. ואני בער ולא אדע מהיכא משמע הכי דמיגינן למימר נטלה לשופכה במקומה מכיון שהגביהה נעשו לרגלן כמ"ש הרא"ש. ומ"ש הר"ש מדלא תני שפכה לא מוכח מידי דפשיטא דמשפכה ע"ג קרקע אין בהם עוד דין הכשר כלל כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהט"א אפילו שאב בכלי ונתנם בקרקע אין מכשירין ע"כ. ומ"ש הרב בסיפא נבי אלו ואלו מודים שאע"פ שנטלה אח"כ ושפכה. ע"ש הוא וכ"ל לשופכה דכולה לא אייתי אלא שנטלן לשופכן ועד שלא שפכן דאלו אחר שפכן לכ"ע אין כאן הכשר. ומ"ש הרמב"ם כיון שלא שפכן במקומן הרי תלשן ברגלו תיקשי ליה ריסא דקתני נמי נטלה לשופכה לב"ה אינם בכ"י והתם נמי נימא מדלא שפכן במקומן הרי תלשן ברגלו. ונהי דהתם בירד הדלף מאליו השתא מיהת ליהוו תלושין ברגלן מדלא שפכן במקומן. אלא משמע דכולה מתני' מיירי אפילו לשפכה במקומה ודברי רבותינו ז"ע: הניתזין והלפין. כ"ש אומרים בכ"י ובה"א אינם בכ"י. וכ"ל לאזדי

יכין

ונקא נטלה לשפכה משום ריסא דפליגי בה: כו) שהתעסק בסן: כז) מדלא לזה בל"ז. ואף לדעת ר"פ בחבית מודו רבנן מס"ע דבכי יותן. כ"ל דהתם לא סני בלאו. הכי. דא"א שישאב אם לא יתלחלח אחורי הכלי. משא"כ הכא. סיס אפשר שלא יסיס טיע כאן: כח) מין פולין יבשין: אפילו

אחרונה

לטעמייהו דפליגי נמי בפ"ק מ"ג במרעיד את האילן להשיר ממנו מסקין בש"א היולאין ואת שבו בכ"י דס"ל דבתחשבה קמייתא שהשב על כולן שיאלו הוחשבו מיד אע"פ שלא נתקיימה מחשבתו. וכ"ה שכרי את שבו אינם בכ"י הואיל ולא נתקיימה מחשבתו. וה"נ הניחה שירד הדלף לתוכה מחשבתו היתה שישארו כולן בתוכו ולא נתקיימה מחשבתו שמקלתן נתזו לב"ש מהני מחשבה קמייתא ולב"ה כיון שלא נתקיימה מחשבתו לא מהני:

ר"א אומר אם א"א לו שירד. פי' הרב מידי דהוה לחממלא בחבית דלעיל כו' וכ"כ הר"ש. וע"ע ולא דמי דהתם צורך המילוי הוא שא"א לו למלאות אא"כ יגעו באחוריו אבל הכא אפשר לעבול שישלשל הכלים למעלה בחבל או במשיחה וירידתו אינו צורך עכילה אלא צורך עצמו. וכ"ל דר"א אמכבס קאי ולא אמטביל את הכלים וכ"ע מפי' הרב שכתב במים העולים בידיו שמכבס וכ"כ הר"ש ובהא שפיר פליג דלענין כיבוס שריך לשפשף וא"א בחבל אלא בידיו. ובהכי יש לייסב מ"ש בר"פ דמשמע דסתמא דהתם דלא כר"א וכן בפ"פ דלעיל. ולמאי דפי' כאן ניחא דאיכא למימר דהתם מודה ר"א:

אא"כ נטנפו רגליו. והכ"ל למיתני אא"כ שיכנים רגליו במים. וי"ל דה"ק אם דרך כניסתו למערה יש שם רפש וטיט ויטנפו רגליו ממילא ניחא ליה שיודחו רגליו כדלעיל פ"ג מ"ז:

ו ונתונה לתוך מקוה. בספרים כתיב ונתנו דמשמע בכוונה ואינ נכון

ציונים

תוספיל. מיי' שם כ"ש: ו קופה. מיי' שם פ"ב:

תוספות חדשים

ה תוי"ט ד"ה ר"א כו' העתיק דבריו. וע"ל דאיה דחכמים פליגי לקמן פ"ה מ"ב הטע על פני מים הניתזין אינן בכי יותן ולא מתלק בין אפסר ללא אפסר וכן משנה ה' שם ג"כ אי אפסר וא"ל דלא דמי לחבית דלעיל שם שואב המשקין וכלה ניחא ליה משא"כ הכא כ"כ התו"ט שם מ"ה פ"ד:

אליהו רבה

יותן כפ"ק דשבת (דף י"ב) אמרינן אלא לסיפא עריבה שירד כו'. ותפריס כמה מלין אלא ס"ג התם עריבה שירד הדלף לתוכה אינו בכי יותן הניחה שירד הדלף לתוכה מים הנתזים והלפים אינם בכי יותן ובתוכה ה"ז בכי יותן. ובתוספות כתבו ובתוכה ה"ז בכי יותן אין זה כמשנה אלא שהש"ס מדקדק מדקתני הנתזים והלפים אינם בכי יותן משמע הא שבתוכה הרי הן בכי יותן. ולדעתן נלאו מדייוקא דמתני' אלא בסימוס קתני לה בסיפא ולאו כי ליכא דאייתי בגמרא דסכי אורחא דתלמודא לאייתי מתני' מאי לאיכא ליה בקלרם. ומייתי ריסא שירד לתוכה אינו בכי יותן לב"ה לשולם אינו בכי יותן אף מה שבתוכה ואפילו נטלה לשפכה וכסיפא מייתי ובתוכה ה"ז בכי יותן מדקתני סיפא נטלה לשפכה אלו ואלו מודים שהם בכי יותן. ולאו דוקא נטלה לשפכה מ"ש ריסא דפליגי ב"ה ומ"ש סיפא דמודו אלא סיפא לאו משום דנטלה לשפכה אלא משום דהניחה ואפילו לא נטלה לשפכה. דאי משום דנטלה לשפכה לב"ש נמי מה שבתוכה בכי יותן ובנתזים ולפים הוא דפליגי ב"ה ונטלה לשפכה דקתני אחידי דתני ריסא נטלה לשפכה דפליגי ב"ש וב"ה קתני נמי סיפא דהכא מודים בנטלה לשפכה והשתא הא בהדיא קתני מתני' סיפא דמה שבתוכה לב"ש נמי בכי יותן:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

למים ליכנס לתוכה עד שיגעו לאחוריה: **ן** והן טהורין. לא"פ שפסט אדם ממא את ידו ונטל. לפי שלא הוכשרו במים שבמקוה. דכתיב (ויקרא יא) בכל כלי יטמא. מה כלי מיוחד שהוא תלוש ומכשיר. אף כל שהוא תלוש מכשיר. לאפוקי מים שבבורות שיחין ומערות שאינן תלושים מן הקרקע. שאינן מכשירים כל זמן שלא נתלשו: העלם מן המים. הוכשרו התורמסין לקבל טומאה במים התלושים: הנוגעים בקופה טמאים. שהקופה נעשית ראשון. כשנגע בה אדם ממא. והתורמסין הנוגעים בקופה. הוי שני: ישאר כל התורמסים. שאין מוגעים בקופה: טהורים. דאין שני טופח שלישי בחולין: נדה מדיחתו והוא טהור. דלא הוכשר לקבל טומאה במים שמחוברים במערה:

ידין

מלאכת שלמה

העלם מן המים כ"א העלה וקאי אקופה: צנון שבמערה וכו' ובירושלמי דפ' אין דורשין דף ע"ח אמרי' ותני עלה

חזון נחום

דפרק ג' דלא הוכשר במים המוטפין מן הסק ובמא הכא ניחא ליה טפי בהדחה דקופה ע"כ. ולא ידעתי מנא ליה דבסק נמי לא הוי דינא הכי שאם העלם מן המים הוכשרו במים המוטפין אלא דהתם לא איירי בכה"ג אלא שנתנו על שפת הנהר או על פי כסוי וקאמר שאם שאבו עד שהיה משקה עופת עליהם טמא דהתם פירות

פי' הר"ב שלא הוכשרו במים שבמקו' דכתיב בכל כלי יכו' והעתקתי הברייתא במ"ג. וכתב הר"ם ז"ל. שלא הוכשרו. דלא ניחא ליה. דדוקא בלמן שחיסב להדיחן. הוכשרו כשהעלתו. אבל הכי לא. ע"כ. ומיין במשנה דלקמן: **העלם** מן המים. כלומר שלא נטלן מתוך הקופה שדרך ליטלם קלתם קלתם. אבל העלה כולם כאחת דהיינו שהעלם עם הקופה. והרמב"ם בחבורו (פי"ב מהט"א הלכה יב). העתיק העלה. וכן בפירושו: **הנוגעים** בקופה טמאים. ותימה מאי שנא משק מלא פירות דפ"ק (משנה ד') דלא הוכשרו במים המוטפים. מן הסק. ושמא הכא ניחא ליה טפי מסרחה דקופה. הר"ם:

ידו כפ) ונוטל תורמסין מחוכה) והם טהורים לא). **העלם מן המים**לב). **הנוגעים בקופה טמאים. ושאר כל התורמסים טהורים** לג). **צנון שבמערה. נדה מדיחתו. והוא טהור. העלתו**

ידין

יכין

בט) אפילו אדם שהוא אה"ע כבסיפא: ל) מתוך הקופה: לא) דמקום מחובר לא מכשיר. [אמרה כרים קלה. גם במשנה המולה זאת. הכי כתולדה הדרה בעיקרי בתים וכבותיו המפרשים שכתו לא לא ידעו כי הכלים אחריהם בהמה יבשו. דק"ל ריש"ל וסיפא. מ"ש תורמסין שעל. מלמן בסיפא. דכשהעלהו נטמא. ודוחק לתלק דהתם מדחיסב להדיחו. הוה ניחא ליה שיתלחלת קליפתו החיצונה. משא"כ הכא דכשיבו מתחלה שיתרכך פנימיותו ולא הוה ניחא בלחלות שפ"ג. דעכ"פ מ"ש מאחרי חבית בכ"פ. ה"ג מדלא אפשר שיתרכך פנימיותו. אם לא יתלחלת קליפתו החיצונה. ויכשר ע"י לחלות הרוח. ואח"ל דהכא שאני מחבית. דהכא מילר הוא

תפארת ישראל

יכין

על הלחלות שע"ג שעי"ז יתעפשו התורמסין מהר. עכ"פ ק"ל כיון דלחלות שע"ג ודאי נטמא מידו הטמא כדתניא בגמרא בסיפא. א"כ משקה עמא מטמא לרגון ואלא לרגון. כרים מכילתין]. ול"מ ל"ל דמדנקט רק בגמרא כדם מדיחתו. משמע דבתורמסין לאו באדם טמא מיירי. ומהוריס דנקט. ר"ל אינן מוכשרין. כרוב מהור ונטמא שבמסכת זו. ולהכי מה דנקט נמי בסיפא. מגוגעין בקופה טמאין. ר"ל הוכשרו. מדניחא ליה שתודח הקופה. כדמוקי לה הר"ם: לב) שהעלה כל הקופה עם התורמסין: לג) [תמוה כיון דהמים הנוגעין בקופה מכשירין הרי כל המים

דמידי חולין קתני וסתם טומאה וטהרה בכל דוכתא לענין תרומה הוא. ושוד אפילו בחולין הא המשקין לעולם נעשין תחלה והתורמסין נעשו שני ולא שלישי. ובס' מסכת הכמים כתב דמשקין שעל התורמסין שלא יתלשו ברגון הוי כמחוברין ואין מקבלין טומאה אא"כ נתלשו ברגון אבל שעל הקופה דניחא ליה בהדחת הקופה נתלשו ברגון ובשנוטל והיא כשעת הרמב"ם רפע"ו מהט"א. ובאמת לריך טעם הא דפשיטא ליה לתנא דמתני' כשנוטל התורמסין אחד אחד אין המים שעליהן חשובין תלושין ברגון וכשנוטל הקופה כולה הוו תלושין ברגון ואמאי לא נימא נמי. שהוא לריך לקופה לתשמישה נוטלה מן המים ומצ"ל דהמים לרגונו וניחא ליה בהדחתה. והגלע"ד דכשנוטל התורמסין פשיטא לן דלאכילה נוטלן ולא למים הוא לריך. אבל כשנוטלן עם הקופה מספקא לן אם המים שעליהן הם לרגונו ויתיבשו כיון שאין אוכלן כולן מיד דהא מלאה תורמסין קתני. או דלמא אין דעתו על המים אלא שלריך לקופה ונם לתורמסין ונוח לו ליטלם כולם כאחד ולא לערוה ליטול התורמסין ואח"כ הקופה. והלכך המוגעין בקופה מקבלין טומאה מן הקופה אפילו מחמת ספק דספק דאוריתא הוא דכלי מטמא אוכל מדאוריתא. אבל שאר התורמסין במקבלין טומאה מן המשקה שנעשה תחלה וזה אינו אלא מדרבנן ואפילו בטומאה דאוריתא משקה לטמא אחרים מדרבנן וגם אוכל אינו מטמא אוכל אלא מדרבנן. והכא דספק הוא הוי ספקא דרבנן ולקולא והשתא ניחא דמיירי אפילו בשל תרומה. והרמב"ם אע"פ שבפירושו כתב טעם זה שאין שני שוה שעליהן אלא סתם כלשון המשנה. ולשונו בחבורו כן הוא מושיט הטמא ידו ונוטל תורמסין מתוכה והם טהורין אלא הוכשרו ואין רגונו במים שעליהן שהרי מתוכה נטלן. העלה מן המים המוגעין בקופה טמאין שהרי הוכשרו במים שבקופה שנתלשו לרגונו ושאר כל התורמסין שבתוך הקופה טהורין ע"כ. וגראה מלשונו שהמים הטופחין בקופה נתלשו לרגונו ומיד הטעלתתו ואחין שהגביה הוהסכו המים כדלעיל במ"ל דאמרי ב"ה מערה והיינו בכפיי' ולא בהגבהה כדפי' שם. אבל שאר המים כיון שאין הקופה מחזקת משקין ומיד הטעלתתו ואחין כל המים הוי כמו מערה ואין המים הטופחין בתורמסין תלושין לרגונו ואין מכשירין. וזה שלא כדברי הרב דמשמע שהוכשרו כל התורמסין אלא שאין מתטמאין. ואיכא למידק הא דאסברו לה כל המפרשים למתני' דמיירי הכא בטמא ומתני' לא אדכר טמא כלל ובסמוך תני בהדיא נדה מדיחתו. וכן לקמן תני בהדיא פשט מי שהיו ידיו טמאות והכא דלא תני טמא דלמא כולה לענין הכשר חיירי וטמא וטהור שייך שפיר לענין הכשר כדלעיל פ"ג מ"ג וכן בפ"ק מ"ג והחילוק שבין המוגעין בקופה לשאר התורמסין שהמים שבקופה נתלשו לרגונו ומכשירין ושאר המים לא לרגונו נתלשו. ובשלמא לשטת הרמב"ם דמלריך תרתי לענין הכשר שהמים יהיו תלושין ברגון. וגם שיגעו בפירות לרגון. י"ל דלא שייך למיתני המוגעין בקופה טמאים לענין הכשר דגהי דהמים נתלשו לרגון מג"ל דנפילתן לפירות הוו לרגון ולהכי מפרשי לענין טומאה דכטמאין מכשירין לרגון ושלא לרגון כדאמר בריפ"ק אלא לשטת שאר המפרשים דרגון המשקין לחוד שני אמאי לא מפרשי כולה לדלענין הכשר להוד חיירי. וג"ל דאיכא לא ניחא להו לאחלק דמים שבקופה הוו תלושין לרגון והמים שבפירות לא. אלא ס"ל דכולה הם תלושין לרגון. ומיהו למאי דפי' לעיל דהחילוק בזה שהמוגעין בקופה טמאין מספק דספק דאוריתא הוא אבל שאר התורמסין טהורין דטומאתן מדרבנן דספק דרבנן לקולא כמש"ל. ניחא דלא מלינן לפרושי לענין הכשר דאוריתא. ולמאי דפי' כאן וכולן הוי ספק דאוריתא. ולפ"ז ליתא להך סברא דפי' בפרקין דלעיל דבהכשר נמי אמרי' ספקא לקולא משום יותן דומיא דיתן משמע דיתן בודאי. ולמאי דפי' כאן ליתא להך סברא. ולענין מה שהקשה הר"ם משק שהעלה מן הנהר דאמרי' בפ"ק דאינו בכ"י ומ"ם מקופה דהכא. י"ל דהכא בתורמסין שיכול ליטלם אחד אחד והוא העלה כל הקופה איכא למימר דניחא ליה שיהיו בקופה שיטאתו בלחותן. ולעיל בארעוים ובפירי חיטי ושערי א"א לו ליטלה אחד אחד וא"א להעלותם אלא בסק. ועוד דהתם בנהר אחון לעיר יפשיטא שאין יכול ליטלה אחד אחד להכיאן לבית אלא עם הסק והכא במערה שהיא בתוך העיר:

צנון שבמערה. שנתנתו במערה בכוונה מיירי והרי נתלשו המים שעל הצנון לרגון והלכך אם העלתו נטמא אבל בתורמסין דרישא אלא נתנם למים בכוונה אלא היו נתונים שם מעצמן קתני נוטל מתוכה והם טהורים. כ"כ הר"ם לעיל וכ"כ הרמב"ם בחבורו. ואפילו לשטת הרמב"ם דמלריך מחשבה שיגעו הפירות במים הכא הרי מחשבתו שיבאו הפירות למים וגהי דבהיא שעתא הוו מחוברין. מהגי לאחר שהעלתו: נדה מדיחתו והוא טהור. משום שלא הוכשר במחוברין. אבל אם היה מוכשר

קודם

אליהו רבה ן הנוגעי' בקופה טמאי'. לריכא ל' במים שבכיבות הקופה שתודת הקופה:

ציונים

צנון. תוס' פסחים מ"ח פולין לא' ירושלמי תרומות פ"ו ה"ב פי' מ"ש פ"ח:

תוספות חדשים

ן בהר"ב ד"ה הנוגעים בקופה. הר"ב העתיק זה מהרמב"ם וקשה דקופה לעמא המשקין ומבקין לעמאו התורמסין דמבקין עמאים מעמאין ומכשירין אפילו אלא לרגון כדאיתא בכרים מכילתין אבל בתוספתא חזל כו ולא כתב שהקופה עמאה רק שהרי הוכשר

משנה אחרונה

נכון דא"כ דמי לצנון דבסמוך שאם העלתו מן המים ממא והכא נוטל התורמסין והם טהורים אלא צ"ל ונתונה וכן העתיק הרמב"ם: הנוגעים בקופה טמאים. ואע"ג דלעיל במ"ד אמרי ב"ה יערה ואינו בכ"ד אפילו הנוגעין בחבית שאני התם דמערה בידים ואלי דעתי' דלא ניחא ליה במים ודמי לנטלה לשופכן דלעיל מ"ה דלב"ה נמי אינם בכ"ד. ואע"ג דקופה מלאה נקבים והמים נשפכין מאליהם כדאמר פ"ד דמקוואות מ"ה מ"מ איהו לא גלי דעתי': ושאר כל התורמסין טהורים. פי' הרב דאין שני עושה שלישי בחולין ע"כ וקשה

ידין

ז ידין טהורות. כתב הר"ב דלא בעינן פוגה לחולין. אבל אם היו פירות מעשר וכו' כ"כ הרמב"ם בפירושו. וז"ל וכבר העמיד הגמרא ההלכה הזאת בפירות חולין. אמנם אם היו פירות מעשר. או מה שהוא יותר קדוש מן המעשר כו'. והקשה מהר"ר וואלף ורמייז"א נר"ו דלפירות דמעשר אפילו לאוכלן א"ל נטילת ידים (כמ"ש במשנה ה' פ"ב דחגיגה) והגמ' שהזכיר הרמב"ם. הוא גם שם בחגיגה דף י"ט. ובפ"ב דחולין דף ל"א. ולא הוזכר פירות. ויתכן להגיה פת במקום פירות. עכ"ד. וקושיתו קושיא עצומה. אבל מה שרוצה להגיה לא יתכן בעיני. דבמתניתין פירות תנן. ועלה קיימי הר"ב והרמב"ם דהרי כתבו אם היו כו'. ועוד אפילו אי גרס פת. אכתי קשיא. דהא א"ל כוונה אף לתרומה. וכ"ש למעשר לגגיעה אלא לאכילה. כמ"ש שם במשנה ו': **והפירות** בכי יותן. פי' הר"ב ומוכשרים לקבל טומאה מכאן ולהבא. הייגו לאחר שהעלם. דכל זמן שהם מחוברים במים לא מתכשרי כדתנן לעיל בלמן. חוס' פ"ב דחולין דף ל"א (ד"ה ופירות): **ח טמאה**. פי' הר"ב לפי שהמים שבחוכו חוללים בינו ובין מי המקוה וכ"פ הרמב"ם. ומסיים כמו

ז ידין טהורות. דלא בעינן פוגה לחולין. אבל אם היו פירות מעשר וכל שכן של תרומה. ידיו טמאות כשהיו. עד *שכיון להטביל ידיו: והפירות טהורים. ולא הוכשרו דלא לאחשבה לתך נפילה: ואם בשביל שיודחו ידיו. נתכוין ליטול את הפירות מן המים. הפירות הרי הן בכי יותן ומוכשרים לקבל טומאה מכאן ולהבא. דלאחשבה להך נפילת פירות ליטול ידיו בהגבהתן. והוה ליה משקה שסופו לרצון דאע"פ שאין תחלתו לרצון. הרי זה בכי יותן: **ח** ופשט אב הטומאה את ידיו לתוכה טמאה. דכלי חרס מקבל טומאה מאב הטומאה המונע בתוכו ולא עלתה לו מציבלה. ואע"פ שהוא בתוך המקוה. לפי שהמים שבחוכו חוללים בינו ובין מי המקוה: מגע טומאות טהורה. אם לא היה אב

העלתו כל שהוא מן המים. טמא: ז פירות שנפלו לתוך אמת המים. פשט מי שהיו ידיו טמאות. ונטלן ידיו טהורות(לד). והפירות טהורים(לה). ואם חשב שיודחו ידיו. ידיו טהורות והפירות בכי יותן(לו): ח קדרה שהיא מלאה מים. ונתונה לתוך המקוה. ופשט אב הטומאה את ידו לתוכה(לז) טמאה(לח). מגע טומאות(לט).

טהורה

*) כד"פ וכד"ו שיכון הטומאה

מלאבת שלמה

עלה ר' יהודה מטהר משום ר' יהושע: **ז פירות** שנפלו לתוך אמת המים אין דל"ג מלת אמת:

ועיין בטור או"ח בבית יוסף סימן קנ"ט שכתב שם בשם הרשב"א ז"ל דמתני' דדייקי' מינה דלא בעינן כוונה לחולין לא לאכילה לחולין קאמר אלא לגגיעה דחולין בעצמו על שהרת תרומה ולעולם לאכילת חולין בעי כוונה ע"כ. ותמצא תשובה זו בתשובותיו סימן תק"י:

ידיו טהורות בתוספתא תניא ידיו טמאות והפירות טהורים דקסבר תנא דברייתא דחולין בעי כוונה ופלוגתא היא בפ' שני דחולין ה"ר בשמעון ז"ל:

ח בפי' רע"ז"ל לפי שהמים שבתוכו חוללין בינו ובין המקוה ע"כ: הגה"ה ו. סיף בתוס' י"ט וכ"פ הרמב"ם ז"ל ומסיים כמו שנתבאר בעשירי של מקואות ואין אלו אלא דברי תימה דבהדיא מפורש התם דמלאה מים אין חוללין ע"כ: אמר המלקט הטעם הלז כתוב בפי' הרמב"ם ז"ל ואני מצאתי מונה שם בפירושו ז"ל ככה לפי שכלי חרס אין

חזון נחום

ז פירות שנפלו וכו'. (עיין תוי"ט ד"ס ידיו טהורות). ונלע"ד דס"ס ידיו טהורות אפילו אם היו הפירות מוכשרין והיה צריך נטילת ידים משום שטולו במשקה דעעמא דאמריק התם הא בעמא הא בפירי משום דלמר לא נתמן שטולו ידיו לפירות הרי זה מנסי הרות ועיין שם בסוגיא דתגיגה דקאמר רב נחמן לא קשיא כאן לחולין כאן למעשר ומייתי הא מתני':

ח קדרה שהיא מלאה מים וכו'. וכספר היד פ"ב מהט"א סי' כ"ה וגם שם כתוב שאין המקוה מטהר כלי חרס ע"כ. וכתב שם מהרי"ק ז"ל שאפשי שיש בקלת ספרי רבינו מוסתא אחרת שכתוב בה שהרי המים חוללין בתוכה לכן כתב בטוסתא זו עיקר שאין מי המקוה מטהרין כלי חרס דלאותה גירסא קשה מלי אדרא שהמים חוללין דמשמע שאם לא היו חוללין היתה טהורה חה שקר. ושוד שאם היה לקדרה טהרה לא היו המים חוללין. עכ"מ). וכיולא בזה כתב התוי"ט וז"ל עמאה פי' הר"ב לפי שהמים שבתוכו חוללין בינו ובין המקוה וכ"פ הרמב"ם ומסיים כמו שנתבאר בעשירי של מקואות ואין אלו אלא דברי תימה דבהדיא מפורש התם דמלאה מים אין חוללין וכו' יע"ש. ותלילה להר"ב ולהרמב"ם ז"ל בפירושו שיעבו בזה. וקשה מאד להגיה כל הלשון ולמוחקו בדברי שני המאורות הגדולים לכך אני אומר שטעות זה נפל בדפוס לפי שבפי' הרמב"ם ז"ל כתוב בתחלת דבריו בזה הלשון

ונגע

יכין

המים גוף א' הן. ויכשירו לכל התורמסין. ומכ"ש אי אינא דבטמא ממש אינו מתני' ולא נתבטל לחלוחית שבדופני קופה בשאר מים שבקופה. ובכסוף פרקין. מדתניא טגעין המים בקופה והו"ל בטוכל ובכן בידו כמ"ש ע"כ הגאון זצוק"ל. אם כן קל"ל כיון דכל המים גוף א' הן הולן עמאין הן. ויכשירו ויטמאו בא' לכל התורמסין]. וכ"ל דבקופה נקובה מיירי. דכשהעלה ילאו כל המים לתוך דרך הנקביים. והלחלוחית המחבר מים שבדופני קופה ושעל שאר התורמסין. לא מחשב חיבור להיות גוף א'. מדלא ניחא ליה בלחלוחית שע"ג ומחברן דעו"ז יתעפשו התורמסין. וכמש"ל. **כשם שירות** רפ"ג דלר"י אותן שאינן נגד המים אינן

תפארת ישראל

מים גוף א' הן. ויכשירו לכל התורמסין. ומכ"ש אי אינא דבטמא ממש אינו מתני' ולא נתבטל לחלוחית שבדופני קופה בשאר מים שבקופה. ובכסוף פרקין. מדתניא טגעין המים בקופה והו"ל בטוכל ובכן בידו כמ"ש ע"כ הגאון זצוק"ל. אם כן קל"ל כיון דכל המים גוף א' הן הולן עמאין הן. ויכשירו ויטמאו בא' לכל התורמסין]. וכ"ל דבקופה נקובה מיירי. דכשהעלה ילאו כל המים לתוך דרך הנקביים. והלחלוחית המחבר מים שבדופני קופה ושעל שאר התורמסין. לא מחשב חיבור להיות גוף א'. מדלא ניחא ליה בלחלוחית שע"ג ומחברן דעו"ז יתעפשו התורמסין. וכמש"ל. **כשם שירות** רפ"ג דלר"י אותן שאינן נגד המים אינן

יכין

מכשירין. אע"ג דמחוברין לחלוחית שבעליונים ותחתונים. וע"כ לא פליגי עליה רבנן התם. רק משום דס"ל דגם בלחלוח עליונים ניחא ליה. אבל בהא מודו דלחלוח דלא ניחא ליה לא חשיב חיבור: לר) לחולין דא"ל כוונה בנטילת ידים לאכילת חולין. אבל לגגיעה בעלמא אפילו לתרומה א"ל כוונה בנטילה: לה) דממילא נפל וגם השתא לא ניחא ליה בלחלוח שע"ג: לו) ממשקה שבידיו דניחא ליה: לז) לתוך קדרה: לח) דלכ"ח לא מהני טבילה: לט) ר"ל ואם שטוגע בקדרה היה ראשון לטומאה

המים גוף א' הן. ויכשירו לכל התורמסין. ומכ"ש אי אינא דבטמא ממש אינו מתני' ולא נתבטל לחלוחית שבדופני קופה בשאר מים שבקופה. ובכסוף פרקין. מדתניא טגעין המים בקופה והו"ל בטוכל ובכן בידו כמ"ש ע"כ הגאון זצוק"ל. אם כן קל"ל כיון דכל המים גוף א' הן הולן עמאין הן. ויכשירו ויטמאו בא' לכל התורמסין]. וכ"ל דבקופה נקובה מיירי. דכשהעלה ילאו כל המים לתוך דרך הנקביים. והלחלוחית המחבר מים שבדופני קופה ושעל שאר התורמסין. לא מחשב חיבור להיות גוף א'. מדלא ניחא ליה בלחלוחית שע"ג ומחברן דעו"ז יתעפשו התורמסין. וכמש"ל. **כשם שירות** רפ"ג דלר"י אותן שאינן נגד המים אינן

מתני' אם כ"ש: ח קדרה מתי' אם פ"ב כ"ה:

תוספות חדשים

בו' וכ"כ הר"ם (ממהורם"ת ז"ל) והרא"ש כתב דבקופה עמאה אייני. וכגון שמקלתה תוך למים. ולא פלתה לה עבילה. ולא נטמאו התורמסין אף הטנגעים בקופה לפי שלא שוכבו בעודם במים:

משנה אחרונה

קודם שנתנתו למערה נטמא בנגעה אף בתוך המים אפילו יש שם מ' סאה אין עבילה לאוכלין. ומוד דהוי כטובל ושרץ בידו. וגרסה דאפילו אין שם מ' סאה והדיבתו לשטת הרמב"ם המים עצמן נטמאו אפילו מחוברין כמ"ש רפ"ו מהט"א דמחוברין מתטמאין ברצון. אם"ה לא נטמא הצנון בעודו במים אם לא הוכשר קודם שבא לגיס. דלענין הכשר במחוברין לא מהני רצון אע"ג דלענין טומאה מהני כמ"ש פ"ב מהט"א דאפילו שאב בכלי ונתן בקרקע אין מכשירין: העלתו כל שהו. לריך למיתני כל שהו אע"ג דפשיטא הוא דבגגיעת מקלתו נטמא כולו אפילו בחלק שבתוך המים כדפי' לעיל אפשר דמ"ש הכשר קתני לה אע"ג דהמים שבחלק החיצון מחוברין עם המים שבמערה וסד"א דאיכו נמי כמחוברין חשיבי ולא מכשרי קמ"ל דקטפרס אינו חבור לענין הכשר כמו לענין טומאה:

ז ידיו טהורות. פי' הרב לחולין אף על גב דתני סתמא ולא מפרש דבשל חולין איירי. לשנא דמתני' מוכח הכי דקתני ואם חשב שיודחו ידיו ידיו טהורות והפירות בכי יותן דלא ה"ל למיתני אלא אם חשב אף הפירות בכ"י ולמה ליה למיתני ידיו טהורות. אלא דרישא בחולין וסיפא לתרומה. והיינו דקתני נמי ואם חשב דמשום הכשר לחוד ה"מ למיתני הא הפירות בכוונה הרי הם בכי יותן כדלעיל אלא לתרומה בעינן חישב: והפירות בכי יותן. פי' הרב לאחשבה להך נפילת הפירות ליטול ידיו בהגבהתן ע"כ וכ"כ הר"ש ואינו מובן דבלא נפילת הפירות היה יכול להדיח ידיו במים ומה חשיבות נפילה היא זו. ולכאורה היה מקום לומר דהכא באמת מים שאין בה מ' סאה וקלת משמע הכי דעד השתא נקט מערה והכא שבקה ונקט אמת המים. משום דשתם מערה היינו מקוה טהרה שכן מקואות שלהן היו במערה. והכא בשאין בה מ' סאה נקט אמת המים והלכך בשאין בה מ' סאה נטמאו המים מחמת הידים והוו משקין עמאין שמכשירין אפילו שלא לרצון והלכך הפירות בכ"י. אבל א"ל לומר כן דאם נטמאו המים האיך מטהרין את הידים ואפילו להראב"ד וסיעתו שסוברין בפ"ע מה"ל מקואות שטובלין את הידים בפחות ממ' סאה הני מילי בטהורין דהראב"ד לעומתי שאין טומאה כלל למים שבקרקע וכיון שהן טהורין מעביל ידיו בהן. ולשפת הרמב"ם שמים שבקרקע נמי מקבלין טומאה ברצון כמ"ש רפ"ו מהט"א איהו ס"ל שאין עבילה לידים בפחות ממ' סאה אלא ע"י נטילה בכלי והיכי תני הידים טהורין. אבל טעמא דמתני' דהפירות בכי יותן שחשב עליהן להדיח ידיו בהן מחשבה זו משוי להמים תלושין ברצון ואינם מתחברים וכשנטול הפירות במים שבידיו הרי הוא כנותן פירותיו במים התלושין ברצון וכך הם דבריו שבתשובה ספי"ב: ח **ופשט** אב הטומאה את ידו לתוכה. פי' לתוך המים שבתוכה ונטמאת הקדרה מטוירה שהמים אין מבטלין האויר כדמוכח פ"ה דכלים מ"ו. אבל המים עצמן לא נטמאו שמתחברין למי המקוה דהא מלאה היא. ואע"ג דאדם שהוא בתוך המקוה ונגע בנבלה שבמקוה נטמא כמ"ש הר"ם מן התוספתא. שאני מים שאפילו כבר

נטמאו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הטומאה שנגע בה אלא ראשון לטומאה. והוא הנקרא מגע טומאות. כלומר הנוגע באבות הטומאה. לפי שאין כלי חרס מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. ונמצא שלא נטמאת הקדרה אלא מחמת משקים ממאים שבתוכה שנטמאו והוזרים ומטמאים אותה. ומשום הכי איקרי *מטמאה. שהרי הוסקו המים שבתוכה במי מקוה ונטהרו. אבל שאר משקים כגון יין. שמן. וחלב. אין המקוה ממהר אותם. דלא סלקא להו השקה. הילכך מוזרים ומטמאים את הקדרה. דרבנן גזרו על המשקים שיהו מטמאין גזירה משום משקה זב וזבה: **ט** הממלא בקילון. כשהמים מכונסים במקום א'. ומבקשים להביאן אל שדה אחר. עושים להן דרך שיבואו בו אותן המים. ושם אותו דרך שאותן המים נמשכים בו. נקרא קילון. ועד שלשה ימים אין אותו קילון מתנגב מן המים שהמשיכו לתוכו. ומכשירין את הפירות שנפלו לתוכן שהרי הן לרצון: רבי עקיבא אומר אם נגבו מיד. ר"ע לא פליג את"ק. דסתם קילון אינו מתנגב עד ג' ימים. ות"ק בסתם איירי. והכי מוכח בהדיא בתוספתא. דמודה ר"ע

*) בל"ו טמאה

אם נגבו מיד טהורין. ואם לא נגבו אפילו מכאן עד ל' יום טמאין. סתמן ג' ימים. משמע דר"ע פירש ואינו חולק. וכן דעת הרא"ש ד' ברפי"ג מהט"ז אבל כתב שאין דעתו מוחה בזה. וכתב הכ"מ משום דקשיא ליה שתלה הדבר באם נגבו. נחזי אכן אם יש בו להטפיה. ומ"מ יש להעמיד כגון שהשליך פירות בקילון. ולא ידע אם היה בו להטפיה ע"כ. אבל דעת הרמב"ם דר"ע חולק. ולת"ק אחר ג' ימים אינן מכשירין וכך פסק בחבורו והשיגו הראב"ד דכיון שנתשבו לתלוש בתחלתן. אין ילאו מידי מחשבה לבולס. וכתב הכ"מ שאפשר לדחוק ולומר דמעיקרא אין בדעתו שיהו כתלושין בראון. אלא המשקה שיטאר

מלאכת שלמה

אין לו טהרה במקוה ונמחק הטעם האחר וכן פי' ג"כ הרא"ם ז"ל וז"ל הקדרה טמאה ואין לה טהרה במקוה: בפי' רעז"ל שהרי הוסקו המים שבתוכה במי מקוה ונטהרו ע"כ: אמר המלקט ואף ע"פ אלא נתערבו במי המקוה הרמב"ם ז"ל: **ט** בפי' רעז"ל ושם אותו דרך שאותם המים נמשכין בו נקרא קילון ע"כ: אמר המלקט זהו פי' הר"ם והרא"ם ז"ל בשם הערוך אבל הרמב"ם ז"ל פי' קילון שוקת של עץ או של חרס שמעלין בו המים. ופי' דר' עקיבא פליג את"ק ופסק כת"ק שם רפי"ג: ולא

חזון נחום

ונגע בקדרה הוא _טמאה ואע"פ שהיא בתוך המקוה לפי שנטמאת במגעה ולא נטהרה בעמדה במקוה מחמת המים אשר בתוכה כי הוא תולן כמו שנאמר בעשירי של מקואות ע"כ. וכסוף דברין גבי ושאר כל המשקין אמרין כתוב בזה הלשון אותם המשקין הן טמאין והיו מטמאין הקדרה ואע"פ שהוא בתוך המקוה ע"כ. וכאן היה כתוב אלא מלת אע"פ אלו בזה הל' ואע"פ שהיא בתוך המקוה לפי שנטמאת במגעו ולא נטהרה בעמדה במקוה מחמת המ' כ"ל המשקין אשר בתוכה כי הוא תולן כמו שנתבאר בעשירי של מקואות. והייט מדתנן התם במשנה ו' כלי שהוא מלא משקין והשפילה כאילו לא עבל ופירש הר"ר ז"ל כאלו לא עבל מבוא דמיילי ודוקא אלא נשתו מראיסן אלא נתבטלו במים ע"כ. ולעיל ז"ל וגם בקדרה טמאה ואע"פ שהיא בתוך המקוה ותו לא מידי וכ"ל לפי שאין לה טהרה במקוה אלא שטעו המדפיסים בין מלת ואע"פ וכו' אל מטה למעלה וכתבו הלשון הראוי לטעה

למעלה ומשם מהטעות הזה שהיה כתוב מלת המשקין כר"ת המ' ותשבו הר"ל המים ואינו אלא המשקין וכיוצא בזה בכל הטעות בלשון הר"ר ואע"פ שהוא בתוך המקוה לפי שהמ' כ"ל המשקין כדלעיל שבתוכו תולין בינו וכין המקוה אלא שטעו המדפיסים וכמדובר זה הוא אמתת הדבר ותלילה לשני שרי לבאות ישראל שיטעו בו ולא כיולא בו:

ט הממלא בקילון וכו'. פי' הר"ב והר"ם שם הדרך שאותם המים נמשכין בו נקרא קילון ולפ"ז הא דכתבו דהמים מכשירין את הפירות שנפלו לתוכן היינו אחר העלאת אותם עם המים מעל גבי קרקע כמ"ש הר"ם ז"ל גבי לגן שהולה בקערה ואת"כ הטלתו דאל"כ הו"ל מים מתוגרין ולא מכשרי דאפילו שאר בכלי

תפארת ישראל

יכין

לטומאה: מ) דכלי אקמ"ע רק מאה"ע. ואף דמשקין מטמאין לכלי מגזירת משקין זב וזבה. הכא מים שבקדרה הוסקו למקוה ונטהרו: מא) אם היתה הקדרה שבמקוה מלאה שאל משקין: מב) ע"י השקה. ואילה"ק הרי יש בילה בלת. ונתערבו ונתבטלו המשקין במי מקוה. כ"ל כיון שהמשקין מסובבים בדופני הכלי. אין בילה כתבית שנפלה ליש [מכות ל"ד ח']:

יכין

מג) הוא סילון עד לו חרס שקלחו בו מים ועכשיו פסק מלקלח. ונפלו פירות לסילון. ואינו יודע אם הי' נגוב בשעת נפילה: מד) הוכשרו הפירות. דאחר"כ מסתמא כתנגב. ואפילו מלוחלח לפנינו. תלינן שלחלוח בדבר אחר. כזעת בורות רפ"ב. משא"כ תוך ג' ימים אף שעתה נגוב תלינן דבשעת נפילה לחלחותו קיים היה: מה) ובסתם לא פליג אתכא קמא: עמאים

תכן לגיל ומושיב ידו ונוטל מתוכה תורמסין וטהורין ובהא י"ל דנפלו שכתבו לאו דוקא אלא אם נתן לתוכו פירות שכוחה כשהעלן מוכשרין כמו לגן שבמערה דלעיל. אלא שהרא"ש והכ"מ ג"כ נתחבטו במשנה זו ולדחקו בה כמ"ש בתוי"ט. וגם הא דא"ר עקיבא אם ניגבו מיד מהורין ואם לא ניגבו אפילו עד שלשים יום ממאים. אינו מיושב שאם ניגבו מאי למימרא כיון שאין כאן משקה אין כאן הכשר ובלא ניגבו מאי איריא שלשים יום. ולא ה"ל למימר אלא כל זמן שלא ניגבו ממאין. ומיהו עיקר פירושם שהקילון הוא הדרך והוא פי' הערוך. אבל ברש מס' מ"ק פי' הרב קילון הוא כור שמשקין ממנו המדות וכתב תוי"ט בשם הר"ן שנקרא קילון על שם הכד

שנואב

ציונים

ט הממלא מי' שם פי"ג מ"ה:

תוספות חדשים

ט בהר"ב ד"ה הממלא בקילון. פי' אמבט"ם שוקת של עץ או של חרס שמעלין בו המים:

ט תוי"ט ד"ה ר"ע כו' והשיגו הראב"ד ט'. ולייאב דעת הכמב"ם לפי התוספתא דסכר דל"ש לפרושי מילתא דת"ק אתי ע"פ כל"מ שהאריך:

אליהו רבה

ט הממלא בקילון עד ג' ימים טמאים. ואפילו יבוש שנגבו ממאים

משנת אהרונה

נטמאו מיטהרין בהשקה כ"ש שאין מיטמאין וכ"כ הרא"ש כאן והרמב"ם בפירושו אלא נטמאו בעבור היותן במקוה ע"כ וכ"כ בחבורו ולא כמ"ש הרב כאן שהמים נטהרו בהשקה וכ"כ הר"ם ולא יתכן שאם היו ממאין מתחלתן מטמאין את הקדרה ולא מהני השקת המים אח"כ לטהר הקדרה אלא שהמים לא נטמאו כלל. והר"ם הביא כאן תוספתא הנוגע בנבלה בתוך המקוה טמא ומהר בעלייתו. הנוגע במשכב ומושב בתוך המקוה טמא וטהר בעלייתו. זב שדרס ע"ג משכב ומושב טמא וטהר בעלייתו ע"כ. אע"ג דמשכב ומושב אינו אלא בדבר שיש לו טהרה במקוה כמ"ש הרב בספר"ד דכלים הבא לא נטהר המשכב בטבילה כל שלא העריב שמשו א"ל ו"ל שנתנו במקוה שלא לשם טבילה ונתרומה בעי כוונה:

ט הממלא בקילון. פי' הרב כשהמים מכונסים במקום אחד ומבקשין להוליכן אל שדה אחר עושין להן דרך נקרא קילון כו' וכ"כ הר"ם והרא"ם. ומשמע שהדרך הזה הוא הרין שעושין בקרקע משדה לשדה. ולפ"ז מה שכתבו שאם נפלו בו פירות בתוך ג' ימים מכשירין. וזה לא יתכן דמים שבקרקע לעולם אין מכשירין כדאמרי' לעיל מ"ו ומ"ז ואפילו לאחר שהעלה הפירות כמו לגן שבמערה דלעיל. עד שלשים יום ממאים. אלא שהרא"ש והכ"מ ג"כ נתחבטו במשנה זו ולדחקו בה כמ"ש בתוי"ט. וגם הא דא"ר עקיבא אם ניגבו מיד מהורין ואם לא ניגבו אפילו עד שלשים יום ממאים. אינו מיושב שאם ניגבו מאי למימרא כיון שאין כאן משקה אין כאן הכשר ובלא ניגבו מאי איריא שלשים יום. ולא ה"ל למימר אלא כל זמן שלא ניגבו ממאין. ומיהו עיקר פירושם שהקילון הוא הדרך והוא פי' הערוך. אבל ברש מס' מ"ק פי' הרב קילון הוא כור שמשקין ממנו המדות וכתב תוי"ט בשם הר"ן שנקרא קילון על שם הכד

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שיאחר בו עד ג' ימים. לפי שא"א למלאות בקילון אלא א"כ יאחר בו משקה *[ג' ימים ואם לאחר שלשה ימים יאחר בו משקה] כיון שאינו תלוש לרצונו. אינו מכשיר ע"כ:

יי עצים שנפלו עליהם משקים. פי' הר"ב טמאין. וכן פי' הר"ש. ואם כן הוו דומיא דשניהו במשנה ה' פ"ק דמקואות מאימתי מהרהן וכו'. אבל יותר גראה פי' הרמב"ם דמפרש לה לענין הכשר. וז"ל אלו המשקים הן שאר ז' משקים. כגון שיפול עליהן שמן או דבש בדלון. ואח"כ ירדו עליהם מי גשמים שלא בדלון. ורבו מי גשמים על המשקים. אותן משקים אינן מכשירין. ע"כ. והוליאם כו' אע"פ שרבו טמאים וכלומר הרי כולן לרצון. וכ"כ בחבורו פרק י"ג מהט"א (הלכה ב'). אך מהתוספתא שאכתוב בסוף המשנה. גראה קלת כפירוש הר"ש והר"ב: **בדעו** משקים טמאים. הכא גם להרמב"ם מיירי במשקין שהם טמאים: **אף** ע"פ שהוליאם כו' טהורים. כתב הר"ב דלא נגעו כו'. כ"כ הר"ש. ותמיהה לי דאכתי מאי קמ"ל פשיטא כשלא נגעו שלא נטמאו. והרמב"ם פ"ט מהט"א (הלכה ו') מסיים והסיקן התמור טהור. ואין המים שעליה מתטמאין מן המשקים הבלועין בהן. ועיין בשמוך: **ולא** יסיקם כו'. כתב הר"ב ולא אמרינן דסוף משקה טמא הבלוע כו' כדתנן בפ"ט דכלים משנה

יי עצים שנפלו עליהם משקין מו) וירדו עליהם גשמים. אם רבו מז) טהורים מח). הוצ אם מט) שירדו עליהם גשמים. אע"פ שרבו טמאים נ). בלעו משקים טמאים. אע"פ שהוציאם שירדו עליהן גשמים. טהורין נא). ולא יסיקם אלא בידים טהורות

ר"ע בשתים שהוא ג' ימים: יי שנפלו עליהם משקים. טמאים: אם רבו. מי גשמים על המשקים הם בטלים וטהרום: הוציאן כדי שירדו עליהן גשמים. דאחשביהו לגשמים. אע"פ שרבו טמאין. דגשמאו הגשמים עצמן: בלעו משקין טמאים. כגון שהעלים נגובים מבחוץ ובתוכן משקין בלועין. אע"פ שהוליאן כדי שירדו עליהן גשמים דאחשביהו לגשמים. אפ"ה טהורין. דלא נגעו במשקין טמאין שהרי בלעו: לא יסיקם אלא בידים טהורות. שלא יטמאו הידים את מי הגשמים שהושבו. ויחזרו ויטמאו את התמור. דמשקה מטמא כלי. אבל בידים טהורות יכול להסיקם בתמור והתמור טהור. ולא אמרי' דסוף משקה טמא הבלועה לגאת מחמת הסיסן. דבעלים שהם שולטת בהן ונאחז בהן האור כלין המשקים לתוכן. ואין יוצאים לחוץ כשמסיקין בתמור: חס

מלאכת שלמה

יי ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד. וא"ת אפילו בידים טהורות היאך יכול להסיקם כי בשעת הסיסן יפלטו העלים את המים טמאים שבלעו ויטמאו התמור כדתנן בפ"ט דכלים חרסין שבלעו משקין טמאים ונפלו לתוך התמור בסוף התנור טמא שסוף משקה לגאת ומוכח במסכת נדה פרק האשה דאפילו במשקים קלים אם הוסק טמא כיון לר' יוחנן כיון לריש לקיש וי"ל דהיינו דוקא בחרסין שאין האור שולטת בהן ונפלע המשקה הבלוע בהן מכח ההיסק אבל עצים שהאש שולטת בהן כלים

חזון נחום

בכלי המים ונתנן על גבי קרקע אינן מכשירין כמ"ש הרמב"ם פ"כ מהט"א וכתב הכ"מ דאיתיה בת"כ. אבל הרמב"ם פירש קילון שוקת של עץ או של חרס. וכתב בפי"ג מס' ט"א המעלה בקילון המים שנאחר בקילון הרי הן תלושין בקילון עד ג' ימים כלומר אבל אחר ג' ימים אינן תלושין בקילון אלא אם נשאר בו משקה אינו מכשיר ע"כ. ולפירוש הר"ב הטעם שאחר ג' ימים אינן מכשירין אע"פ שנתלשו בקילון לפי שלא נשאר בהם טופח על מנת להטעין. ולפי' הרמב"ם לפי שאחר ג' ימים אינם תלושין בקילון. ולפירוש הרמב"ם קשה דא"כ מאי אם נגבו אם לא נגבו דקתני עלה ר"ע דהא דאמר בלא נגבו אינו אינו דאלא"כ לא מכשיר ואם כוותיה לומר דעד ג' יום הרי הן תלושין הכי הול"ל רע"א אפילו עד ג' יום טמאים ותו לא. וכבר קושיא זו דמזה הראב"ד בהשגותיו שכתב וז"ל וכיון שנתשבו לתלוש אין יצאו מידי מחשבה לעולם אלא מראה שעל הטופח בעל הקילון אמרו עד ג' ימים מכשיר שהוא תשוב משקה שיש בפי"ג מס' ט"א אחר ג' ימים אינו מכשיר סוף המשנה רע"א נגבו מיד עסוקין אלא נגבו אפילו עד ג' יום טמאים ותו לא. וכבר קושיא זו דעתי מותה בכל זה ע"כ. וכתב הכ"מ ולענין פי' דברי הראב"ד הביא דברי ר"ע במשנה ובתוספתא שהלה הדבר בנגבו ולא נגבו דמשמע בפירושו שהלה הדבר בשם נגבו וסיימו אם יש בו להטעין ע"כ. ואני אומר שמלבד זה עוד בה טוב הראב"ד בהביאו המשנה והתוספתא להשיג עליו קושית הכ"מ שהקשה שם וז"ל אבל לי קשיא לדעת רבינו הא קשיא דמשמע דס"ל דר"ע פליג אתי"ק ופסק כת"ק ובתוספתא שימו הממלא בקילון פירש ר"ע אם נגבו מיד טהורין ואם לא נגבו אפילו מבחוץ עד ג' יום סתמן ג' ימים ע"כ. ואומר אני הלל דהכי תני קונ"ל הדא מתרץ הכרתה דהרמב"ם ס"ל דמ"ש תכמים והוא מאמר קדמון הממלא בקילון עד ג' ימים טמאין ע"כ. וס"ל דעשה הדבר הוא משום דעד ג' ימים הם תלושין בקילון ואחר ג' ימים הם תלושין בקילון. ולכן סתם דבריו ולא פירש לאלק בין נגבו לא נגבו דאפי' לא נגבו ויש בהם טופח מ"מ לא מכשרי דלאחר ג' אינם תלושין בקילון. אמנם ר"ע מפרש דמ"ש הא"ל הממלא בקילון עד ג' ימים טמאים אינו מטעם דעד ג' ימים הוו תלושים בקילון ותו לא משום דקשיא קושית הראב"ד דכיון שנתשבו בקילון לתלוש בתחלתן אין יצאו מידי מחשבה לעולם. ולהכי מפרש מאמר הא"ל מטעם הטופח שעל הקילון ומזה הוליד ר"ע כי מ"ש הא"ל עד ג' ימים לא דבריו אלא בהוה דסתמא דמילתא עד ג' ימים לא נגבו ולאחר ג' הן נוגבין אבל אם הא"ל אם אירע הדבר שנגבו מיד טהורים ואם אירע שלא נגבו אפילו עד ג' יום טמאין ודבר קושית הראב"ד על הרמב"ם והיא קושית ר"ע על א"ק לפ"ד תירץ לה הכ"מ יע"ש. הטעלה מזה ת"ק וכ"ע בהא מילתא גופא הוא דפליגי לדעת הרמב"ם ופסק כת"ק כנלע"ד:

יי עצים שנפלו וכו'. ק"ק דמשנה זו היה לו לרבינו להדרה בפ"ב משנה ב' ג' גבי אם הוב מן הטהור טבול ולדיך יבוא (עיין בלשון הרמב"ם שכתב פי' מהט"א)

יכין תפארת ישראל יכין

מו) טמאים. ולרמב"ם לענין הכשר מיירי מתני'. ונפלו עליהן מים תלושין לרצון: מז) הגשמים על הטמאין: מח) דנתבטלו המים הטמאים: מט) להעלים המלוחלחים מן הבית:

נ) דנטמאו מי גשמים נופטיהו מלחלחית הטמא. דמדלאחשביהו להיות תלושים מק"ע: נא) המי גשמים שע"ג. דהרי לא נגעו משקין

כמה טיפין ונקרא במשנה מיצוי המדות כדאיתא בפ"ה דכ"ב ובכמה דוכתי. וכ"כ הרמב"ם בפירושו שקילון הוא כלי של עץ או של חרס. ולפ"ז בטיפין אלו שמתמלא ומתאסף אחר ת"ק עד ג' ימים הוי לרצונו שידע הוא שמתאסף בתוך ג' ימים וביותר מג' ימים כלה ונכלע בתוכו ואפילו מגא בו אחר ג' ימים לא הוה דעתי' ור"ע תולה הדבר בנגבו. ונראה דנגבו דאמר ר"ע אין שירושו שנגבו מעצמן וכלו דא"כ פשיטא כיון שאין משקה אין הכשר אלא אם נגבו הכלי בידים במטלית או בחול דגלי דעתי' דלא ניחא ליה במשקה בהא אחר אפילו מגא בו משקה אא"כ טהור. ומגבו נרסי' בחולם כמו מגבו אותו. ואם לא נגבו ס"ל דעד שלשים יום דרכן להתקיים ואין נכלעין ויותר מכן בודאי נכלעין. והא דקאמר בתוספתא שתמן שלשה ימים. ה"ק בעלמא מודינא שנכלעין בשלשה ימים ומיהו גבי הכשר אין להקל עד שלשים כיון שחשב וידע במשקה אין יוצאין מידי מחשבה: יי עצים שנפלו עליהם משקין. פי' הרב משקין טמאין. וא"כ היינו מתני' דלעיל פ"ב מ"ג מי שפיכות שירדו עליהן מי גשמים אם רבו הגשמים טהורין. וז"ל דהכא הדר תני לה משום סיפא הוליאן שירדו וכו' ומ"מ דחוק הוא דלא קתני טמאים או מי שפיכות. ולהרמב"ם דמפרש משקין כגון יין וגשמן טהורים לענין הכשר ניחא אע"ג דלא מפרש משקין שבאו ברצון. דלא צריך. דסתם משקין שבמשנה היינו שבעה משקין ורובן מתחלתן באים לרצון יין ושמן דבש וחלב מתחלתן נעשו בידי אדם: הוציאן שירדו. ולפי' הרב ה"מ למתיתי אפילו לא הוליאן אלא שקדמו מי גשמים אע"פ ברבו טמאים כדתני לה לעיל פ"ב אלא בהא סמיך אדלעיל והכא קמ"ל בהוליאן. ומיהו למאי דפי' בפ"ב דקדמו הגשמים טמאים דסתם גשמים באים לבורות או לשאר צורכי אדם ומסתמא ניחא ליה דאתו הכא הוו משקה לקבל טומאה. והכא שנפלו על העלים מסתמא לא ניחא ליה דעלים יבשים יפים מלאים הלכך אפילו קדמו הגשמים טהורין דלא מקבלי טומאה אא"כ הוליאם שירדו לאחשביהו: אע"פ שהוליאן שירדו עליהן גשמים טהורין. בעלים העומדין להשקה מיירי אין עליהן תורת כלי ואפילו כלים פשוטין לא הוו ולא מקבלי טומאה כלל. דאלו דמקבלין טומאה שכבר נטמאו מן הטמאין וחוזרין ומטמאין את מי הגשמים כיון שבעלים עצמן טמאין. ולהכי צריך למיתני' דאלו בכלים כה"ג טמאים אלא בידים טהורות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

משנה ה׳. ומ״ש הר״ב דבעלים שהאש שולטת בהן כו׳ כלין המשקים שבתוכן כו׳ וכ״כ הר״ש. ומסיק דממלתא דר״ש מוכח שנפלטו המשקה הבלוע לא קשיא. דר׳ שמעון איירי בעלים לחים שאין האור נאחז בהן כל כך. ־עד כאן. ומדברי הרמב״ם נראה דבהא פליגי ר״ש ורבנן. דלר׳ שמעון אין לטהר אלא בלחים. אבל ביבשים מטמא מפני פליטת משקים הבלועים. וס״ל שיכולים להפלט. ולרבנן טהורים לפי שאין יכולים להפלט. אבל מדברי התוספתא שאביא בסמוך. נראה דלא כהרמב״ם:

רבי שמעון אומר אם היו לחין אם היו לחין. עצים הללו שבלעו משקין טמאין ומחמת לחותן יצאו *משקין עצמן מהן. ואם אותן משקים פלטו משקה הטמא הבלוע ורבו משקין שמצטמן על משקה הבלוע: טהורין. שבטלו אותו. ואין הלכה כר׳ שמעון:

טהורות בלבד נב) . רש״א אם היו לחין נג) והסיקן . ורבו המשקין היוצאין מהן נד) . על המשקין שבלעו . טהורים נה) :

והסיקן ורבו כו׳. טהורים. תניא בתוספתא רבי שמעון אומר אם היו לחין והסיקן. ורבו משקים היוצאין מהן על המים שבלעו. טהורין מק״ו. ומה אם מי גשמים שהם עלולים לקבל טומאה. מטהרין ברוב. מי פירות (מפרש הר״ש מים היוצאין מן העצים לחין. כמי פירות תאובים לכל דבר) שאינן עלולין לקבל טומאה. אינו דין שיטהרו ברוב. אמר ליה לא. אם אמרת במי גשמים שמטהרין את הטמאין. תאמר במי פירות שאין מטהרין את הטמאין. ע״כ. הא קמן דלא כדברי הרמב״ם דלעיל אלא רבנן חולקים עמו בלחים. דס״ל דבלחים אין לטהר. דהואיל ויוצאין יצאו ואין *דבר לחלותן מבטלין כלל. וגם מהתוספתא זו משמע דרישא דמתניתין עצים שנפלו עליהם משקים בטמאים מיירי. ולענין טומאה. דלא כהרמב״ם דמכאן היה ר״ש דן הק״ו שמי גשמים מטהרין ברוב. ומיהו י״ל דממתניתין ג׳ דפ״ב היה דן:

*) בד״ו הגי׳ מהן משקין ועם אותן כו׳

*) בד״פ ובד״ק הגי׳ דבר

מלאכת שלמה

כלים המשקין הבלועין בהן ואין יוצאין לחוץ כשמסיק בתנור מחמת שחוס התנור מסבבן וקאמר ר״ש דהייגו דוקא בעצים יבשים אבל בעצים לחים אין האור ממהר לשלוט בהן עד שיתייבשו במדורה ובתוך כך נפלט לחוץ מי לחות העצים ועמהם נפלט המשקים שבלעו ואומרים אם רבו מי לחות העצים היוצאים על המשקים הטמאים שבלעו נתבטלו המשקים ברוב וטהורים. והרמב״ם ז״ל פירש דהני משקים כגון שמן ודבש שנפלו ברצון והמעיר עליהן שלא ברצון ורבו מי גשמים על המשקים אותם משקים אינם מבשירין. ואע״פ שבלעו המשקים טמאים בעצים העצים טהורים. ואם ירדו מי גשמים אפילו ברצון מי גשמים טהור ולא אמריגן דנתערבו במשקים טמאים שבלעו העצים ויהיה הכל טמא ולא יסיקו אלו העצים שירדו עליהם מי המטר אלא בידים טהורות וכו׳ כדפי׳ הרא״ש ז״ל כך מצאתי בגליון לפי׳ הרא״ש ז״ל. ופי׳ הרמב״ם ז״ל וחלק ר״ש על ת״ק ואמר כשאנו אומרים במשקים שבלעו העצים טהרו ואינם מטמאין התנור כשהיו העצים לחים ואנא לחלותן מן הגן עצמו בשעת הרפה יותר ממשקים טמאים שבלע אבל אם לא יהיה הדבר כן אז מטמאין אותן העצים התנור בשעת ההיסק בעבור יציאת משקים שבלעו מתוכן. ע״כ. וכיל פ״ש דהלכות טומאות אוכלין סי׳ ו׳ כתוב ולא יסיקם אלא בידים טהורות גזרה שלא יסיקם הטמא ונמצאו המשקים שעליהם מטמאין את התנור ע״כ. ועיין במ״ש כפ״ט דכלים סי׳ ה׳. וז״ל החכם הר״ש ז״ל ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד משמע בידים טמאות לא יסיקם שלא יטמאו המשקים מן הידים ויטמאו התנור. וקשה שהרי בהקדמת זה הסדר כתב רביו ז״ל שאין משקין טמאים מטמאים כלים אלא אם נטמאו מחמת הארץ וכיוצא בו אבל לא מחמת ידים. ומיהו במיבורו הגדול בפרק ע׳ מהלכות אוכלין כתב ז״ל ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד גזרה שלא יסיקם הטמא ונמצאו המשקים שעליהם מטמאין את התנור עכ״ל וז״ל:

חזון נחום

מהע״א וכן מי פירות שנתערבו בשאר משקין הולכין אחר הרוב מתערבו במים כל שכן הרי הכל משקה ומתטמא טומאת משקין ואכשיר ע״כ) ופי׳ הר״כ וכן הר״ש שנפלו עליהן משקין עצמן. וק״ק דמדמפרש בסיפא בלעו משקין טמאים מכלל דמשקין שהם הרישא לאו משקין טמאין איירי ומלה דמעשה זה כתב התוי״ט דפי׳ הרמב״ם נראה יותר. אמנם כתב הגה ז״ל דמהתוספתא נראה דלא כהרמב״ם דאיתא התם רש״א אם היו לחין והסיקן ורבו מי משקין היוצאין מהן על המשקין שבלעו טהורין מק״ו ומה אם מי גשמים שהם עלולים לקבל טומאה מטהרין ברוב שאינן עלולין לקבל טומאה אינו דין שיטהרו ברוב ומהכא דייק התי״ט ז״ל דרישא דמתני׳ עצים שנפלו עליהם משקין טמאים מיירי טומאה דלא כהרמב״ם דאיירי במי פירות ר״ש דן הק״ו שמי גשמים מטהרין ברוב ע״כ. ר״ל דאי כהרמב״ם דאיירי במי פירות הא לא דמו להדדי אבל קשה דהיו לבא מן הדין להיות כגדון דהא תנן הוציאם ר״ש עליהם גשמים אע״פ שרבו טמאים משום דיתא ליה ירידת גשמים הללו ר״ל ה״נ כיון שהסיקן כאור וחוא יודע בהכרת שלא הלחות מהן הרי ניתא ליה בהוצאת מים הוציאן מהן והוי בהוצאתם שירדו עליהן גשמים שאע״פ שרבו טמאים לפי דמתו שמדמה אותם למי גשמים והא דאי לאו קושיא היא דהא ודאי מודה דלא דמו לגמרי למי גשמים דהא קאמר שאינן עלולין לקבל טומאה ולהכי לא אמרינן בהו אע״פ שרבו טמאין אלא אדרבה הן מבטלין את המיעוט. ואיך שיהיה ה״נ כתב התי״ט די״ל דממתי׳ דפ״ג היה דן ע״כ. אמנם עדיין כתב התוי״ט דיש בבר כתב התי״ט די״ל דממתי׳ דפ״ג היה דן ע״כ. אמנם עדיין כתב התוי״ט דיש לעיין על פירוש הרמב״ם מתוספתא זו דרבנן חולקין עמו בלחין יע״ש. וגם כמה גלע״ד די״ל דרבנן לדברי ר״ש קא אמרי ליה אבל אינהו ס״ל דאלו ואלו אין פולטין תלא דהא לדעת הרמב״ד בהסגות רים ה׳ ט״א דכתב דמי פירות מקבלין טומאה אין קאמר ר״ש דמי פירות אין עלולין לקבל טומאה ומלא פליגי רבנן עליה מטמא דמודו ליה בזה. ע״כ ל״ל דאהכ״ל דפליגי עליה אלא דלדבריו קאמרי ליה וה״ל דבוותה. איכא די״ל דהוה מלי למעבד ק״ו מלרוף ומל פי׳ הרמב״ד דכתב דר״ש אייתי בלחין ות״ק ביבשים כו׳ דכאתני׳ משמע דר״ש ורבנן פליגי ולדבריו ז״ל הא ליכא פלוגתא ביניהו ולא ידעתי מי מלי לומר דלא פליגי ופשט המשנה כמ״ש הרמב״ם דפליגי:

תפארת ישראל

יכין

משקין אהדדי: נב) שלא יטמאו הידים. למים שע״ג. ויחזרו ויטמאו לתנור. ואין חוששין שיפלטו מים טמאין שבלעו דכלין הן לתוכן מכח האש [עיין ערלה פ״ב מי״ג]: נג) אותן עצים שבלעו משקין טמאין. אם נקלטו מקרוב. ועי״ז הם רטובים עדיין: נד) מכח האש ע״י רטיבתן: נה) דהמשקין שמחמת עצמן הו״ל כמי פירות ומבטלין לטמאים מק״ו ממי גשמים שעלולין לק״ש. מכ״ש מי פירות שאמק״ט:

יכין

ברוב. ולא כתוי״ט שכתב להרמב״ם פליגי דלא״ק יבשים אין פולטין. ולר״ש יבשים נמי פלטי. ולא היא דא״כ ר״ש פליג בתרתי דמי פירות מבטלין לגידי׳ ולת״ק לא. ובפליגיה יבשים נמי פליג ומכ״ל לאפוקי פלוגתא אלא כדפי׳ דכביטול לחוד פליגי וכן מוכח מלשון הרמב״ם להדיא. אלא שיש לדקדק דכתוספתא פליגי בהדיא לענין ביטול כדמייתי לה הר״ש ותוי״ט ואמאי מפרש הר״ש דלא כתוספתא וה״ל לפרש דפליגי בביטול. ואפשר דס״ל דתוספתא זו דלא כתבתא דלקמן פ״ו מ״ג תנן רא״ר אומר ציר שהור שנפל עליו מים כ״ש טמא ואמר בגמ׳ דבכורות אי רובא ציר בטלו להו המים ברוב וציר הוי מי פירות אלמא דמי פירות מבטלי ופטיעא דמונית הש״ס לא אזלא אליבא דר״ש ולא כהכמים אלא משמע דלכ״ע מי פירות מבטלי ומתני׳ דהכא גופה הכי דייקא דאי בביטול פליגי מאי איריא דפליגי בבלוען ליפלגו אי איתהו בעין אלא ע״כ כ״ע סברי מי פירות מבטלין והכמים דתוספתא שהשיבו על ק״ו דר״ש לא אתו אלא למיפרך דמק״ו לא אתי ומיהו הדין אמת דמי פירות מבטלין לכ״ע והכי איתא בהדיא בתוספתא לעיל פ״א מי פירות שנפלו לתוכן מים כ״ש טמאין דברי ר״מ והכ״א הולכין אחר הרוב ואין סברא דהכמים דר״מ והכמים דר״ש פליגי אהדדי וכן פסק הרמב״ם פי״ו מהט״א מי פירות שהתערבו במשקין הלך אחר הרוב. ולענין ציר יש מילוק ע״ש ובהגהות. ודע דמק״ו זה דאמר בתוספתא ומה מי גשמים שעלולין לקבל טומאה מטהרין ברוב מי פירות אין להן טומאה אלא במחשבה כדאמרי׳ בשלהי מכילתין ומאי ק״ו הוא הא הכי דוקא יצאו מעצמן אבל שחטן להוציא המשקה מקבלין טומאה. וא״כ מי גשמים נמי הא לא מקבלי טומאה אלא במחשבה כדאמרי׳ בשלהי מכילתין ומאי ק״ו הוא הא הכי נמי עלולין כהגי: ורבו המשקין היוצאין. ואע״ג דבפ״ב מ״ג לא מהני רבו אם הטהורים קדמו לטמאים והכא הא לא ידעינן איזהו מהן קדמו לאת בהיסק. התם משום דאי קדמו הטהורין אתו הטמאים ומטמו להו. והכא מים היוצאין מהן מי פירות נינהו ולא מקבלי טומאה:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מכשירין השוחה פרק ד והוא כללי דפרק ד

משנה א השותה לשתות חרי המים העולים בשפמו ובפיו תלושין ברצונו שדבר ידוע הוא שהשותה יעלה מים בפיו ובשפתיו הואיל ושתה ברצונו הרי אלו נתלשו ברצון אבל המים העולים בחוטמו ובזקנו' וברואשו שאינם אלא טרוב תאותו לשתות שתה יותר מראי הוה כתלושים שלא לרצון דהא הכל שלא לרצון אלא מה שהוא הכרחי לצורך שתיה הוה ברצון:

משנה ב כל משקין יין ושמן כל זמן שלא חשב עליהם למשקה לא מקבלין טומאה ולא מכשירין כמבואר בגמרא שבת דלא מוקמי בקופות טמאות דכלי טמא אינו חושב דכל זמן שלא חשיב עליה למשקה לא מקבל טומאה וכן יין שבכפות מאזנים וכן בהרבה מקומות ובמי גשמים נראה מהתוספתא ומדעת הרבה פוסקים דכל זמן דלא אחשבינהו לא מקבלי טומאה וכן נראה מהתוספתא דר"י סובר בעריבה בין טמאה ובין טהורה אינן בכ"י ובהכרח דלא מקבלי טומאה מעריבה דאל"כ משקין טמאין אין צריכין מחשבה ורצון אבל מדברי רבינו אינו נראה כן דמי גשמים הוה מים ומקבלי טומאה אף שלא במחשבה אלא שאינן מכשירין כי אם לרצון והאי דתוספתא מוקי לה רבינו כיון דמי גשמים לא נתלשו ברצון אף שהם טמאים אינם מכשירין כי אם ברצון. ונראה גם דעת רש"י בשבת כך ולכן אמר על פלוגתא דכלי טמא חושב משקין דקאי על יין אמר לא ידעתי היכן הוא והתוס' הראו מקום לפלוגתא דעריבה. ולפי פירוש רבינו אין עניגו לכלי טמא חושב או אינו חושב במשקין דהא יין לא מקבל טומאה כלל במחשבה ובמ"ג טמאים לכ"ע אלא אי מכשירין בלא מחשבה כשאר משקין טמאין או לא פליגי ביה ר"מ ורבי יוסי בעריבה ומעתה מי שירדו עליו גשמים אפילו היה אה"ט המים שעליו אע"פ שירדו מצד העליון להתחתון לא קיבלו טומאה דבטלי על גב גופו ואין שם משקין עליהן ולכן טהורין והוא שינתקם מעליו בכל כהו אבל אם היו שותתין ויורדין בשעת פרישתן מתשמאין ובזמן שירדו על הטהור אינן מכשירין שהרי נתלשו שלא לרצון ואף בשעת פרישתן אינן מכשירין ואם גיער ה"ז לרצון עמד תחת הציגור להקר או לידוח ה"ז לרצון אף מה שעל גופו כיון דברצון הם אחשבינהו ולא בטילי על גב גופו כלל:

משנה ג משקין שנתלשו מן הקרקע שלא ברצון אינן מכשירין לפיכך אדם או כלים או פירות שנבללו במשקין ונתלשו שלא ברצון אע"פ שנגעו אוכלין באותן משקין ברצון לא הוכשרו שהרי אותן המים שלא לרצון נתלשו וכאלו הם עדיין בקרקע שאינן מכשירין. היו המים שעל האדם ועל הכלים ועל הפירות תלושין ברצון ונגעו בהן אוכלין ברצון הוכשרו. כיצד הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח המים שבה מכשירין ואם הניח בהם פירות הוכשרו מפני שהן תלושין לדעת. כפאה בשביל שלא ילקה הכותל המים שבה אינן כתלושין ואם נתן בה אוכלין אינן מכשירין. נתכוין שיודח הכותל אם היה כותל בית ה"א מכשיר שהתלוש שחיברו לענין הכשר הרי הוא כתלוש ונמצא מים שעל כותל בית זה כמים שבכלים. ואם היה כותל מערה שאינה בנין אלא נחצב בקרקע המים שעלי' אינן כתלושין מן הקרקע:

משנה ד חבית שהיתה מלאה פירות וירד הדלף לתוכה ה"ז יערה המים מעליהן ואינן מכשירין אע"פ שרצונו שיהיו בתוכה עד שיערה המים מעליהן:

משנה ה עריבה שירד הדלף לתוכה הנתזין והצפין ודאי לא ניחא ליה ואינן תלושין ברצון אבל מים שבתוכה מסתמא ניחא ליה לאיזה צורך. אבל נטלה לשפכה ולא שפכה במקומה לב"ש בכי"ת דאי לא ניחא ליה כלל למה לא שפך תיכף במקומה אלא ודאי אימלוכי אימלך אח"כ לשפכה וב"ה סברי אע"פ אינן בכי"ת. אבל לא שפכה כלל לכ"ע בכי"ת דניחא ליה בוודאי. הניחה שירד הדלף לתוכה הנתזין והצפין וגם מה שבתו' אם שפכה תיכף כשראה אותן חרי מופח דלא ניחא ליה אע"פ שהניחה שירד הדלף נתחרט אח"כ ולא ניחא ליה כלל. אבל לא שפכן כלל אע"פ הנתזין והצפין לא ניחא לי' ואינן מכשירין ושבתוכה בוודאי מכשיר. נטלה לשפכה במקום אחר ה"א מכשירין שכיון שלא שפכה במקומו תיכף וגם מתחלת הניחה שירד הדלף גם ב"ה מודו דלא מהני שפיכה מידי כיון שלא שפכן תיכף במקומן. וזה דע כי הגשמים השובים בא"י ואם כשראה אותה ולא שפכה תיכף מסתמא ניחא ליה ואין חילוק בין ירד להניחה כלל ואם שפכה תיכף בין ירד ובין הניחה אינם בכי"ת דלא ניחא ליה אבל נטלה לשפכם ולא שפכם במקומם בזה החילוק בין ירד להניחה דירד לב"ה אינו בכי"ת הניחה אף לב"ה בכי"ת ודברי התוי"ט אין לחם הבנה דכל דברי רבינו מדוקדקים כמ"ש: ת"ק סובר מים העולין ברגליו דמי ממש למים הנתזין והצפין כיון שאין בהם צורך כלל ולא ניחא ליה בהם כלל ואין בהם צורך אף שאי אפשר בלא נתזין אינן מכשירין ולא דמי לחבל של דלי דשם דרך המילוי של מים כך בכל העולם אבל נתזין וצפין אפילו הניחה שירד הדלף אינן מכשירין לב"ה ור"א סובר כב"ש כי שמותי הוא דנתזין וצפין דאי אפשר בלא נתזין מכשירין ה"נ ברגליו ודוק היטב ותראה האמת. ואל תטעה דהאי נטלה לשפכה קאי על נתזין דבהניחה ונטלה אף נתזין בכי"ת זה אינו כלל אלא קאי על תוכה דבהניחה אם שפכה תיכף אינו בכי"ת. אבל נטלה לשפכה ולא שפכה במקומה ידוע דהוה מדעת וגם לא שפכה תיכף מוכח דבוודאי לא נתחרט וניחא ליה זהו סלת הדברים של דעת רבינו:

משנה ו הנותן פירות לתוך המים ברצונו וניחא ליה במים שעליהם אם היו מים שבקרקעות אינן מוכשרין כל זמן שהן במים. הוציאן הוכשרו במים שעליהם או שעל ידיו שהרי נתלשו ברצון. כיצד צנון או לפת שהוא בתוך המערה נדה מריחתו שם והוא שהוו העלתהו כ"ש מן המים הואיל והרחה היה ברצון א"כ המשקין שעל הצנון הוה כאלו נתלשו ברצון ודמיא לשתה מים מן הבאר מים העולין בפיו הואיל ושתה ברצון נתלשו ברצון והרי הן בכי"ת ה"נ מים שעל הצנון כיון דהריחה ברצון נתלשו ברצון שהדבר ידוע שהמריח יעלה מים בעלייתו מן הרחה. קופה שהיא מלאה פ' דמסין ונתונה לתוך המקוה ללא דבר מושיט ידו הטמא ונוטל תורמסין מתוכה והן טהו ן מפני שלא הוכשרו שהרי מתוכה נטל ואין רצונו כלל במים שעליהם באיזה ענין יכ' לו דהא לא עשה שום דבר במים עם התורמסין. ודע דקופה זאת מלאה תורמסין זיא נקובה כדרך קופה שאינה מזופף ולכן כשהעלה הקופה ולא לקח התורמסין נתוכה קודם הרי המים שבקופה תלושין ברצון וכל עוד שמגביה הקופה הרי המים נוחלין ממנה למקוה דרך נקבי הקופה וכל עוד שמחוברין המים למקוה לא יקבלו טומאה ולא יכשירו אבל כשמגביה כל הקופה מן המים הרי המשקה טופח שיש על התורמסין מכשירין התורמסין דהא נתלשו ברצון כשהגביה הקופה. אבל לקבל טומאה מן הקופה הטמאה שנאמר דמשקין קיבלו טומאה מן הקופה ויטמאו כל מה שבקופה זה לא דאין משקה טופח חיבור לטמא כל מה שבכלי כמו שנתבאר בטהרות פ"ח מ"ח על עריבה שהוא קטפרס עיין במה שפירשנו שם ולכן כשמגביה הקופה ומעלה מעט מעט הרי המים שבתוך הקופה עדיין מחוברין למקוה ולא יקבלו טומאה מן הקופה הטמאה וכשמגביה כל הקופה עם התורמסין ונעשו מים תלושין המשקה טופח שעליהם מכשיר התורמסין אבל אינו מקבל טומאה מן הקופה הטמאה דהא אינו נוגע בקופה ומשקה טופח אינו חיבור לחבר כל המשקין להיות אחת ולכן התורמסין הנוגעין בקופה מקבלין טומאה מן הקופה והשאר טהורין ודברי הת"ח תמוהים:

משנה ז פירות שנפלו לתוך המים ופשט ידיו ונטלן לא הוכשרו אף שהנטילה הוא ברצון וידוע שאי אפשר ליטול מתוך המים אם לא שיעלה מים בידיו ועל הפירות אע"פ כיון שאין לו שייכות עם המים ואין לו עסק עם המים אלא עם הפירות הרי המים נתלשין שלא ברצון וידיו טהורות לחולין אבל לא לאכילות מעשר ולא למגע תרומה אבל אם חשב שיודחו ידיו במים הרי היה לו עסק במים שיודח ידיו וא"א להדיח ידיו אם לא שיעלה מים בידיו על כן המים שבידיו אף דלא ניחא ליה מכשירין הפירות ודברי הרב לא זכיתי להכין:

משנה ח קדרה שהיא מלאה משקין כגון דבש ויין ודם וכיוצא בהן ונתונה בתוך המקוה ופשט הראשון לטומאה את ידו ונגע בה ה"ז מטמא את המשקין אע"פ שהיה בתוך המקוה דאין המקוה מצלת על ש"ד מלקבל טומאה ונטמאת הקדרה מחמת משקין שבתוכה אפילו הוא על מתכת לא סלקא לה טבילה במקוה עד שיעלנה מן המקוה ויערה המשקין ואם היא של חרס אין לה טהרה אלא שכירה. היתה מלאה מים הקדרה אם היא של חרס טהורה שאין הראשון מטמא כלי חרס לעולם. ואם היא של מתכת ג"כ טהורה דהא לא נגע אלא במים והמים שבתוכה אין להם טומאה מפני שהן מעורבים במי מקוה והן עצמן נעשין מי מקוה שאינה מקבלת טומאה. פשט אב הטומאה את ידו ונגע בה בעצמה בין כלי מתכת או חרס טמאין אלא שהכלי מתכת נטהרת ממי מקוה בעת שטעלה אותה מן המקוה וכ"ח אין לה טהרה וז"ש רבינו שאין המקוה מטהר כ"ח לא איצטריך ליה אלא שאין לה טהרה עולמית. אבל לענין קבלת טומאה אפילו כ"מ מקבלת טומאה במקוה ואין לה טהרה עד העלותה מן המקוה כפו שביארנו לעיל משם מרן רבינו בפ"ו מהאה"ט:

משנה ט נתבאר בתוספתא:

משנה י נתבאר בתוספתא אלא דקשיא לי על שיטות דסובר דיין ושמן בעו מחשבה לאחשבינהו משקה ואם לאו אינן מקבלין שום טומאה ולא הכשר כמבואר בכפות מאזנים ובשאר מקומות אבל מי גשמים נראה כל עוד דלא אחשבינהו אינן מכשירין אבל מקבלין טומאה האיך יפרנס רבו טהורים דהא כל טיפת שירדה נטמאת והיאך ישהרו ברביה את משקין טמאים וצריכין לפרש דעכ"פ מוכרח לומר דעת רבינו דאף דמשקין טמאים מטמאים ומכשירים שלא ברצון ה"מ כשנטמאו מעצמן אחר שהם משקים חשובים להכשר דנתלשו כבר ברצון. אבל אותן מי גשמים דלא נתלשו עדיין אע"פ שמקבלין טומאה ונטמאו אינן מכשירין ולכן הרביה דכאן לא לטהרם מטומאתם אלא שלא יכשירו הפירות וזהו אם רבו טהורים מלהכשיר ועיין תוי"ט דטומאה וטהרה שייכין בהכשר אבל הוציאם מכשירין דהא במחשבה ירדו. בלעו לענין טומאה וטהרה מתנייא דלענין הכשר מכשירין כיון שהוציאם שירדו מג"ש ועיין בפ"ז:

מכשירין מי שטבל פרק ה

ר' עובדיה מברטנורה

פרק ה א מי שטבל בנהר א) והיה לפניו נהר אחר ועבר בו. פרק ה **א מי** שטבל בנהר. ומיס שעליו מכשיר שהרי טהרו לרגלן ן: והיה לפניו נהר אחר ועבר

מלאכת שלמה

פ"ה א מי שטבל בנהר וכו' וכתב הר"ם ז"ל והא דמשמע הכא דעובר בנהר לא מכשר וכפ' בהמה המקשה תניא נכי

חזון נחום

א מי שטבל וכו'. קשה לי לפירוש הרמב"ם בריש דמתני' דלעיל עיין שפלו עליהן משקין וכו' דמפרש לה שפלו עליהן המשקין לרגלן ואח"כ רבו עליהן

ציונים

א מי שטבל מי' שם פ"ג מ"ו:

הוספות חדשים

א בהר"ב ד"ה והיה לפניו כו'. והולך לעבור בו. ולא היו רגלין מלאות מיים. הבמיים שהם שלא לרגלן. בטלו את מרתשויים. (מלא"ם):

אליהו רבא

א והיה לפניו נהר אחר. דוקא נהר אחר אבל נחלוקו נהר כל שנהר הוא

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ה א) ומיס שעליו מכשירים דלרגלן טיו כפ"ד מ"ב:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ועבר בו ומים שעליו מן הנהר הסני לינן לרלון ולינן מכשירין: טהרו. מי הנהר הסני מים שהעלו עמו מן המעבלה. ולין מכשירין לא אלו ולא אלו: דחיו. דחהו: לשכרו. שהיה חברו שכור ומתוך שכרותו דחהו והפילו בנהר: וכן לבהמתו. שהפיל את הבהמה בשכרותו בנהר והיו עליו מי מעבלה ועל הבהמה מים לרלון: טהרו שניים. שהיו ע"י שכרות* ולא לרלון: את הראשונים. שהיו לרלון: ואם במשחק. דחה את חברו בנהר או את הבהמה גם השניים בכי יותן דכולהו לרלון ניגהו: **ב** הנתזין שלא בכונה: העושה צפור במים. שמעלה על פני המים

*) כל"ו ונלא רמיחות

טהרו שניים את הראשונים ב) . דחהו חברו לשכרו ג) . וכן לבהמתו). **טהרו שניי' את הראשונים. ואם כמשחק עמו** ה). ה"ז בכי יותן: **ב השט על פני המים. הניתזין** ו) **אינן בכי יותן . ואם נתכוין להתיז על חבירו. ה"ז בכי יותן. העושה צפור במים** ז) .

הניתזין

פרק ה **א דחהו**. והר"ב הטעתיק דחיו. וכן הוא במשנה שבגמרא דפוס ישן. והר"ש הטעתיק דחייהו. ופי' כמו דחאהו. וכגירסתו הוא במשנה שבגמרא דפוס בסיליאה: **ב השט** כו' הגתזין לינן בכי יותן. והמים הטולים עליו בכי יותן. הרמב"ם פי"ג מהט"א [הלכה ז'] : **העושה** לפור במים וכו' לינן בכי יותן. כתב הר"ב ואית דגרסי לגור כמו שעושין הגערים כו' לנתז כו' כך פי' הרמב"ם. אף ע"ג דגרסתו ג"כ לפור. וכתב הטעם שאין הכוונה מהם על אותו דבר שיבלל בה בעת הלחוק. וכן המים אשר ישארו בה עד שיזרקם לינן בכי יותן. לפי שאין הכוונה השארתו שם. ע"כ. ויהיו ענין הנתוז שבלחוק הזה. שמנתזין על לא דבר באויר המים בלבד. ולא כמתכוין לנתז

ב השט. מ"ל. שם פ"ז: העושה צפור. מ"ל. שם פ"ח:

שנויי נוסחאות

ב צפור כל"כ צנור

אליהו רבה

הנהר הוא לרלון שאין כוונתו דוקא לעבול במקום זה וכל מקום אותו הנהר הוא לרלון. והכי תניא בתוספתא הטבל בים או בנהר אע"פ שהפליג יותר ממיל הרי הוא בכי יותן עבר בנהר אחר לי שלמהו חברו או שירדו עליו גשמים וכו' עהרו שניים את הראשונים: דחהו חברו לשכרו וכן לבהמתו. שלא בכוונה טהרו עמו בים: ואם במשחק עמו. שדחה לנהר בכוונה לשחוק עמו ה"ז בכי יותן אע"ג דאינו לא הטבל על המים שעליו מ"ת ע"א מעשה יכול להכשיר אפילו שירות חברו וכ"ם להטביל את המים שעל חברו:

ב העושה צפור במים. שעושה בקנה ערת לפור בים:

משנה אחרונה

פ"ה א טהרו שניים את הראשונים. וגרלה דמעשה רוב טהרו שמשלא לנהר אחר רבו מי הנהר על העופחים בכשרו וכעלום וכדתנן ס"פ דלעיל גבי עליים. ולשון התוספתא הטובל בנהר

מלאכת שלמה

גבי בן פקועה עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא ואמרי' בפ' שני דחולין כגון שהיה לו פרה של זבחי שלמים והעבירה בנהר ושחטה ועדיין משקה עופף עליה התם כגון שהיו רגלי בהמתו מלאות מים כדתנן לעיל בפ"ג דטמא ע"כ:

דחהו כמו דחהו: ופי' רבינו מסימפונס ז"ל לשוכרו פי' אותו הטובל היה שוכר בהמה מחבירו וכשטבל והגיע לנהר אחר דחה חבירו דהיינו משכיר את זה השוכרו וכן לבהמתו ואורחא דמילתא נקט בכשנפלה הבהמה מחמת שהמשכיר הולך הבהמה בתהום ומצולה גם חברו נפל ע"כ ודחוק הוא. והרמב"ם ז"ל שם כיד נראה דגרים לשכרו וז"ל וכן אם דחהו חבירו לשכרו או לשכר בהמתו בטלו המים הראשונים ע"כ. נראה שר"ל כי בעבור שלא היה רוצה לפרוע לו שכר עורחו או שכר עורה בהמתו דחה אותו למים. וה"ר יהוסף ז"ל הגי' לשוכרו בכיס וכתב ופירשו ספרים דגרסי' לשוכרו כלומר שלא דחהו דרך שחוק אלא כדי להזיקו וכן כ"ל עיקר עכ"ל ז"ל:

ב צפור מפנים פיו במים ונופח ושופה אבעבועות על פני המים הרא"ש ז"ל ותוספתא תניא העושה צפור במים הניתזין ואת שכה

חזון נחום

עליהן מי גשמים שלא לרלון שאינן מכשירין וכוולאי דטעמא משום דבטלו הראשונים את הבאים א"כ הו"ל לרבינו הקדום לקבוע אותה בכל הכא הכיכא עפי וכדאיתא בתוספתא הכיכא הר"ם הטובל בים או בנהר וכו' עבר בנהר אחר או שדחהו חבירו בנהר או שירדו עליו גשמים וכו' טהרו שניים את הראשונים יע"ש. ועוד קשה על התוי"ט שהגיה שם לעיל כהעתיקו פי' הרמב"ם אלו המשקין הם שאר משקין וכו' ומלהאיל ליה מלת שאר נראה דכוונתו לומר שדוקא אם הראשונים הם שאר משקין חון ממים הוא שמבטלין שניים את הראשונים. אבל אם הו הראשונים מים אינן מבטלין והא ולאי ליתא וכמ"ש ע"ש התוספתא והביאה הרמב"ם פי"ג מהט"א לכך נראה דמ"ש הרמב"ם המשקין הללו הם ז' משקין כגון שיפול עליהן שמן או דבש בלון לא למעוטי מים הוא דאתת אלא כוונתו לפרש משקין "מתני" על מ' מז' משקין:

דחאו לשוברו וכו'. לשון הרמב"ם שם וכן אם דחהו חבירו לשכרו או לשכר בהמתו בטלו המים הראשונים ע"כ:

ואם כמצחק וכו'. לשון הרמב"ם כפי' אבל כשחברו מלחק עמו או הוא מפילתו למים ומגילתו לרלונו ואינו אנוס בזה ועל כן מים שעל בשרו בכי יותן. ע"כ. ולעיל פתחתי מחלוקת הרמב"ם והעמיה לי בענין לון הבעלים ובכא נראה דלא שייכא:

ב השט על פני המים וכו'. לשון הרמב"ם פי"ג מהט"א השט על פני המים המים הניתזין לינם תלושין בלון והמים הטולין עליו תלושין בלון ואם נתכוון להתיז על חברו אף הניתזין תלושין בלון ע"כ: **העושה** צפור וכו' (עיין מלאכת שלמה אות א') וכן פסק הרמב"ם משום דשתם במתני' ומתלוקת בברייתא

תפארת ישראל

יכין — **יכין**

ב) דלא ניחא ליה בשניים. ודלא כר"א פ"ד מ"ה. ולין להקשות מחבית רפ"ד. כ"ל דהתם לא סני בלא"ה. משא"כ הכא היה אפשר שיטבול אם גם לא היה הנהר הסני. מיהו באותו נהר עצמו אפילו הלך בו מיל. כולו לרלון. רב"א:

ג) שהיה חבירו שכור. ודחהו לנהר ב' אחר שעבל: ד) ר"ל לדחיית בהמתו. שדחתו בהמתו. כ"כ ע"ר הגאון זצוק"ל: ה) שדחהו חבירו לרלון: ו) אלא בכוונה: ז) שמעלה ע"פ מים אבעבועות: מלאפור

אף ע"פ שהפליג ה"ז בכי יותן עבר בנהר אחר או שדחאו חברו או שירדו עליו גשמים ורבו שניים את הראשונים ע"כ. נראה דרבו דקתני אמי גשמים דוקא דבנהר פשיעא ודאי מי הנהר כולו רבו. גם הרמב"ם בחבורו העתיקם בתרי בבי וגבי גשמים כתב אם רבו ובנהר לא כתבו. ומ"ת א"כ מאי קמ"ל הא תניא לה לעיל ובפ"ב דהולכין אחר הרוב. י"ל דקמ"ל מה שעבר בנהר אחר לא חשיבי מים לרלונו. דנהי דבלונו עבר. מ"מ למים לא צריך והמים אינם לרלונו אלא דרך הילוכו הלך וכ"מ פ"ק דמקואות מ"ד מה שהלך בהן הטמא לא אחשביהו. וכ"כ הרמב"ם שם בחבורו פי"ג הטובל בנהר אבל העובר בנהר אינם תלושין ברלון ע"כ. אלא"ן נראה הא דתני ועבר בנהר אחר לאו דוקא דה"ה באותו הנהר לאחר עבילתו עבר בו דרך הילוכו טהרו. אבל מדתני בתוספתא גבי הטובל בנהר אע"פ שהפליג יותר ממיל ה"ז בכ"י ע"כ משמע שהפליג לילך בנהר זה. ואפשר שמשום זה פי' הר"ם הפליג שנשתהא שם יותר ממיל במקום שעבל לא נתבטלו כמי הנהר כיון שירד לשם עבילה ע"כ ופי' זה דחוק הוא דהפליג לא משמע נשתהא ועוד דה"ל למיתני יותר משיעור מיל וכי' אפשר לפרש דהפליג כמשמעו שהלך בנהר כדי מיל ומיירי שאין לו דרך אחר ללאת דבכה"ג צורך יציאתו הוי לרלון שבתחלה ידע שצריך להפליג ללאת. והרמב"ם בחבורו השמיט אע"פ שהפליג:

דחאו חברו לשכרו. נראה דוקא לשכרו שאין כאן רלון. אבל דחאו בהמתו ונתכוון להפילו בנהר בכעסו הרי המים תלושין ברלונו של זה המדחה אע"פ שאינם ברלון הנדחה מה בכך מ"מ תלושין ברלון הוו. ואפילו למ"ד גבי הכשר בעינן רלון הבעלים כדפי' ברים פ"ק היינו בנפילת הפירות למים דיותן דומיא דיתן גבי נתינת מים על הזרע בתיב אבל לענין תלושין ברלון מהני רלון כל דהו. אלא שהרמב"ם בחבורו העתיק דחאו חברו לשכרו או לשכר בהמתו. ולא פי' כו הכ"מ כלום. והיה נראה שגירסתו במשנה לשכרו בבית ולא לשכרו ור"ל נתכוון להזיקו דר"ל לשכרו כלומר להזיקו ולפ"ז משמע דבהמתו מי אינם בכ"י. ואפשר דר"ל לשכר אבר ממנו או מבהמתו וכדאייתו למים אין כדי לשכר אלא להפילו על האדרך או לאבן נתכוון ונפל למים שלא בכוונתו. אבל הפילו למים בכוונה י"ל דהוו תלושין לרלון. והא דתני ואם כמשחק עמו ה"ה בחמתו אלא אורחא דמילתא קתני דהמשחק דרכו להפילו במים. ובחמתו מפילו לאחרן. ובהגהת הרא"ש מייתי פי' אחר בהא דדחאו לשכרו:

ב הנתזין אינם בכ"י. והרמב"ם מסיים בה ומה שעליו בכ"י ע"כ ונראה דמה שעליו לא פסיקא שאם שם לעורך רחילה או להתלמד לשום המים שעליו הם ברלון. אבל הטם שא"ל לו לעבור ברגליו ודרך הילוכו הוא דמי לעובר ברגליו בנהר דרך הילוכו ואינם בכ"י כמש"ל והוי כעותן פירותיו בשבולת הנהר להכיאן בספ"ק

והיינו דלא הני לה תנא דמתני' דין מים שעליו כיון דלא פסיקא ליה והרמב"ם שכתבו אלא ה"ל לסתום וג"ע:

העושה צפור במים. פי' הרב שמעלה אבעבועות במים וכ"כ הר"ם והרא"ש. ולפ"ז את שכה היינו אם נתלבו האבעבועות ונפל על הפירות אלא בכוונה אינם מוכשרין ולא אמרי' דתחלת עשייתן היו לרלון שנעשו מכח אדם ומשמע דאלו היו הכוכין עשייתן לרלון הוו מכשרי כיון דתחלתן לרלון אע"ג דההיא שעתא מהוברין הוו מהני לאחר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לגתו של חבירו דרישא. וכמשחק עמו דמתני' דלעיל. על כן לשחוק אמרתי מהולל: **ג רבי** שמעון אומר בכי יותן. כ"ל הטעם דאע"ג דלא ניחא ליה שירד הדלף לתוכן מ"מ כיון דבללן שלא יהיו מים הרבה במקום אחד. אלא יתפשטו המים בכל הפירות. חשיב ניחא ליה ומכשרי. מהר"ם. ובמוסחתו איתא רבי מאיר אומר וכן ראיתי הוגה בגא"י. וכיש ספרים גרס *ר"מ: **ד רבי** עקיבא אומר לעמקו בכי יותן. כתב הר"ב כשאדם מודד עמקו כו' לפיכך רולה הוא במשקה שברוסס. א"ל [ר' טרפון] אם כן יהא משקה שברוסס עמא. למטה מן הרוסס טהור. א"ל אי אתה מודה שהממלא בחבית המים העולים וכו' (ברפ"ד) שא"א למים שיפלו לתוכו עד שיגעו לאחריה [ה"ג] א"א למשקה שברוסס עד שיהא למטה מן הרוסס. וחזר ר"ט להיות שונה כדברי ר"ע. תוספתא הביאה הר"ש. ומ"ש הר"ב דהלכה כר"ע שחזר ר"ט כו' ז"ל הכ"מ פי"ג מהט"א הלכה כר"ע מחבירו כ"ש דבר פלוגתיה הודה ליה ע"כ. אבל אפשר דהר"ב דוקא קאמר לפי שחזר ר"ט. משום דאיכא דאמרי בפ"ט דכתובות דף פ"ד דר"ט לאו חבירו הוא. אבל הי"ף והרא"ש לא העתיקו אלא כמ"ד דחבירו הוא: **ה לידע** אם יש בו מים אינן בכי יותן. כתב הר"ב שאין לריך רוסס של משקה. ואיכא למידק דמ"מ כיון שא"א אא"כ שיטלה בו מים. כשיגע בו במים ליהוי בכי יותן. מידי דהוה כממלא בחבית וכו' דרפ"ד. וגראה לו"ר דשאני התם

*) נד"פ ובד"ק הגי' רבי אומר

מלאכת שלמה

שבה אינם בכי יותן דברי ר"מ ר' יהודה אומר זה וזה בכי יותן ר' יוסי אומר הניתזין אינם בכי יותן ואת שבה בכי יותן פי' וסתם מתני' ר"מ היא הר"ש ז"ל(א). והרמב"ם ז"ל גראה דגרים אמר שכן פירש שהוא מגתר מים בזריקתו והם העושים זה הגעריס אצלנו מקנים לשחוק ע"כ ואע"פ שבדפוס כתוב בין בפירושו בין שם ביל לפור בפא שמא הוא טעות אע"פ שבכר אפשר לישב פירושו בגירסת לפור שקורא אותו לפור שכמו שהלפור מדלג וקופץ ממקום למקום כך המים הללו שבקנים ניתזים ממקום למקום:

ג **וחכמים** אומרים אינם בכי יותן וסכרי רבנן דהוי כמרעיד את האילן להשיר המשקים. הרא"ש ז"ל:

ואני מצאתי מוגה רש"א אינם בכי יותן וחכמים אומרים בכי יותן ולא אהירא שהרי גם ביל שסק דלא הוכשרו ברפי"ד דהלכות טומאת אוכלין ושמא כך הוא גירסת הר"ש ז"ל שכן כתוב בדפוס בסדר טהרות אחר עם פירושו ז"ל ואכ"א ה"ז בכי יותן. ה"ר יהוסף ז"ל מחק מלת שמעון והגי' רבי אומר אינו בכי יותן ואכ"א בכי יותן:

ד בפי' רעז"ל לפיכך רולה הוא בהמשקים שברוסס ע"כ פי' לשער המים הלכך כל המים אף שאינם ברוסס בכי יותן לפי שא"א שלא יהא גם משקה שלא במקום הרוסס והוי כממלא בחבית לתקן בפירקין דלעיל המים העולים אחריה בכי יותן ובתוספתא חזר רבי שרפון להיות

חזון נחום

בגרייתא הלכה בפתם דמתני'. ועיין בספר הליכות עולם ובמקום אחר כתבתי בזה: **ה פשט** ידו כו'. (עיין תוי"ט ד"ה לידע אם יש בו מים). וגלע"ד לאיש לחלוק מדתקן לעיל שהעוכר במים אינן מכשירין וכן משלשל את המעשות לגור להעלות בה כלי או קיתון דכתב הרמב"ם שאין המים תלושין ברגלן ועיין במ' דבמאוך והבא אחריה המים העולין בספינה כו' דלא חביבי תלושין ברגלן אע"פ שהוא הכלתי לעבור במים והעוכר במים א"א שלא יעלו מים עליו ועכ"ז אינו מכשיר מקום שהוא אין כוונתו להעלות שום מים כלל משא"כ בטובל במים שכוונתו להעלות וא"ל דה"ה בשם על פני המים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שהן תלושין ברגלן ואין כן בעובר. ולפי זה הא דתקן מי שמכל בגיהר כו' בריש דפרקין לאו לוקה דה"ה לשם וכזה ניתא מ"ש לעיל יפ"ש:

המים

ג **וחכמים** אומרים אינם בכי יותן וסכרי רבנן דהוי כמרעיד את האילן. הרא"ש ז"ל:

ד **רבי** עקיבא אומר לעמקו בכי יותן. כתב הר"ב כשאדם מודד עמקו כו' לפיכך רולה הוא במשקה שברוסס. א"ל [ר' טרפון] אם כן יהא משקה שברוסס עמא. למטה מן הרוסס טהור. א"ל אי אתה מודה שהממלא בחבית המים העולים וכו' (ברפ"ד) שא"א למים שיפלו לתוכו עד שיגעו לאחריה [ה"ג] א"א למשקה שברוסס עד שיהא למטה מן הרוסס. וחזר ר"ט להיות שונה כדברי ר"ע. תוספתא הביאה הר"ש. ומ"ש הר"ב דהלכה כר"ע שחזר ר"ט כו' ז"ל הכ"מ פי"ג מהט"א הלכה כר"ע מחבירו כ"ש דבר פלוגתיה הודה ליה ע"כ. אבל אפשר דהר"ב דוקא קאמר לפי שחזר ר"ט. משום דאיכא דאמרי בפ"ט דכתובות דף פ"ד דר"ט לאו חבירו הוא. אבל הי"ף והרא"ש לא העתיקו אלא כמ"ד דחבירו הוא: **ה לידע** אם יש בו מים אינן בכי יותן. כתב הר"ב שאין לריך רוסס של משקה. ואיכא למידק דמ"מ כיון שא"א שא"א אא"כ שיטלה בו מים. כשיגע בו במים ליהוי בכי יותן. מידי דהוה כממלא בחבית וכו' דרפ"ד. וגראה לו"ר דשאני התם

תוספות יום טוב

ג **חכ"א** אינן בכי יותן. פי"ד ס"ח.

ד **רע"א** לעמקו בכי יותן. פי"ב ס"ט:

ה **פשט** ידו מים. שם:

חלופי גרסאות

ג שינוגבו בד"ב ובד"ו ובמשנ"ב שינוגבו:

ד רע"א וכו' בכי"מ. מפר בדברי ר"ע תיבות לרחבו אינן בכי יותן':

תוספות הרשים

ג במשנה בכי יותן. וסכרי רבנן דהוי כמרעיד את האילן להשיר המשקים דפ"א מסנה כ' (הרא"ש):

ד בתי"ט ר"ע אומר כו' דבר פלוגתא. ע' בלא"ש:

אליהו רבה

הנתזים ואת שבה. שבקנה אינם בכי יותן דלא ניחא במים שבקנה וכנתזים:

ג רש"א בכי יותן. דומ"ל דמרעיד את האילן להשיר ממנו משקה ריים מכילתין (פ"ח ב'):

וחכ"א אינו בכי יותן. דלא ניחא ליה בלא דבללן כדי שינגבו:

ד רע"א לעמקו בכי יותן. דניחא ליה במים שברוסס הקנה לידע כמה עמקו אע"פ שהמים התחתונים מסרוסס לא ניחא ליה הואיל ואי אפשר הוי כמים שאחוכי הדלי שא"א למלאות א"א א"כ היה מים אחוכיו ומכשרי כדתנן רפ"ד ה"ב א"א לראות למעלה בקנה שיהיה רוסס למעלה אלא א"כ יש למטה והכי תניא בתוספתא:

משנה אחרונה

לאחר שיתלשו ויפלו של הפירות וכה"ג אמרי' בפ"ד מ"ו גבי לגון שבמערה. ומ"מ אינו מיושב דלא דמי לגמרן דהתם נתלשו המים של הפירות לרגלו ומהני הך תלישה כשיטול הפירות והם תלושין. אבל הכא לא הוי רגלו לתלישה כלל ועדיין מחוברין השיבי כיון שבאו על הפירות שלא בכוונה. ופי' הפי' שכתב הרב שנתקבלו המים בקנה ומנתז ממנו לגחוק וכ"כ הרמב"ם בפירושו. וקשה כיון שמנתז בכוונה אמאי אינם בכ"י ומה בין זה לגיער דתנן בפרקין מ"ז ואם גיער בכ"י וכן בפ"ק מ"ב ומ"ה היולאין בכ"י ואע"פ שמגערן לאיבוד ובשלמא את שבה שפיר כדאמר בפ"ק שמתכוון שיצאו מטלו אבל על הנתזין קשה. ולא עוד אלא דבתוספתא פליג ר' יהודה ואמר את שבה בכ"י והיולאין אינם בכ"י ע"כ וזה תימה לאיפכא מסתברא. והרמב"ם בחבורו העתיק המשנה כלשונה העושה לפור במים הניתזין ואת שבה אינם תלושין ולגרלו ע"כ. ואם כוונתו לפור הייתו בקנה שמנתז ממנו כמ"ש בפירושו אין בזה טעם כדפי'. ואם חזר בו בחבורו ומפרש אבעבועות כפי' הראשון מובן שקשה כמ"ש לעיל דמה הכשר שייך במחוברין. אף גם זאת לשון שאין תלושין לרגלו לא מתיישב כלל דלעניין מאי אינם בכ"י אי מיירי שנפלו אח"כ אי מיירי שנפלו אח"כ על הפירות שלא בכוונה אפילו היו תלושין לרגלן אין מוכשרין לפי שעתה שסובר דבעינן גפילת המים על הפירות ג"כ בכוונה דוקא ואי מיירי שנפלו על הפירות בכוונה לא שייך כלל תלושין שלא ברגלן דמשנתלשו על הפירות הרי נתלשו ברגלן וקודם גפילתן עדיין לא נתלשו מעולם. ונראה דעיקר כפי' הראשון לפור הייתו אבעבועות אלא שהאבעבועות אלו אע"פ שהם ע"פ המים לא הוכשרו אבל המים שעליהן הוו תלושין לרגלן ואם נתן פירות לגשת הרמב"ם ולשמת המפרשים אפילו נפלו שלא בכוונה: ג ר"ש אומר בכי יותן. פי' שהפירות הללו לא הוכשרו אבל המים שעליהן הוו תלושין לרגלן ומיירי שנפלו על הפירות בכוונה אחרים בגדן ונתלשו הם מוכשרין. ואת"ל מ"ש מעוער אגודה של ירק וירדו מגד עליון לתחתון דאמרי ב"ה בפ"ק מ"ד אינם בכ"י ור"ש היבי שביק ב"ה ואמר בכ"ש. וי"ל דשאני התם שנתכוון לגערן שיפלו על המדן וכשירדו לתחתון לא נעשה מחשבתו ואינו לרגלו אבל הכא הא בלגן בכוונה. והבמים שבגי כל שאין לו אוחד במים אלו הוי אלא לרגלן כדפי' לעיל רפ"ד: ד המודד את הבור. נראה דאפילו בור העשוי לכך שיתמלא מי גשמים לשתות בהי דהמים הוו תלושין לרגלן. מ"מ כל שהם בבור מחוברין אוו ולא מכשרי דאפילו שאב בכלי ונתנם בקרקע אין מכשירין כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהט"א ולא פליגי הכא אלא במים שבקנה שנתלשו. ונראה טעמא דר"ע יקודם חזרה דכל בור אף למעלה מן המים א"א שלא יהא בו להלוחות המשקה מן המים ואפילו מודד לרחבו יודע שיבא לחלוחית לקנה והוי ניחא ליה ור"ע סבר בהי דידע כיון שאין לו ורק בלחלוחית זה אינם תלושין לרגלן. ועיין פ"ד מ"ה: ה פשט ידו או רגלו או קנה. לא זו אף זו תנתי לא מבעית ידו ורגלו דמיד בהכנסתן למים מרגיש שיש שם מים

קודם

יכין

ח) מסלפור: ט) בלפור: י) דעל ידי שיבללם. יתגנבו מהר. עיין פ"ג מ"ו: יא) פליגי לו ניזל בתר פופו. דרגומו שיתלחלח מעיקרא כדי שיתפוג בסוף. כ"כ ע"ר א"מ הגזלוק"ל: יב) המים שבקנה

תפארת ישראל

המדה: יג) דניחא ליה ברוסס לא שבקנה לידע עי"ז עמקו. והמים התחתונים מהרוסס אע"ג דלא ניחא ליה בהו. סולאל ולא אפשר. סו"ל כאחורי חבית דפ"ד. ה"ל א"א שיהיה רוסס למעלה

יכין

המים בקנה ומנתז ממנו לגחוק וכ"כ הרמב"ם בפירושו. וקשה כיון שמנתז בכוונה אמאי אינם בכ"י ומה בין זה לגיער דתנן בפרקין מ"ז ואם גיער בכ"י וכן בפ"ק מ"ב ומ"ה היולאין בכ"י ואע"פ שמגערן לאיבוד ובשלמא את שבה שפיר כדאמר בפ"ק שמתכוון שיצאו מטלו אבל על הנתזין קשה. ולא עוד אלא דבתוספתא פליג ר' יהודה ואמר את שבה בכ"י והיולאין אינם בכ"י ע"כ וזה תימה לאיפכא מסתברא. והרמב"ם בחבורו העתיק המשנה כלשונה העושה לפור במים הניתזין ואת שבה אינם תלושין לרגלו ע"כ. ואם כוונתו לפור הייתו בקנה שמנתז ממנו כמ"ש בפירושו אין בזה טעם כדפי'. ואם חזר בו בחבורו ומפרש אבעבועות כפי' הראשון מובן שקשה כמ"ש לעיל דמה הכשר שייך במחוברין. אף גם זאת לשון שאין תלושין לרגלו לא מתיישב כלל דלעניין מאי אינם בכ"י אי מיירי שנפלו אח"כ אי מיירי שנפלו אח"כ על הפירות שלא בכוונה אפילו היו תלושין לרגלן אין מוכשרין לפי שעתה שסובר דבעינן גפילת המים על הפירות ג"כ בכוונה דוקא ואי מיירי שנפלו על הפירות בכוונה לא שייך כלל תלושין שלא ברגלן דמשנתלשו על הפירות הרי נתלשו ברגלן וקודם גפילתן עדיין לא נתלשו מעולם. ונראה דעיקר כפי' הראשון לפור הייתו אבעבועות אלא שהאבעבועות אלו אע"פ שהם ע"פ המים לא הוכשרו אבל המים שעליהן הוו תלושין לרגלן ואם נתן פירות לגשת הרמב"ם ולשמת המפרשים אפילו נפלו שלא בכוונה: ג ר"ש אומר בכי יותן. פי' שהפירות הללו לא הוכשרו אבל המים שעליהן הוו תלושין לרגלן ומיירי שנפלו על הפירות בכוונה אחרים בגדן ונתלשו הם מוכשרין. ואת"ל מ"ש מעוער אגודה של ירק וירדו מגד עליון לתחתון דאמרי ב"ה בפ"ק מ"ד אינם בכ"י ור"ש היבי שביק ב"ה ואמר בכ"ש. וי"ל דשאני התם שנתכוון לגערן שיפלו על המדן וכשירדו לתחתון לא נעשה מחשבתו ואינו לרגלו אבל הכא הא בלגן בכוונה. והבמים שבגי כל שאין לו אוחד במים אלו הוי אלא לרגלן כדפי' לעיל רפ"ד: ד המודד את הבור. נראה דאפילו בור העשוי לכך שיתמלא מי גשמים לשתות בהי דהמים הוו תלושין לרגלן. מ"מ כל שהם בבור מחוברין אוו ולא מכשרי דאפילו שאב בכלי ונתנם בקרקע אין מכשירין כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהט"א ולא פליגי הכא אלא במים שבקנה שנתלשו. ונראה טעמא דר"ע יקודם חזרה דכל בור אף למעלה מן המים א"א שלא יהא בו להלוחות המשקה מן המים ואפילו מודד לרחבו יודע שיבא לחלוחית לקנה והוי ניחא ליה ור"ע סבר בהי דידע כיון שאין לו ורק בלחלוחית זה אינם תלושין לרגלן. ועיין פ"ד מ"ה: ה פשט ידו או רגלו או קנה. לא זו אף זו תנתי לא מבעית ידו ורגלו דמיד בהכנסתן למים מרגיש שיש שם מים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יהלכה כרבי עקיבא. שחזר רבי טרפון להיות שוגה כדבריו: **ה** לידע כמה מים יש בו. רולה במשקה שברוסס כדלאמרן, לפיכך הוי בכי יותן. אבל לידע אם יש בו מים אין לריך רוסס של משקה: ושבאבן. כלומר שאין מכשירין: **ו** החובט על השלח. מכה בעור אחר רחילתו כדי לנערו מן המים: השלה. העור כמות שהוא כשמפשיטים אותו מן הבהמה נקרא שלח. תרגום ויפשיטו ואשלחו: שהוא מתכוין שיצאו עם הצואה. מתכוין שיצאו המים עם הלכלוך שנתחבר בהן. לפיכך מכשיר מה שנתז ממנו ואפילו שהוא בתוך המים. ואין הלכה כר' יוסי:

העקל

יש בו מים. אינן בכי יותן. לידע כמה מים יש בו. הרי זה בכי יותן ד').
זרק אבן לבור. לידע אם יש בו מים. הניתזין אינן בכי יותן. ואת שבאבן. מטהורים מ"ו): ו החובט על השלח מ"ז). חוץ למים. בכי יותן. לתוך המים מ"ז). אינן בכי יותן. רבי יוסי אומר. אף לתוך המים בכי יותן. מפני שהוא מתכוין שיצאו עם הצואה י"ח):

הרא"ש (פי"ג מהלכות ט"א הלכה ט') מפרש כן. כמתרעם על הרמב"ם ששינה לשון המשנה. וכתב אינן כתלושין. והכסף משנה כתב שעשה כן. מפני שטהורים אינן מורה על הכשר. ע"כ. וזה אינו שכבר הרבה פעמים שנו בלשון הכשר. וכמו שכתבתי בשם הרמב"ם עלמו בפרק קמא משנה ג'. ואם כפי לשון חבורו הוה ליה לכתוב אינן בדלון. אבל לי נראה שטעם הרמב"ם. כדי שיכלול בלשון אינן כתלושין. שאינן מקבלין טומאה ג"כ. וכמו שכתב בפירושו. ז"ל עניין אמרו את שבאבן טהורים. אף ע"פ שהאבן נראית למעלה משטח המים. והדבר הנראה ממנה בלול. אין דין המים אשר על יכשיר. כמו שבארנו. אף ע"פ שהאבן נראית למעלה מיניה. ולא קתני אינן בכי יותן. ושוב מלאתי החלק הזולת ממנו. דין מים תלושים. ע"כ. ודייק לפרש כן מדשינתה המשנה. ע"כ. הרי שמפרש בדברי *הרמב"ם שכתב ואת שבאבן טהורים. אם פשט טמא ידיו ונטלו מן המים. מים שעליו טהורים. ע"כ. הרי הר"ב כדברי הרמב"ם. ודרמב"ם עדיפא מיניה. שמפרשו גם כן לענין משנתינו לאחירי בהכשר: **ו השלח.** פי' הר"ב כדברי הרמב"ם. וזה לשון הרמב"ם העור בלמרו כמו שמפשיטין אותו. ע"כ. והיינו דתנן במשנה ב' פרק ד' דשבת. העור כמות שהוא. שהוא מחמת הלמר שבהן: **בכי** יותן. שכוונתו בלי ספק הולאת המים והוה כמו מרעיד את האילן דטומנין בשלחין. שהוא מכשיר כמו שנקדם (בפרק קמא דמכילתין משנה ג'). אמנם כשנחבט והוא בתוך המים. אין להסיר ממנו משקין שהוא מכשיר כמו שנקדם. כיון שהוא שקוע במים. הרמב"ם:

כוונת יציאת המים מן העור. כיון שהוא שקוע במים. הרמב"ם:

ובמשנותו

*) כד"פ וכד"ק הגי' אבל הבא לידע *) כד"פ וכד"ק הגי' מהר"פ:

מלאכת שלמה

להיות שוגה כדברי ר"ע: **ה** לידע כמה מים יש בו. רולה הוא ברוסס: הניתזין אינם בכי יותן דלא ניחא ליה בהן והמים שבאבן כגון שמקלתו למעלה מן המים מים שעליו לא מטמאין ולא מכשירין דחשיב כמחוברין והוא פי' הרמב"ם והרא"ש ז"ל:

ואת שבאבן כ"א ושבאבן. וז"ל הרמב"ם ז"ל אמרו את שבאבן טהורים שהמים אשר על האבן בו' ר"ל וכ"ש למים אשר הם מגדי האבן

שלמה

בתוך הבור דהיינו בור ממש:

ו בתוך המים אינם בכי יותן. אף כשהנביהו מן המים לפי שאינו מתכוין שיצאו המים כל זמן שהוא בתוך המים דמאי נפקא מינה הרי יכנסו בו מים אחרים ור' יוסי סבר אף בתוך המים רולה שיצאו המים עם הצואה ויכנסו מים אחרים הרמב"ם והרא"ש ז"ל. עם הצואה גרסינן:

עיקל

ציונים

ו החובט מ"ז. שם פ"ו

חלופי גרסאות

ו להוך המים אינן בכי יותן' דר"י. תכריס מיכות אלו:

תוספות חדשים

ו במשנה אינן בכי יותן. אף אם לאח"כ הגביהו מן המים לפי שאינו מתכוון שיצאו המים דמאי ר"מ הרי נכנסו במים אחרים (הרא"ש):

אליהו רבה

ה זרק אבן לבור בו'. הניתזין בכי יותן גרסינן ואת שבאבן טהורים. דמיתא ליה בתוזים שבהם יודע אם יש בו מים ובמים שבאבן לא ניחא ליה להא יודע בתוזים: **ו** שהוא מתכוון שיצאו עם הצואה. ודמיא למלריך את האילן להסיר ממנו מסריס דרים מכילתין והלכה כר' יוסי שהוא היה שלמא ובקי בו:

משנה אחרונה

קודם שהעלן ובשעת העלאתן בראוין להכשר אין לו עוד לורך בהם פסיעות לאיטם בכ"י. ואפילו קנה שלריך לראות הרוסס אחר שהעלהו. מ"מ מיקרי שלא לצורך כיון שהי' אפשר לו לידע בזריקת אבן לתוכו אפילו לא העלהו נמצא שאינו לורך לידע ע"י מים שבקנה כמ"ש כה"ג רפ"ד. ואפשר דהיינו דתניא בתוספתא המשלשל חבל לבור לידע אם יש בו מים המים שעליו בכ"י ע"כ ולא אתפרש מה בין חבל לקנ' וע' מ"ש הר"ב בזה. ומאלי דפי' י"ל דכיון דמשלשל בחבל מסתמא בבור עמוק הרבה שאינו יכול לפשוט ידו ורגלו. וכשהוא עמוק הרבה א"א לו לידע אפילו ע"י זריקת אבן מתוך עומק הבור אינו נשמע קול נפילת האבן במים וכיון שא"א לידע בלא הרוסס לורך הוא והוי בכ"י:

הנתזין אינם בכ"י ואת שבאבן טהורין. הא דתני להו בתרתי ולא תני הניתזין ואת שבאבן אינם בכ"י דשלא לרצון באו אבל את שבאבן אם מקלת האבן חוץ לבור ויש שם מים סל"א אם נתן עליה שם פירות ויכבדו הנתזין אינם ברצון ואת שבאבן אינם כתלושין ע"כ ולא כתב אינם תלושין אלא אינם כתלושין לומר דאפילו שהוץ למים שנראין תלושין וכ"כ מלשונו בחבורו שכתב הנתזין אינם ברצון ואת שבאבן אינם כתלושין דגבי הנתזין תני אינם בכ"י וגבי אבן תני אינם כתלושין ואיתני אידי ואידי אינם בכ"י או אינם מכשירין. אינם כתלושין. ומ"מ אכתי לא מתייאב הא דאבי תנא בלישני' דגבי הנתזין תני אינם בכ"י ולא אמר אינם תלושין אלא אינם כתלושין ולא אמר אינם מכשירין. וכ"ל דאתי הכא לאשמועי' דאחר שהעלה האבן מן הבור המים שעליו טהורין דלא דמי לענין שבמערה דס"ל דתני העלתו כ"ם מן המים טמא משום שנתנתו מתחלה למערה בכוונה כדפי' שם וה"כ הרי זרק האבן בכוונה. קמ"ל דהכא טהורין המים אפילו העלה טמא או בידים טמאות דלא דמי לענין שבמערה נתכוון לשרות הענין במים שלא יכמוש וניחא ליה בתלישת המים על הענין. אבל הכא הא כדי לידע אם יש בו מים הא א"ל למים שבבור כדלעיל ומשום דתני גבי ענין ו' החובט על השלח. בלא חובט גמי דינא הכי המים שעל השלח כל זמן שהוא בתוך המים אינם בכ"י וכשהעלהו הם בכ"י כדתנן גבי ענין בפ"ד וה"כ הרי נתנו בכוונה לרחנו. אלא דהא מלתא דפשיטא וחובט אינטריך ליה שהמים נתלשו בחביטתו לרצון אפ"ה לתוך המים אינם בכ"י ומיירי שהובט בתוך המים ומכח החבטה ניתזין חוץ למים והלכו על הפירות: שהוא מתכוון שיצאו עם הצואה. ות"ק סבר שאינו מתכוון למים אלא לצואה ואף ע"פ שא"א לצואה בלא מים אינו מיכוון למים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ז ובמשוטות שמהיגים בהן הספינה. כדתנן ברפ"ה דכ"ב: **אינן** בכי יותן. *דאיתו מתכוין שיסרו במים ולא נתכוין למים וכן במצודות וברשתות דלא נתכוין למים. ואם ניער מהם המים ונחזו מהן המים כיון דנתכוין שילאו המים. אתשבינהו. ואם נפלו על הפירות הרי זה בכי יותן. מהר"ם: *[**ואם** נער בכי יותן. לפי הסברא ה"ה בספינה ודכוותייהו. וק"ל אמאי לא תנינהו בחד בבא. והפסיק באינן בכי יותן. והרמב"ם בפי"ג מהט"א [הלכה יא] העתיק המשנה כלורתה]: **לים** הגדול. תנא בא"י קאי. והתם באותו יס רגילין בכך: **לצרפה**. כתב הר"ב לחזקה כו' עיין לשון רש"י שכתבתי בספ"ד דכלים:

ח קסיא. פי' הרב כסוי כו' וכ"פ הרמב"ם והר"ם [שגיב"ק מתחלפין] ועיין מ"ו פי"ז דכלים כתבתי פי' הראב"ד ומהר"ם: **של** לבנים. כתב הר"ב להגין מפני הגשמים. ז"ל הרמב"ם

*) כד"ק הגי' דסייגו מתכוין שם רוב מים וכו'

ז המים העולין בספינה ובעקל יש) . ובמשוטות כ). אינן בבי יותן . במצודות. וברשתות. ובמכמרות . אינן בבי יותן. ואם נעריכא). בבי יותן. המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה כב) . המוציא ממסמר לגשמים לצרפו כג) . המניח את האוד בגשמים . לכבותו. ה"ז בבי יותן : **ח קסיא** כד) של שולחנות. והשיפא של לבנים כה) . אינן בבי יותן. ואם נער

מלאכת שלמה

ז עיקל ברזל גדול שזורקים במים לעכב הספינה הרא"ש ז"ל . וז"ל הערוך עוקל פי' רגל הספינה וי"א התכל שתופס הספינה. ורע"ז"ל תפס פי' הרמב"ם ז"ל : **ואם** ניערם בבי יותן פי' ניערם להוציא מהן מים הרי המים המוערים בבי יותן :

מסמר לגשמים לצרפו אבל לכבותו קתני בתוספתא אינו בבי יותן : **אוד** לגשמים בתוספתא קתני אוד בגשמים לכבותו אינו בבי יותן לעשותו הרי זה בבי יותן :

אוד עץ מתוקן לאתות בו האור כמו אוד שנשבר דכפ' המביא כלי יין הר"ם והרא"ש ז"ל : והר"ר יהוסף ז"ל כתב מלאתי האור בריש ופירושו אש :

ח קסיא של שלחנות וכו' לשון הרמב"ם ז"ל שם ביד וכן המים שעל הקסיא של שלחנות ושל השיפא של לבנים אינם ברלון ואם ניער הרי אלו ברלון ע"כ ושם בהשגות הביא פי' הערוך שהוא קערות מעגין הנוגב את הקסווה ושאין דעתו ז"ל נוחה הימנו ופי' הוא ז"ל שהוא עור שהזורה הגרן חוגר על כל בגדיו שלא יתחברו בהם הקיסוס והקסמים והמון שבגרן וכדתנן בפי"ו דכלים קסיא של זורי גרגות וכו' שראה משם שאינו קערה ע"כ .

חון

ז העקל. מקום בשולי הספינה שמתקבצים שם המים הנכנסים בסדקים של ספינה: אם ניער. להסיר המים שעליהן. כמו המנער טליתו: לצורפה. לבדקה אם המים נכנסים לתוכה אם לאו. פי' אחר לחזקה ולחסמה לפי שכשהיא ביבשה נבקעת מאליה. ומכניסים אותה ביס כדי שתשרה במים ויסתמו בקועיה וסדקיה: מסמר לגשמים לצורפו. לחזקו ולחסמו כשיבואו עליו מים לאחר שנתלבן באש: אוד. עץ שמקלתו אכלה האש: **ח** קסיא של שלחנות. כסוי שמכסין על השלחן שלא יפול על המזון שעליו מים או דבר של טיוף ולכלוך: והשיפא של לבנים. מחללת של שיפא ושל גמי שמכסיס על הלבנים להגין מן הגשמים. והרי אלו כמו בשביל שלא יאכלה הכותל. שאינן בבי יותן: אבל אם ניער. שמתכוין

חזון נחום

ז המים העולין כו' . וז"ל הרמב"ם בפי"ג מהט"א המוליא מסמר לגשמים לצרפו המניח את האוד בגשמים לעשותו פתם הרי המים שעליהם תלושין בלולן . אבל המוליא את המסמר ואת האוד לגשמים לכבותם אין המים שעליהם תלושין בלולן ע"כ. והכ"מ תמה עליו למה הביא המשנה ותפס כתוספתא ותיכן דמשמע ליה להרמב"ם דלעשות פתם גם הוא מכבה אלא שבשמיה לכבותו כנגד אם בשביל פתם הוי לכבותו בלבד בלי כוונת עשיית פתם והתוספתא באה לפרש דלכבותו דקתני מתני' הייטו בשהוא מכבה בשביל פתם אבל בשהוא לעשותו פתם אינו בבי יותן ע"כ. וראה שלזה כוון הר"ם בשתי דברות שכתב בתוספתא מחלק בין לכבותו לעשות פתמים , ע"כ. כן הוא בספרים שלנו פי' בתוספ' בין כיבוי בלי כוונת עשיית פתמים לבשהוא מכבה לעשיית פתמים. והכוונה שהתוספתא מפרש כיבוי דמתני' במכבה לעשותו פתמים וכמ"ש הר"מ ואיך שיהיה צריך לדעת מה בין זה לזה כיון דהא מיהא הולה הוא בכיבויו למה לא יתאבד תלושין בכלון וצריך ישוב:

ח קסיא של שולחנות . כן הוא הגירסא בכל הספרים (ובפ' חיד פ"ו דכלים איתא בספרים שלנו קסיא של שולחנות וראה שהוא כסוי של חנות שכן דרך בעלי התנויות כשהולכין מהחנות לפי שעה מותיחין לפניה בגד . אבל הראב"ד היה גורס קסיא של שולחנות) ופי' הר"ב ז"ל כיסוי של שולחן וכן הרמב"ם ובפ' ט"ז דכלים גבי קסיא של זורי גרגות פרשו בית יד של עור וראה שהוא כמו סולך אל מקום אחד כי כל דבר המגין ומכסה נקרא קסיא וראה שהוא כמו כסיא בתלוף אותיות גיב"ק וכעין זה ב"ל כדי לתרץ קושית הראב"ם שהקשה בפ' תלושה

וזה

יכין תפארת ישראל יכין

כוונתו: יש) מקום בשולי הספינה שמתקבצין שם המים שבדחקו בסדקים: כ) רודער: כא) ונתכוין שילאו המים. אז הילאין מכשירי'. כהרעדת אילן פ"א מ"ב: כב) לבדקה. וי"א שלא תסדק בחוס: כג) לחזקו אחר ליבון באש: כד) כסוי שעל המאכל שבשולחן: כה) מחללת גמי לכסות הלבנים: שמגרה

וכ"כ הראב"ד בהשגות ואינו מובן כלל דמאי רצון איכא והוא אינו רוצה במים כלל אלא לסלקן ולגערן. אלא העיקר בזה כשאת הרמב"ם דיעור זה מועיל ליחשב שהם תלושין ברלונו ואלו מכלל מחוברים ובנפילתן על הפירות לא איירי כמו שהארכנו בזה בפ"ק מ"ב. ומ"מ קשה הא תניא לה בבמה דוכתי דיעור הוה בכ"י לעיל בפ"ק מ"ב ובפ"ד מ"ב ומ"ה והא תו למה לי ושמא קמ"ל אם ניער הדגים מן המצודה ולא נתכוין למים אלא שנערו עם הדגים מ"מ כל שמכתו בלו הם בכ"י: **המוציא** את הספינה לים לצרפה וכו' . **כל** הך בבא לא ידענא למאי תני לה דמלתא דפשיטא הוא כיון שנתקע בכוונה למים ונריך למים מאי קמ"ל . ושמא משום דתני ריבא המים העולין בספינה אינם בכ"י אע"ג שמוטילין לה המים להבא שלא תסדק ברוח קדים להבא. קמ"ל דוקא לצרפה שכבר נסדקה אבל להילה להבא לא . ולא דמי לאצולי מטיגוף דאמר בפ"ק דשבת דף י"א הייטו שכבר בא הטיגוף לבית וזה מקבלו בכדי שלא לטף הבית משא"כ הכא: **המוציא** מסמר לגשמים לצרפו . ותניא בתוספתא דוקא לצרפו אבל לכבותו אינו בכ"י . ובבי אוד דבסמוך דתני במתני' לכבותו בכ"י . ובתוספתא תני לכבותו אינו בכ"י ואם לעשותו פתם ה"ז בכ"י . ופסק הרמב"ם בחבורו בתוספתא וכתב הכ"מ דס"ל דבתוספתא מפרש לכבותו דמתני' הייטו לעשותו פתם . ואכתי לא מתיישב מ"מ דתוספתא כיון שבוונתו על המים לכבותו אמאי לא ליהוי בכ"י. ונהי דלענין שבת יש חילוק דמכבה שלא לשם פתם הוי מלאכה שא"צ לגופה ופטור. אבל לענין הבער ע"כ אינו כן דהא אמרינן בשבילו שתודה הקערה ה"ז בכ"י וכן להדיה רגליו ורגלי בהמתו כדאמרינן בפרקין דלעיל והתם נמי א"צ לגופה אלא לסלק הטיט. ואפשר דס"ל לתנא דתוספתא דיש חילוק בכיבוי בין גחלת לשלהבת שאם האוד בוער -בשלהבת צריך הוא לכבותה דוקא במים דאי אפשר לה הולך וכלה בשלהבת אבל אם אין שם שלהבת באוד אלא כמו גחלת ליהשות דאי שביק לה אפילו בלא מים עמיא ואזלא בהא אמר אם לכבותה אינה בכ"י שא"צ למים אלא למהר הכיבוי יותר ואין זה אלא צורך עצמו. ולא דמי להדיה שתודה הקערה אז להדיה רגליו שא"א לו בלא המים . ומתני' נמי גראה דמיירי שאין שם שלהבת דדומיא דמסמר לצרפו קתני דבמסמר ליכא שלהבת והלכך צ"ל לכבותו דמתני' הייטו לעשותו פתם דאי לכיבוי גרידא בלא מים עמיא ואזלא:

ח קסיא של שלחנות. פי' הר"ב כסוי שמכסין השלחן. ואין לה בית קיבול שאלו שומדת דרך קבלתה לעולם הוי בכ"י מה שכתוכה בדפי' רש"י פ"ק דשבת בכוסה קטיה על הכותל דלעיל פ"ד דוקא כוסה אבל דרך קבלתה אפילו בדי שלא יצקה הכותל דתניין בפ"ד והא תו למה לי . ועוד הא דקתני ואם ניער בכ"י משנה יתירה **דהא** הוא עור שטוח המגין מפני הגשמים. וא"ת א"כ הייטו שלא יצקה הכותל דתניין בפ"ד והא תו למה לי . ועוד הא דקתני ואם ניער בכ"י משנה יתירה **כיון**

דהא

ציונים

ז חסיס חשולים פי' שם כ"ל : הסולין פי' שם פ"ג :

ח קסיא פי' שם פי"ח :

חילופי גרסאות

ז ובמשוטות בד"ל ובמשוטות. בכ"מ ג' מיכות אלו במצודו' וברשתות ובמכמורות' חסרין :

תוספות חדשים

ז במשנה ובעקל הוא ברזל גדול שזורקים במים לעכב הספינ' מהכ"ל : **ז** תוי"ט ד"ה ואם נער בו' בחד בבא בו'. ואם לפי' הרא"ש דעקל הוא ברזל גדול. לק"מ דודאי לא קאי אריבא אלא ואם נער. דהוא אין להם תוך כלל. וגם לא שייך גביהו שום כלום דכלים של ספינה אין עושין אלא מברזל ועץ. משא"כ משות ורשתות שהוא דבר רך ודאי דשייך גביהו כלום. ולהכי שפיר פלגינהו בתרי בבי. אבל קושייתם איכא אלא לפי' הרמב"ם :

משנה אחרונה

למים ואינם לרצון . ר"י סבר דמתכוון שילאו המים שהם ג"כ מלולכין ויבאו מים נקיים תחתיהם להוציא עוד : **ז** המים העולין בספינה. אע"ג דתניא לה בר"פ אפילו הוא עלמו עבר בנהר אינם בכ"י . סד"א התם שהי' יכול לעבור דרך אחר ביבשה אלא שמקצר דרכו בנהר ונורך עצמו הוא ולא צריך למים אבל ספינה שאין הילוכה אלא במים הוי צריך למים קמ"ל דמ"מ א"א אלא להילוכו. והדר תני רשתות ומכמרות דא"א לדגים ליכנס אא"כ נכנסין עמהם מים וגם המים משמרין את הדגים מסריחון אפ"ה א"ל אלא לדגים: ואם ניער בכ"י . מ"ם מהר"ם שבניעורו נפלו של הפירות הם בכ"י

מלאכת שלמה

ז עיקל ברזל גדול שזורקים במים לעכב הספינה הרא"ש ז"ל . וז"ל הערוך עוקל פי' רגל הספינה וי"א התכל שתופס הספינה. ורע"ז"ל תפס פי' הרמב"ם ז"ל : **ואם** ניערם בבי יותן פי' ניערם להוציא מהן מים הרי המים המוערים בבי יותן :

מסמר לגשמים לצרפו אבל לכבותו קתני בתוספתא אינו בבי יותן : **אוד** לגשמים בתוספתא קתני אוד בגשמים לכבותו אינו בבי יותן לעשותו הרי זה בבי יותן :

אוד עץ מתוקן לאתות בו האור כמו אוד שנשבר דכפ' המביא כלי יין הר"ם והרא"ש ז"ל : והר"ר יהוסף ז"ל כתב מלאתי האור בריש ופירושו אש :

ח קסיא של שלחנות וכו' לשון הרמב"ם ז"ל שם ביד וכן המים שעל הקסיא של שלחנות ושל השיפא של לבנים אינם ברלון ואם ניער הרי אלו ברלון ע"כ ושם בהשגות הביא פי' הערוך שהוא קערות מעגין הנוגב את הקסווה ושאין דעתו ז"ל נוחה הימנו ופי' הוא ז"ל שהוא עור שהזורה הגרן חוגר על כל בגדיו שלא יתחברו בהם הקיסוס והקסמים והמון שבגרן וכדתנן בפי"ו דכלים קסיא של זורי גרגות וכו' שראה משם שאינו קערה ע"כ .

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שמתכוין להדיחם. הרי זה בכי יותן: **ט** כל הנצוק טהור. אם מערה מכלי טהור לכלי טמא. מה שבטליון טהור דנצוק אינו חבור. חוץ מהני דחשיב. מפני שסולדים לאחוריהם כשהקלות נפסק. חוזר הנשאר למעלה: מדבש הזיפים. אית מפרשי דבש טוב וחשוב. שמתוך חשיבותו מזייפין אותו ומערבין בו פסולת. ואית דאמרי על שם מקומו שבא מזיף. כמו בבוא הזיפים ויאמרו לשאול (תהלים מ"): והצפחת. מאכל עשוי מקמח ודבש. והוא רך כל כך שיכולים להמיקו. ודומה לו כנפיחית בדבש: המקפה. תבשיל שאינו לא רך ולא קשה אלא קפוי. קרוי מקפה: של גריסין. פולים מחוטות וגרוסות בריחים: ושל פולים. שלימות שאינן גרוסות בריחים: מפני שהיא סולדת לאחוריה. כשהקלות נפסק חוזר אותו עמוד השותת. שהיה קלתו במשקין מטאין שבכלי התחתון ונמשך למעלה למשקין שבכלי העליון הטהור. ומטמא כל מה שבכלי העליון:

המערה

חשיבי לחבר העליון לתחתון. תוס' פ"ז דטזיר ד' כ'. וכן מוכח שם מתוך הסוגיא: **מפני** שהיא סולדת לאחריה. פי' הר"ב כשהקלות נפסק חוזר כו' ונמשך למעלה למשקין שבכלי. וז"ל רש"י בפ"ז דטזיר חוזר ראש הנצוק ועולה לו למעלה כלפי אחוריו. וכחוזר ונוגע לעליונים דמי:

מחס

הרמב"ם שלא יפול עליהן מים קודם ביטולם [ויפסידם]: **ט הנצוק.** עיין ספ"ח דטהרות: **חוץ** מדבש הזיפין. ואפילו היה מערה מלונן לנונן הרמב"ם פ"ז מהט"א [הלכה ד'] ועיין במשנה דלקמן. ומ"ש הר"ב מפני שסולדים כו' כשהקלות נפסק וכו' עיין לקמן:

דבש הזיפין. כתב הר"ב אית דמפרשי דבש טוב וחשוב שמתוך חשיבותו מזייפין אותו כו' וכן נראה מפי' הר"ם ולשון רש"י בסוף סוטה [דף מ"ח] שהוא טוב ועב מערבים בו וכו' ואין נכרות בו. ומ"ש הר"ב ואית דאמרי על שם מקומו שבא מזיף כמו בבא הזיפים. ולאית דמפרשי הכא מזייפין. מפרשי התם נמי בני אדם המזייפים דבריהם (שקרים והולכי רכיל). גמרא דסוף סוטה: **בית** שמאי אומרים כו'. מפני שהיא סולדת לאחריה. ולת"ק כיון שאין בהם ריר כ"כ כמו דבש הזיפין והצפחת לא חשיב ליה. דבעי רירי טובא. וב"ש סברי אע"ג דאית להו כולי האי רירי. המערה

נער. בבי יותן: **ט** כל הנצוק כו') טהורים). חוץ מדבש הזיפין כח) . והצפחת כט) . בש"א אף המקפה ל) של גרסין ושל פול. מפני שהיא סולדת לאחריה לא):

מלאכת שלמה

ט חוץ מדבש הזיפין נראה שהר"ם ז"ל הי' גורס חוץ מן הדבש והזיפין שפירש הדבש והזיפים כמו דבש הזיפים ע"כ. ואין דבש זה נופת צופים לתקן ליה כפ' עגלה ערופה סי' י"ב דההוא יש בו פירושים אחרים כדכתיבנא התם:

והצפחת פי' הרמב"ם ז"ל דצפחת ג"כ שם מקום בארץ ישראל שהיה נקרא צפחת:

מפני שהיא סולדת לאחריה בערוך בערך סלד גרס סולדין לאחוריהן ופי' לפי שהדבש של הזיפים והצפחת הוא עב וכשיוצק אותו מכלי אל כלי כשיפסוק העמוד שאינו רוצה לצוק יותר מה שבשפת הכלי חוזר לכל שבשפך ממנה ע"כ:

וביד פ"ז דהלכות טומאת אוכלין סי' ד' ולשונו שם נחיל דבש הזיפים והצפחת וכו' ומצאתי מוגה שם במקום נחיל נזיד ע"כ:

הקדרה

חזון נחום

וזה לשונו על פסוק וקשותיו אמר רב נתן שהוא בשל הערוך כי הקשות דמות קנים כי כן יקראו בלשון שמעאל והמגיד לו לא ידע לשון ערבי כי נלעג היה כי הקנים יקראו קצב בלד"ז גם בכרי"ת ע"כ. גם רש"י כתב שם וקשותיו הן כמין חצאי קנים כו' עד ולשון ערבי כל דבר חלול קרוי קצב"ת ע"כ. וכדי להיות מהשנת הרא"ש ז"ל שהגד"י מתחלפת בכ"ן באותיות ושבר"ן והכי"ת בו"ו באותיות בומ"ף כי כל האותיות שהם ממוצא א' מתחלפות זו בזו במקומות רבים והר"ם פי' כאן ג"כ שהוא כיסוי שולחן. אמנם במ' כלים שם כתב וז"ל קסיא של זורי גרעות במסכת מכשירין פ"ה קסיא של שולחנות ופירש בערוך קערות של שולחנות ויש מדמין לוקשותיו ומקוותיו. ואח"ג דנרסינן במתות קשותיו אלו הסניפין והיא עלותיה של יין הוא כמו קשות הנסך ע"כ. ושם שלשון זה לע"ד ל"ע מ"מ קשה על הר"ם שלא היה לו לתפוס כמשלש פי' הערוך עלה דאתתי' דיקן באותה משנה דכלים כיון שהוא ז"ל עשאו פירש כאן שהוא כסוי בעל השולחן כי פי' זה עודף יותר במשנה דכלים לא פירושו של הערוך שהוא קערה וכמו שהקשה עליו הראב"ד בהשגות פי"ג דכלים על בעל הערוך מאותה דכלים וז"ל פי' בעל הערוך קערות מעין הגוגב את הקסוה ואין דעתי עותה סימנו כו' וכל אלה אין מראה פנים להיות קערה אבל נראה שהוא עור שהוורים הגוזן תוגר על כל בגדיו וכו' עד וכן קסיא של שולחנות

וכו' יע"ש ואין שייהיה נראה להלין בעד הערוך ולומר כי כל דבר חלול נקרא בלשון ערבי קצבא והוא כמו קסיא בחלוף אותיות כמ"ש מלשון ואת קשות הנסך ואומר אני דקשות הוא כמו כסות הנסך בחלוף אותיות וכל דבר חלול בעברי שהוא מכוסה קרוי קצבא והוא כמו כסות בלשון הקדש שהוא לשון כיסוי. ומ"ש הערוך שהוא קערה לא דוקא אלא בעבור שהיה מונח מקומו לכסות השולחן בקערה גדולה א"כ שהקערה נקראת כן בעבור שראויה לכסות שבכל דבר שהוא מכוסה או שהוא מכסה שייך לשון זה. והשתא ניחא הבנת דזוכי גרעות שאותו שבגד נקרא כן בעבור שהוא מכסה:

ט הזיפין והצפחת. פירש הרמב"ם שני מקומות בא"י שהיה דבשם בתכלית הטובי ע"כ. ובקצה דבתרא דסוטה אמרינן עלה דאמתי' מאי זיפין אמר ר' יוחנן דבש שמזייפין בו ור"ל אמר על שם מקומו כדכתיב זיף וטלם ובעלות ע"כ. וא"כ קשה על הרמב"ם שתפס כר"ל במקום ר' יוחנן ואולי מבוא דמשמע בגמרא שמחלוקת זה תלוי במחלוקת אחר דאמרינן התם ביזעא בדבר־אתה אומר בבא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד וגו' מאי זיפים אמר ר' יוחנן בני אדם המזייפין דבריהם וא"א אמר על שם מקומו כדכתיב זיף וטלם ובעלות ע"כ. ומשמע דר"א שחולק על ר"י הבא ה"ם שחולק עליו ג"כ בפירושא דאמתי' וכן ר"ל שחולק על ר"י בפירושא דאמתי' ה"ה בפירושא דקבא וא"כ הו"ל ר"ל ור"א תרי לגבי ר' יוחנן ושוב דשטיה דקבא משמע כר"א דאמר ע"ש מקומן ומינה נשמע לפירושא דאמתי'. אמנם לע"ד הדבר הקשה הוא גבי לאחת מנא ליה להרמב"ם שהוא שם מקום בא"י דא"כ למה לא שאלו עליו בש"ס מאי לאחת ופירשו שהוא ע"ש המקום כמו גבי זיפים ודוחק לומר דכיון שפירשו כן גבי זיפים מינה נשמע לאחת כיון שאין מקום זה ידוע ומכר בכתוב. ועוד דהא תניא לר"ל אלא לר"י מאי איכא למימר וע"כ לאחת כמו שפירשו המפרשים שהוא מלשון כלאיים בדבש והוא מין מאכל. וא"כ למה לא שברם הכי גם כן לר' יוחנן שמקום בזה הבשם לא הוכר בקרא ואולי יאמר הדומה דגבי לאחת פשיטא ליה לש"ס שהוא ע"ש המקום וגבי זיפים דוקא פות דמיבעיא ליה ואדרבה נאמר לפ"ז יש עשם כל דהו למה תפס כר"ל גבי ר"י בזיפים דמלאחת שם מקום לכ"ע זיפים נמי שם מקום הוא אבל כל זה אינו נלע"ד טעם נכון למה לא בחר בפירוש המפרשים שהוא מין מאכל פשוי

מקמח

יכין

כו) שמערה מכלי טהור לטמא: כז) לא נטמא העליון. דטיוק אינו חבור: כח) שהוא עב: כט) קמח בדבש שג"כ עב קלת:

תפארת ישראל

ל) זיפפנו עבה: לא) כשנפסק הקלות השותת. קופץ העמוד שנגע במשקין ממאים שלמטה. לאחוריו לתוך כלי העליון:

יכין

הכשר תני זה. דאלו לענין טומאה ובהרה הא תניא לה בפ"ה דטהרות והכא לענין הכשר שייך נמי לאיתני לשון טהור וטמא כהניא דפ"ק מ"ג וכמה דוכתי ומשכחת לה לענין הכשר אשם הניח כלי תחת הגג לקבל הנופפין דמה שבכלי הם תלושין ברגלו ושעל הגג אינו חבור להם וכמחוברין חשיבי והיטוק אינו חבור. וה"ה איפכא אם עירה מן הכלי משקין ע"ג קרקע דשעל הקרקע מחוברין מיקרי כמש"ל ושעל הכלי תלושין ומכשירין ומכמה דוכתי משמע דלענין הכשר נמי אין היטוק חבור. וא"ע שלא כתבו המחברים זה גבי הכשר: שטהור. פי' הר"ב מה שבכלי העליון טהור וכ"כ הר"ם והרא"ש. והי"ל לכתוב דאפילו הקילות עצמו טהור אם קלט ממנו קודם שהגיע לתחתון אע"פ שנוגע למטה בתחתון. ולשון הרמב"ם בחבורו רפ"ז מה' ט"א שהעמוד היטוק טהור ואין ז"ל מה שבכלי העליון ע"כ. ובנמ' בגזיר מ"כנעית להו אי ים ניטוק לאוכלין אי אמרינן טעמא דדבש הזיפין ולפחת דהוי חבור משום דסמיכי והכי נמי סמיכי אי לישנא משום דאית בהו רירי ואוכלין לית בהו רירי

ציונים

ט כל הנצוק מיר ג שטמ פת פיי' שם פ"ז ריר:

תוספות חדשים

ח בהר"ב ד"ה כל הנצוק כו' דאינו חיבור. וכן אם קלט מן המקשים המגיעים מן האויר הרי זה שקלט טהור. (הרמב"ם רפ"ז מהט"א):

ט תוי"ט ד"ה חוץ מדבש כו'. ונעמ"ל כמ"ש התוי"ט לקמן שיש להם ריר והן נמכרין בדבש. כ"כ הרמב"ם:

ט תוי"ט ד"ה בית שמאי כו' לא חשיב להו. עיין בגזיר דף ל' בתוס' ד"ה תא שמע כו'. שכתבו זה לאלו דס"ל דבעי למיפשט לשאר אוכלין שאין להם ריר דאין מלוק משא"כ למסקנא דאמר מידי אריר' התם מטוס דסמיכו. ולא מטוס ריר. ע"ש בתוס' שכתבו בהגיה דלת"ק ריר לא מעלה ולא מוריד. ועיקר טעמא דת"ק מטוס דסמיכו דהיינו עביס. ול"ע על התוי"ט שלא הביא המסקנא דהוא מיבעיא דלא איפשיטא:

משנה אחרונה

דהא תניגן לה במתני' דלעיל ובכמה דוכתי. ונראה דכיון דמתני' לאו להגין מפני הגשמי' לחוד אלא אף מפני האבק שלא יעלה על האוכלין שלא יהא בהם ריר היינו היושבים ברה"ר להחליף המטבעות כמו שמצינו במס' שקלים פ"ו הגות היו יושבין במקדש וברה"ר האבק מצוי והכסוי מגין. והיינו דקתני אם ניער הכיסוי הזה שנתמלא אבק ומתוך הניער נתערו גם המי גשמים שעליו ה"ז בכ"י אע"פ שלא היתה כוונתו על המים אלא על האבק מ"מ מכאן נתלמד והוו כתלושים לרגלו. ועדיין אינו מיושב לתלי דפי' במתני' דלעיל דאם ניער דהתם נמי בכה"ג תיירי ותרתי למה לי:

ט כל הניצוק טהור. פי' הר"ב שעירה מכלי טהור לטמא וכ"כ כל המפרשים. ויותר היה נראה הכא לענין

משנה אחרונה

דהא תניגן לה במתני' דלעיל ובכמה דוכתי. ונראה דכיון דמתני' לאו להגין מפני הגשמי' לחוד אלא אף מפני האבק שלא יעלה על האוכלין שלא יהא בהם ריר דאין מלוק משא"כ למסקנא דאמר מידי אריר' התם מטוס דסמיכו. ולא מטוס ריר. ע"ש בתוס' שכתבו בהגיה דלת"ק ריר לא מעלה ולא מוריד. ועיקר טעמא דת"ק מטוס דסמיכו דהיינו עביס. ול"ע על התוי"ט שלא הביא המסקנא דהוא מיבעיא דלא איפשיטא:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

ל' חספרה מיי' סס כ"ל
יא האשה מיי' סס כ"ע :

תוספות חדשים

יא בהר"ב ד"ה ומגיסה בקדרה כו'. שלא יקדית. (הר"ם):

ר' *[מחם לחם עטור. עיין מ"ש במשנה דלקמן] :
מצונן לחם עמא. פי' הר"ב שהתחתון החם מעלה הבל לעליון מלוכן ומטמאו כדאמרי' לעיל בפ"ב (משנה ב') בזיעת המרחץ. הר"ם. וקלת קשה לי דא"כ בלא גלוק נמי כל שמעלה חוס מתחתון לעליון יהא טמא. ואולי דא"א בלא גילוק. אבל הרמב"ם פי' לפי שעמוד המשקה אשר יקרא גלוק. יתחמם בהיות קלהו בכלי החם הטמא ויחמם המשקה אשר בכלי העליון וכו' וכ"כ בחבורו פ"ז מהט"א. מפני שענני החמין עולה כתמרות עשן. ומתערב בגלוק ובמיס שבכלי העליון ומטמא הכלי. שהעשן העולה מן החמין משקין הוא חשוב. ולאיתי בפי' הר"ם שמתחיל כלשון הר"ב עד ומטמאו והדר כתב (כלשון הרמב"ם) לפי שענני החמין כו' *[ומתערב בגלוק ובמיס כו'] עד הוא חשוב וא"כ גם דברי הר"ב יכולין להתפרש דהחוס מעלה הבל בגלוק. ומש"ה מטמא העליון. אבל בלאו הכי אין חוס התחתון מטמא לעליון כשאין כאן גלוק. אלא שארחה בעיני פשוט שכל הלשון הכתוב בפירוש הר"ם מן לפי שענני החמין כו' עד הוא חשוב. שלא כתבם הר"ם בעצמו. אבל הס הגהה מאיזה תלמיד שהגיה כן בגליון. מוטתקים מחבורו של הרמב"ם אח"כ נדפסו בפיס בטעות. אבל הר"ם מעולם לא ראה חבור הרמב"ם. דלא אשתמיט בשום דוכתא לא בזרעים ולא בטהרות לכתוב שום דבר משמו. על כן לבי אומר לי. שהר"ם לא כתב לזה הלשון כלל שאין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד : *[רבי שמעון אומר כו' וכתו כו' טמא. במרדכי פרק כל הבשר העתיק כתו במקום וכתו. וגם ל"ג טמא. והארכתי בזה בספרי ספר תורת האשם כלל כ"ג דין ו'] :

אם

ר' המערה מהם לחם. הכי נמי איירי שמשקין שבכלי עליון שמערה ממנו מטהרים. ושבכלי התחתון שמערה לתוכו. הן טמאין: מצונן לחם טמא. שתחתון החם מעלה הבל לעליון הלוכן ומטמאו. שהעשן העולה מן החם. כמשקה הוא חשוב: וכחו של התחתון יפה שחומו גדול משל עליון. ואין הלכה כר"ש. שכיון שהעליון חם. אע"פ שהתחתון יותר חם ממנו. אין פעולתו של תחתון נכרת בעליון. ואינו מטמאו : יא ומגיסה בקדרה. מהפכת בכף שבידה לתבשיל שבקדרה: אם הזיעו ידיה. מהבל הקדרה נטמאו ידיה כאילו נגעה במשקה שבקדרה: היו ידיה טמאות. אם הזיעו ידיה. נטמאת הזיעה מחמת ידיה ונטמאת הקדרה. לפי שההבל מחבר בין הזיעה שבידיה. למשקין שבקדרה

ר' המערה מהם לחם לב) . ומצונן לצונן . ומחם לצונן . טהור . מצונן לחם טמא לג) . רש"א אף המערה מהם לחם. וכחו של תחתון לד) יפה משל עליון . טמא : יא האשה שהיו ידיה טהורות. ומגיסה לה) בקדרה טמאה. אם הזיעו ידיהלו) טמאות . היו ידיה טמאותלו) . ומגיסה בקדרה

טהורה

לפי שענני החמין כו' *[ומתערב בגלוק ובמיס כו'] עד הוא חשוב וא"כ גם דברי הר"ב יכולין להתפרש דהחוס מעלה הבל בגלוק . ומש"ה מטמא העליון. אבל בלאו הכי אין חוס התחתון מטמא לעליון כשאין כאן גלוק. אלא שארחה בעיני פשוט שכל הלשון הכתוב בפירוש הר"ם מן לפי שענני החמין כו' עד הוא חשוב . אבל הס בעצמו . אבל הס הגהה מאיזה תלמיד שהגיה כן בגליון . מוטתקים מחבורו של הרמב"ם אח"כ נדפסו בטעות . אבל הר"ם מעולם לא ראה חבור הרמב"ם . דלא אשתמיט בשום דוכתא לא בזרעים ולא בטהרות לכתוב שום דבר משמו . על כן לבי אומר לי . שהר"ם לא כתב לזה הלשון כלל שאין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד : *[רבי שמעון אומר כו' וכתו כו' טמא . במרדכי פרק כל הבשר העתיק כתו במקום וכתו . וגם ל"ג טמא . והארכתי בזה בספרי ספר תורת האשם כלל כ"ג דין ו'] :

אם

משנה אחרונה

רירי . ומשמע דלא ג"מ אלא לענין חוכלין. אבל עמוד הקילוח לעולם טמא אפילו לטעמא דרירין ואפר משקין דגילוק טהור אפילו עמוד הקילוח עצמו טהור . והר"ב שכתב טעמא לב"ש ס ו ל ד ת לאחרי' כשהקלוח נפסק חוזר וכו' וכ"כ רש"י ותוס' בגזיר . ולפי זה משמע דאם קלע מן הקלוח קודם שנפסק טהור . אבל הרמב"ם בחבורו לא הזכיר כשנפסק ומשמע דאפילו לטעמא דמשום רירין הקילוח קודם שנפסק נמי טמא דבשעת יציקה הרירין עולין ונמשכין וכ"כ הרמב"ם בחבורו שם להם רירין עולין ונמשכין והכ"מ הבין דרירין ונמשכין תרי מילי ניגלו משום שהם עבין ואינו מוכרח אע"פ שכפירושו כתב שניהם וגם הרא"ש כ"כ אבל בחבורו שלא הזכיר עבין אין הטעם אלא משום רירין לחוד וכ"מ בגמרא דאיכיפא להו אי משום סמיכי אי משום רירין ולא אמר נמי דלמא משום דאיכא תרוויהו ש"מ דתרוויהו ודאי לא בעינן כיון דבאד סני נמי למיהוי חבור : ר' המערה מהם להם. פי' הרב ה"נ איירי שהתחתון טמא והעליון טהור ע"ש. הכא ודאי לא מיתוקם אלא לענין טומאה דלענין הכשר לא משכחת לה כלל דאפילו מים שבכלי התחתון חם ועולה הזיעה למים שבגג שהם מחוברין ואין מכשירין הזיעה המועטת בטל ברוב כדאמרי' בפ"ב שהולכין אחר הרוב אבל לענין טומאה לא מהני רוב דאתי משקה מועט ומטמא את המרוכה דהזיעה כמשקה הוא חשוב . ומתוך זה קשיא לי הא דאמרי' מחם להם טהור לכ"ע אם אין כח התחתון יפה. ואפילו אין כחו יפה כיון שנוגע זיעת הטמא בטהור הא מטמא להו במגעו כיון דכמשקה הוא חשיב. ונראה דהטעם הוא כשכחו של התחתון יפה מבטל הזיעה של העליון ועולה עד הכלי העליון ומטמא להו . אבל בשאין כחו יפה אינו מגיע עד גוף העליון אלא בזיעה שלו הזיעה הוי גילוק ואינו חבור : מצונן לחם טמא . מה שהקשה תוי"ט דבלא גילוק נמי ואולי א"א בלא גילוק והאריך בזה . ובהכח האריך דפשיטא בלא גילוק נמי טמא שהרי הזיעה עולה ומטמא כמשקה עצמו כדתני' במתני' דכשמוך בהדיא ותנא דמתני' תרתי קתני הכא איירי בגילוק והדר תני זיעה בלא גילוק : יא אם הזיעו ידיה טמאות . משום דלעיל קתני דהגילוק מטמא קמ"ל הכא דזיעה בלא גילוק נמי מטמא. ומ"מ הא דין הזיעה נמי תגינא לה רפ"ב דכמשקה עצמו חשוב לטומאה ולהכשר והא תו למה לי . ותו קשה סיפא אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה הא לא עדיף מחם להם כמ"ש תוי"ט . ומ"ש לייאש דהעליון לוסר התחתון. הוא מלתא בלא טעמא ולענין איסור איפכא אמרי' דאפילו מונחים זה ע"ג זה תתאה גבר . ותו קשה עוכא הא דא"ר יוסי אם נפסו . דמשמע דלא חייב ר"י הזיעה משקה אלא אם נטפו . וכריעא דהזיעה כאה מלמעה א"א לה לנטף . וה"ל למימר אם יש בה כדי לנטף. ותו דברפ"ב סתם ותני נמי דזיעה הוי משקה ולא פליג ר"י . וגראה לפרש דכולה מתני' איירי שנוגעות ידיה בקדרה וכבי אורחא שהמגיסה בקדרה איזה נזהרת מלגע בקדרה והקדרה טמאה היינו מה שבתוכה שהתבשיל והמיס שבתוכה טמאין והרבה מלאנו במס' אהלות הבית טמא ועליו' טמאה היינו שבתוכן וכן פי' הרמב"ם כאן בפיפא הקדרה טמאה על מה שבתוכה אלא הכא שהתבשיל טמא ממילא נעמאת הקדרה מן המשקין שבתוכה וכשנגעה בקדרה לא טמאה לידים שהקדרה שני הוי שקבלה מן המשקה ואין שני עושה שני כלתנן רפ"ג דידים אלא נטמאו ידיה מן הזיעה. וטובא קמ"ל דלא אמרי' דהזיעה נ"כ שבאה מכח המשקין איזה אלא שני ולא מטמא ידים קמ"ל דהזיעה כמשקה גופיה ותחלה הוי ואי מהיכא דרפ"ב סד"א דשני הוי קמ"ל הכא דמטמא הידים וע"כ דהוי תהלה . והדר תני היו ידיה טמאות ומגיסה קדרה טהורה אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה היינו כשנגעו בקדרה בזיעה שבידיה ואתי לאשמועי' דאע"ג דהא דמשקה מטמא כלים היינו משום גזרה דמשקין של זב כדאמר פ"ק דשבת וכזיעה לא גזרינן דהא זיעה של זב עצמו טהור כדאמרי' ר"ח דם הנדה דף נ"ה קמ"ל דזיעה של המשקה

הוי

מקמה והכם ואולי ס"ל ז"ל דמאכל כזה שמעורב בו קמח ליה רירי וכפ' כ"ג ומיר אמרינן בעי רמי בר חמא יש גלוק לאוכלין או אין גלוק לאוכלין מי אמרינן משום דאית בהו חוטי רירי והני לית בהו רירי ס"ד משום דסמיכי כו' משמע דלפיתית נ"כ אית ליה רירי ודוחק וזה לשון הרמב"ם בפ"ז מהט"א נתיל דבש הויפים ובשם הפפת הגילוק שלהם חבור ואפילו היה מעורב מלוכן לגוף מפני שיש להם ריר וכרי הם נמשכים כדבק לפיכך כל האוכלין אין הגלוק שלהם חבור ואפילו היו עבים הרבה כגון הגריסין והחלב המותך וכיוצא בהן לפי שאין להם ריר וכן שאר המשקין אין הגילוק שלהם חבור אא"כ שיהא מלוכן לחם כמ"ש ע"כ . וכתב הכ"מ לפיכך כל האוכלין וכו' בפ"ז דטמיל וכו' זיעה ומר בריה דרבינא ולא שבקינן לפשיטותיה דרבינא משום דחייתיה דרב אבי ע"כ . וק"ק אמאי שבקינן פשיטותיה דרבא משום דחייתיה דר' זיעא ומר בריה דרבינא והוה לן למתפס כרבא לגבי

חזון נחום

דרבינא ולתומרא ואולי ס"ל משום דהוי יחיד לגבי רבים :

ר' מצונן לחם טמא. (עיין תוי"ט ד"ה מלוכן לחם עמא) . ועם דמלת אכל שכתב איזה מדוייקת מ"מ כוונתו מבוארת דגם הר"ב לא פליג עליה דהרמב"ם בזה דבלא גלוק גם הר"ב מודה להרמב"ם דלא הוי חבור אלא שהרמב"ם פירש דבריו יותר ודברי הר"ב פחותין קצת וזה כוונת התוי"ט בלי ספק ולא כמ"ש ספר בני חיי בשמעתא לי"ד סי' ק"ה על עניין הגיסון וז"ל וראיתי להתי"ט שם בפי' המשנה דמכשירין שכתב מחלוקת ר"ב והרמב"ם דלהרמב"ם צריך שיהיה גלוק וכיון שיש גלוק הכל מתבר זה לזה והר"ב סובר דלא בעי גלוק אלא בהכל לחודיה פני ע"כ דמשולש לא עלה על לב התוי"ט לשיש מחלוקת בזה כמדובר ועיין במ"ש בסמוך בפ"ד :

וכתב

יכין תפארת ישראל יכין

לב) מעטור לטמא: לג) דלוגן לתוך חס מעלה הבל מתחתון הטמא. והוא מתערב בגילוק: לד) חומו : לה) מהפכת בכף : לו) מהבל סטמא : לז) דההבל מחבר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שבקדרה: ר' יוסי אומר אם נטפו. אין הקדרה טמאה. אלא"כ נטפו טיפין מן הזיעה שבידיה לתוך הקדרה ואין הלכה כר' יוסי: היין שבכף טהור. ואינו מכשיר דלא הוחשב להיות משקה עד שיערה אותו לתוך הכלי. וכמו שאין לו תורת משקה לענין הכשר. כך אין לו תורת משקה לענין טומאה. ולענין יין נסך:

יא אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה. כתב הר"ב לפי שההבל מחבר כו' ומסייס הר"ם כגון מערה מצונן לחם ע"כ. ודבר תימה הוא בעיני דהתם לחם הוא הטמא שהוא הצונן. ואינו הכא בעיני זה. וכי תימא דה"ק כמו שהחם מטמא לצונן העליון. אף כאן נעשה עליון חם מן התחתון ולפיכך חוזר ומטמא גם לתחתון. אכתי לאו ראיה דהא אי משום הא איכא לדמויי למחם לחם דטהור. וירא לי דהך דהכא לאו מטמא דלעיל הוא. דלא חלקו לעיל אלא כשהעליון טהור. אבל היכא דהעליון טמא כי הכא אין חילוק ולעולם העליון מטמא התחתון: **הקדרה** טמאה. עיין בפירוש הר"ב דסוף זבים: **הרי** זה דומה לסלי זתים וכו'. עיין בסוף מכילתין:

טהורה. אם הזיעו ידיה. הקדרה טמאה יז). **רבי יוסי אומר אם נטפולח). השוקל ענבים בכף מאזנים. היין שבכף טהור** לט). **עד שיערה לתוך הכלי** מ). **הרי זה דומה לסלי זיתים וענבים. כשהן מנטפין** מא):

מלאכת שלמה

יא הקדרה טמאה פי' הרמב"ם ז"ל מה שבתוך הקדרה לפי שהמשקים שנטמאו מחמת ידיים אין מטמאין כלים ע"כ ומה שכתוב אח"כ בפירושו ז"ל אלא"כ תחשוב וכו' עד וימושו לו מלאתי שעבר על המגי' הקולמוס:

והר"ש ז"ל בפי' שני פירש דהאי פלוגתא דר' יוסי ות"ק אקדרה גופה שזיעת ידיה מטמא הקדרה עצמה אפילו לר' יוסי אם נטפו: ה"ג דומה לסלי זתים וענבים שהן מנטפין כך מצאתי מוגה:

חזון נחום

יא אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה. (עיין תוי"ט ד"ה אם הזיעו ידיה).

ולא ידעתי לעומק חילוק זה דמה יתן ומה יוסיף מה שהעליון טמא והתחתון טהור דמ"מ תתאה גבר ולא עלתה. גם ס' כני חיי שם תמה על דבריו וכתב ותמוהים דבריו שהרי כיון דטמטמא הוא משום שההבל מחבר מה לי אם הטמא למעלה או הטמא למעלה וכו' יע"ש. ולכן נלע"ד דהכא אתי כיון שההבל כ"כ מחזיק עד שהזיעו ידיה תשיב ההבל הזה כגופו של דבר ממש והרי נתחברו זה בזה מ"מ אף שהעליון טמא והתחתון טהור וסרי דייק לשון המפרשים ועדיף מלוק דלעיל דתם לתוך תם ותם לתוך טון דהתם לא הוי הכחת עלא אלא לפי שעה. אמנם הכא שהיה שם הבל הרבה עד שהזיעו ידיה לא גרע מלוק דלמן לתוך תם דחשיב תיכור משום דתתאה גבר וה"ה הכא אף דהוי עלאה וזהו שכתב הר"ם כגון מערה מצונן לחם ר"ל דלא גרע זה מזה כמדובר ומעתה אולא ליה הכאיה שסברת מכאן ס' כני חיי לדברי הבש"ך יע"ש. ובלא"ה דבריו תמוהים איך יחלוק הבש"ך על הרמב"ם בפי' וכבר כתבתי דגם הר"ם כן הוא ג"כ דעתו דלעיל בעיקר ולע"ד אם הבהל הוא מרובה הוי חבור מ"מ חם בחם ותם בצונן וצונן בחם ואפילו בלא עלוק כלע"ד אף שהמפרשים לא פירשו דבריהם:

תוספות חדשים

יא במשנה הקדרה טמאה. ואמרו בכאן קדרה טמאה כ"ל הדבר אחר בקדרה לפי שבבר בינינו מטקים שנטמאו מחמת ידיים לא יטמאו כלים אלא"כ תחשוב דעת היד הבאה מהבל כאילו הן מטקים טמאים ויחושו לו. הרמב"ם:

יא בהר"ב ד"ה היין שבכף כו' לתוך הכלי. משמע מדבריו אע"פ שחיבב עליו טהור. דאינו מטקה עד שיערנו לתוך כלי. וכ"ה בתוס' והכ"מ הר"ם וכן כתב הרמב"ם פ"י מהע"מ הלכה י"ד:

יא תוי"ט ד"ה אם הזיעו כו' דבר תימה. ויש לחלק כיון דהכא הזיעה של מעלה אינה באה אלא מהבל דלמטה. הוי כולהו אי' מתוכר זה לזה. מבא"ב מחם לחם דלעיל. דכל אי' ים לה מטקה בפני עצמו. דכיון דמעלה אינו תיכור. ודאי דאין ההבל מתכרן. ואין פעולתו ניכרת בעליון. ים לה מטקים בלא"ה וכ"כ הרמב"ם בהדיא:

חשוקל עיי' שם פ"י הי"ד:

יא בתוי"ט ד"ה אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה. כתב הרע"ב לפי שההבל מחבר כו' כגון מערה מצונן לחם ודבר תימה הוא בעיני דהתם הוא הטמא כו' עכ"ל. ואני לא הבנתי התימה דבשלמא התם אי אפשר לאסבורי ב"א שהתחתון טמא דאם היה העליון טמא אז כשהיה מערה לתחתון בטמאה בלא זה התחתון איך שיהיה דהא' נגע בטמא אבל כאן שהעליון טמא אז דימה הר"ש כמו ששם התחתון החם עשה פעולה בעליון וכאלו נגע בו ג"כ כאן כשהיו ידיו טמאין והיו צוננים ועשה החם התחתון פעולה והראיה שהרי

יכין תפארת ישראל יכין

מחבר הזיע שבידיה עם המאכל ומאני מגילק. דהכא עליון ממא: לח) רק בנטף זיע מידיה לקדרה. נטמאה: לט) אמק"מ ואינו מכשיר. דלא חשיב משקה: מ) דמלרפס ועירה אותן מן התאזים לכלי אחר. מחבביה משקה: מא) ג"כ כך דינן:

משנה אחרונה

הוי כמשקה עצמו לעמא כלים. וכהא פליג ר' יוסי דבזיעה אין לגזור כיון דזיעה בל זב עצמו טהור אלא אם נעשו דבה"ג מאן דחזי סבר משקה ממש הוא ואתי לאחלופי במשקין עצמן:

הקדרה טמאה. ומוכח הכא דמשקה שמחמת ידיים מטמא כלים דלא כשטת הרמב"ם דפליג בהא בפ"ת מהאה"ע. ומשום כך נאמר מזה בכאן ומפרש הקדרה טמאה היינו מה שבקדרה. וכה"ג מפרש נמי פ"ב דטבול יום מ"ב אם היו ידיו מסואבות הכל טמא היינו מה שבתוכה:

השוקל ענבים. ולא תני האוכל ענבים מתוך הקערה. דאלו בעי להו לאכילה היין הוי משקה כדאמרי' בשבת ר"פ חבית בזתים וענבים דלמחיבה קיימי אפילו דעתו לאכילה כי נפיק משקה יהיב דעתי' עליהו ונתחיב ליה בהו ולהכי תני השוקל דלא בעי להו לאכילה אלא למוכרן במשקל והלכך כי נפיק משקה לא ניחא ליה ברוצה בענבים למוכרן ובתוספתא תני אע"פ שחשב עליו עהור הטעם בזה כיון דתחלת ביאת היין היה שלא לרצונו אפילו חשב עליו מכשיר לשתותו אינו כלום דכל מחשבה דמהני להכשר היינו שמחמת בשותו ענין כדאמרי' בפ"ג וכן בר"פ דלקמן אם נתכוון לטל ברצונו בכך שצריך לנותנן או לכוונה אחרת. אבל הכא שחשב עליהן לשתות זה הוא שלא ברצונו שחפץ יותר אם היו ענבים וכברונה לשתות מקום שאין לו לאכדן וכע"כ צריך לשתותן. והא דקתני על שיערה לתוך הכלי ומשמע דעירוי עדיף מחשב עליו. היינו טעמא כדפי' רש"י פ"ק דשבת דף י"ב גבי הכופה קערה על הכותל דוקא כפאה אבל דרך קבלתה אפילו נתכוון להניל הבית מפינוף וא"ל למים מ"מ מדלא כפאה גלי דעתי' דאחשביהו ע"כ וה"ג כשמערן לתוך הכלי אחשביהו. ובוכי ניחא הא דצריך למיתני הא למה זה דומה לסלי זתים וענבים וכו' ולמאי תני לה. אלא ה"ק כמו בסלי זתים וענבים המנטפין דפשיטא דלא ניחא ליה בטופין לאיבוד ה"ג אפילו חשב לשתי' הוי כמו לאיבוד כיון דמתחלה בחו שלא לרצונו וכדפי' והרמב"ם בחבורו השמיט אפילו חשב עליו ולא ידעתי למה:

ידיו הזיעו הוי כאלו נגעה בעליון ונטמא העליון וכן כתב הר"ש בפירושו וז"ל וכן אם היו ידים טמאות נטמא מה שבקדרה כאלו הן חיבור כגון מערה מצונן לחם והטעם של הרב חוי"ט אינו מובן ודו"ק:

מעשה ארג והוא כללא דפרק ה

משנה א מי שטבל בנהר הרי היה לו עסק עם המים שיטהרו אותו מים העולים עליו אף שהם שלא לרצון דמיא למים העולים בפיו כיון שזה דבר ברור כשיטבול אדם בנהר א"א שלא יעלה עליו מים. אם היה לפניו נהר אחר ועבר בו הרי בזה לא היה לו עסק עם המים והלואי שלא היו ולכן המים העולים עליו שלא ברצונו בטלו השניים את הראשונים והרי המים שעליו אינם תלושין ברצון כי באונס הם עליו ולא היה לו עסק ורצון עם המים כלל. וכן כשעלה מן המבילה דתחתו חבירו בשברותו בטלו המים הראשונים אבל אם דחהו דרך שחוק לא בטלו אלא הרי המים שעליו תלושים ברצון כיון שהיה לו רצון לשחק במים וידוע שא"א זה אם לא שיעלה מים עליו הוה המים שעליו כאלו הם ברצון אף שהם באמת נתלשין שלא לרצון דמיא למים שבפיו ובשפתיו. טבל בנהר ועלה וירדו עליו גשמים אם רבו עליו גשמים בטלו והרי כל המים שעליו אינם תלושים ברצון ודוקא נהר אחר שיורד בו שלא ברצונו אלא לילך לדרכו אבל זה הנהר שירד בו ברצונו לטבול בו כל מה שילך בו ויטבול בו הכל לרצון אף אם יטבול להעביר מים ראשונים זהו ודאי לרצון וזהו שאמר בתוספתא אפילו הלך בו והפליג עד מיל לא מהני דהכל נקרא לרצון כיון שירד בו לרצון ולא מהני אלא נהר אחר שעובר בו שלא לרצון או שדחהו חבירו לאותו חבור עצמו והדחיה היה מחמת שכרות:

משנה ב השט על פני המים ברצונו לשוט להרגיל עצמו או לשאר כוונה לשוט המים הנתזין כיון שאין זה הכרח כל כך לענין השטה כי יש יודעין לשוט בטוב ובנחת בלתי התזה ולכן אינן מכשירין דהא באמת שלא לרצון נתלשו אבל המים העולין אף שהם שלא לרצון הרי א"א לשוט אם לא שיעלה המים עליו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ודמיא למים שבפיו. אבל אם השטה היה גם כן שלא לרצון כגון שרוצה לעבור את הנהר ואין לו מעבורת דמי למתם עובר בנהר שהמים שעליו אינן מכשירין. ואם נתכוין להתיז כדרך המשתקין מכשירין. העושה צפור עיין פ"ז א'. פירות כגון חמים ושאר זרעונים שירד דלף עליהם ר"ש חשיב ליה כאלו יש לו עסק עם המים דהא רצונו שיתפשטו על כל הפירות אף שהם שלא לרצון מכשירין וחכמים סברי כיון שכל עיקרן לא היה בהם שום צורך אין זה לרצון כלל:

משנה ד הבור הוא מלא מים על כל גדותיו וא"א למדדו לא לעמקו ולא לרחבו אם לא שיתלחלה הקנה במים ר"מ סובר כר"א דלעיל פ"ד מ"ה דאף העולין ברגליו הם בכי"ת אף שברגליו הם שלא לרצון לגמרי ולא היה לו שום צורך שיתלחלחו רגליו במים אלא באונס גמור כיון שבידיו מכבס ברצון את כסותו הרי יש לו עסק עם המים אף שהעליה של מים על ידיו הם שלא לרצון הם מכשירין דדמיא לשתה מים שבפיו מכשירין כיון שא"א לשתות בע"א וה"ה א"א כאין פנים לכבס בלתי ידים הרי המים העולין בידיו מכשירין אבל ברגליו שאין לו עסק עם המים לצורך כביסה אלא שזה הבור הוא עשוי שהכרח לו לעמוד ברגליו במים הוה המים שברגליו שלא לרצון ודמיא לעובר בנהר. ור"א סובר כיון דא"א לכבס בבור זה אלא שיעמוד ברגליו במים הוה גם רגליו צורך כביסה ואף שבאמת אינו ענין לרגליו עם הכביסה וכך הוא סברת ב"ש בענין מים הנתזין כיון דזה הצינור עשוי כך וא"א בענין אחר הוה שלא לרצון כרצון וכך הוא סברת ר"מ כאן כיון דא"א למדוד בור זה אם לא שיעלה מים על הקנה אף דבאמת לענין המדידה לרחבו אין שייכות לו במים אמרינן כיון דבזה הבור א"א המדידה אם לא במים דמיא למים שעל רגליו דזה הכביסה א"א אם לא שיעמוד במים ברגליו אף שאין ענין לכביסה עם רגליו כן הכא במדידות רחבו. ור"ע חולק דברחבו שאין לו ענין כלל עם המים שהרי אם הבור לא היה מלא היה יכול למדוד אותו בלא רשומות מים כלל הוו כמים שברגליו דלתכמים איננו מכשיר כלל דאין ענין אמיתי לרגליו עם הכביסה והרי באמת הן עולין שלא לרצון כלל אלא שאתה דן כיון שיש לו עסק ורצון עם המים הוה עליה אף שלא לרצון כרצון וכל זה בענין שיש לו עסק עם המים אבל רגליו לענין כביסה וקנה המדה למדידות רוחבו אין לו עסק עם המים כלל אלא בזה הבור במקרה אבל המודד לעומקו אע"פ שאין צריך אלא למים שברושם גם למטה מן הרושם מכשיר כיון שיש לו עסק עם המים שירשים לו לידע עמקו וא"א שיהיה הרושם למעלה אם לא שיהיה גם למטה אף שאין לו צורך במים שלמטה מן הרושם וזה שלא לרצון דמיא למים שבפיו העולין שלא לרצון ומכשירין כיון שברצונו שותה וא"א לשתות אם לא שיעלה מים בפיו הוה הכל לרצון כן הכא כיון שרצונו לידע ע"י רושם עומק המים אף המים שלמטה מן הרושם כיון שא"א בענין אחר הוה הכל לרצון ומכשירין:

משנה ה פשט ידו או רגלו או קנה לבור לידע אם יש בו מים הרי המים העולין בידו וברגלו ובקנה אינם תלושין לרצון דאין לו צורך כלל במים העולין אם הידיעה אם יש בו מים לא הוה בזה לו עסק עם מים דוקא דהא אם יהיה תבואה ופירות בבור ג"כ ירגיש בזה הענין שיתן שם ידו או רגלו או קנה אף שלא יעלה על ידו או רגלו כלום מן הפירות והתבואה א"כ העליה של מים שעל ידו ורגלו וקנה אף שהוא הכרח אבל אין לו בזה עסק עם המים כלל דהא כך לי מים ופירות ותבואה וזרעונים ירגיש גם כן בידו וברגלו וקנה אף שלא יעלה עמו כלל אבל המשלשל חבל לבור אוי בתבואה ופירות לא ירגיש כלל כיון שהחבל כופף עצמו והוא רך אוי בפירות ותבואה אין לו ידיעה כלל על ידי החבל אלא במים והוא ע"י המים שהעלה על החבל הוה העליה של מים על החבל לרצון גמור ולידע כמה מים דמיא ממש למודד לעומקו: זרק אבן לבור לידע מן הקול אם יש מים בבור דהזורק אבן למים נשמע קול הרעשת המים וכן אם יש תבואה או זרעונים גיבר ע"י הכאת האבן בהם כי אינו דומה קול שעושה אבן כשתכה על ארץ הקשה לקול שהוא עושה כשמכה על דבר רך ולכן אין לו עסק עם המים כלל ולכן המים הנתזין שלא לרצונו אע"פ שא"א כשיכה אבן על המים שלא יתיז ממנו אינן בכי"ת ושעל האבן אינן כתלושין דדמיא לגשמים שיורדין על האב הטומאה דטהורין שאין עליהם משקה דבטילו על גב הגוף וה"ה הכא בטילי על גב האבן אבל מקבלין טומאה דלא דמיא למים שעל הכשר הכל היינו שאינן מכשירין אבל מקבלין טומאה דלא דמיא למים שעל גוף אדם:

משנה ו דרך השלחין להניח העורות במים על איזה ימים כי יש על השערות כמה זוהמא נדבקת מאד ומיני אבק מדובק מאוד בשערות ובפרט בשלחין של צאן וע"י שרייתן במים איזה ימים מתרכך הזוהמא והלכלוך ולוקח קצה השלח מן המים וחובט עליו שיתפרר ומתרכך הזוהמא והאבק ואח"כ לוקח קצה האחר וחובט עליו וקצה שכבר חובטו מניחו במים ומחמת החבטה שחבטו נימוס הזוהמא במים והולך לה וכן עושה כמה פעמים ואח"כ בשכבר הזוהמא הדבוקה הרבה בשערות הלך לו טובלו במים ולוקח כל השלח מן המים וחובטו חוץ למים שילך הזוהמא ממנו עם האים והחובט על השלח חוץ למים פשוט שהוא בכי"ת שהוא מתכוין שיצאו המים עם הצואה והלכלוך אבל כשחובט תוך המים דהיינו קצה אחד ואח"כ קצה אחר הרי כשחובט עיקר כוונתו שיתרככו הלכלוך הדבוק ואח"כ כשנותנו במים נימוס והולך לו ומעתה אין לו שום צורך בשעת חבטה במים היוצאין מן השלח עם הצואה דהא עיקר כוונתו אינו אלא שיתרככו ואח"כ כשנותנו במים ממילא יוצא הלכלוך והפרש ממנו וכיון שאין לו צורך אף שאינו מזיק לו אם יוצא המים עם הלכלוך כיון שאין לו ריוח בזה דהא בלאו זה בשיתנו בתוך המים יצא הלכלוך בתוך המים ולכן אינו בכי"ת ור' יוסי סובר אף שאין לו ריוח בזה אעפ"כ כיון שאין מזיק לו הוה כנתלשו ברצונו:

משנה ז המים העולין בספינה ובעיקל שקורין אנקער ובמשוטות שמוליך בו הספינה טהורין דהוו כמים שעל גוף אדם שעובר בנהר כיון דאין ענין הספינה אלא להעביר הים והנהר המים העולין בה הרי הוא כעולה על גוף אדם שעובר בנהר שאינן מכשירין שאין לו עסק עם המים אלא כוונתו לילך לדרכו ומה לי אדם העובר בנהר או ספינה העוברת כל אלו מים העולים עליהם שלא לרצון אינן מכשירין שאין להם עסק עם המים ואינם מתכוונים אלא להעביר לדרכם אבל מי שיושב בספינה לשוט למייל שיש לו הנאה ממה שעובר ושט במים דמיא לשט במים להנאת שייטא דמים העולין עליהן מכשירין דהא יש להם רצון ועסק עם המים דוקא ולכן העולין שלא לרצון בהכרח הם מכשירין כמו מים העולין אחורי הדלי שדולת מים לרצון ומים העולין בפיו כששוחה לשתות. ובמצודות וברשתות המים העולין בהם שלא לרצון אינן מכשירין דהא אין להם עסק עם המים אלא לצוד דגים וכיוצא בהן מתכוין ואם נער תלשם לרצון דהא יש לו רצון שיתלשו מכאן. המוליך את הספינה לים הגדול לחזקה במים וכן מסמר וכן אוד לכבותו כל אלו צריכים למים ויש לו עסק במים אף העולים שלא לרצון מחמת הכרח הענין שהוא רצונו מכשירין ודמיא למים העולים אחורי הדלי שדולה בו מים דמכשירין אבל מסמר של מתכת לכבותו אינו בכי"ת דלא צריך ליה דממילא עמיא וכביא דהא של מתכת הוא. ורבינו כתב כמבואר בתוספתא המניח את האוד בגשמים לעשותו פחם הרי זה בכי יותן אבל המוציא את האוד ואת המסמר לגשמים לכבותן אין המים שעליהם תלושין ברצון דהא אוד כיון שאין צריך בו שישתייר פחם או חתיכות עץ ממילא יהיה כבה והולך כשישרף לגמרי ומסמר ממילא יתקרר ומשנה דנקט לכבותו פתם כי מסתמא מכבה את האוד מפני הצורך בו:

משנה ח קסיא שעושין לכסות השלחן ולאכול עליו ונקרא גוויקסטי ליוואנט ושפך עליו משקין שלא לרצון אינן מכשירין אף שא"א לאכול כלל ולשתות אם לא שישפך מעט עליו אין זה רצון כלל דאם ירצה להזהר הרבה לא ישתפך אפילו טפה לחוץ: ואם נער ולא הקפיד על מה שיפלו ונפלו על פירות הרי הם בכי יותן וזה טעם הניעור בכ"מ הראב"ד:

משנה ט הניצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה כיצד היה מערה משקין טהורין לתוך כלי טמא ואפילו על גבי השרץ הרי העמוד הניצוק טהור ואם קלט מן המשקין הנינגרין מן האויר הרי זה שקלט טהור ואין צריך לומר שהמשקה שמערב ממנו טהור. במה דברים אמורים בשעירה מצונן לצונן או מחם לחם או מחם לצונן אבל המערה משקין טהורין צוננין לתוך משקין טמאין חמין הרי הניצוק חיבור ונטמאו המשקין צוננין כולן שהוא מערה מהן ונטמא הכלי שמערה ממנו מחמת המשקין שבתוכו שהרי נטמאו ומפני מה אמרו כך מפני שהעשן החמין העולין כתמרת עשן מתערב בניצוק שאין לו עשן שהוא צונן ובמים שבכלי עליון הצוננין ומטמא הכל שהעשן העולין מן החמין משקין הם לכל דבר לפיכך האשה שהיו ידיה טהורות והגיסה בקדרה טמאה והזיעו ידיה מהבל הקדרה נטמא ידיה כאלו נגעה במשקה שבקדרה. וכן אם היו ידיה טמאות והגיסה בקדרה והזיעו ידיה נטמא כל מה שבקדרה כאלו נגעה במשקין שבקדרה. נחיל דבש הזיפים ודבש הצפחת הניצוק שלהן חיבור ואפילו היה מערה מצונן לצונן מפני שיש להם ריר והרי הם נמשכין ברבק לפיכך כל האוכלין אין הניצוק שלהן חיבור אפילו היו עובים הרבה כגון הגריסין והחלב המתוך וכיוצא לפי שאין להם ריר וכן שאר כל המשקין אין להם חיבור אלא אם כן מערה מצונן לחם והיותר עיין בתוספתא ופשוט הדבר כביעתא בכותחא דחבל העולה מדבר הם אף בלא ניצוק מטמא לעליון הקר אבל שניהם מעלין הכל אינן מתחברין ביחד כלל:

מכשירין המעלה פרק ו

פרק ו א המעלה פירותיו לגג. מפני הכנימה). ויורד פרק ו א המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה. עליהם

ר' עובדיה מברטנורה

ציונים

תולעים

חזון נחונז

א המעלה פירותיו וכו'. כתבו תוס' פרק המוכר פירות דף ל"ז ד"ה לא לריכא כגון שתמרו כמי גשמים וז"ל תימה דסכא מסמע שם תילוק בין גשמים לשאר משקין ואיה תילוק יכול להיות ביניהם. ומה שפירש ר' שמואל דגשמים בעינן דמיתה ליה ולא בשאר משקין כגון יין אפי' לא מיתה ליה מכשר דגשמים כתיב וכי יהבו מים על זרע. אין נראה לרש"ל דלא אמרת בשום דוכתא שיהא חילוק בין מגשמים לענין הכשר ומאשר יבא עליו מים מפקינן הכשר לכל משקין. וכפ"ק דפסחים איכא דלא מוקי וכל משקה אשר יתנה בכל כלי לענין הכשר ול"ל מתה ליה דלא בעינן דמיתה ליה. ונראה לר"י דבגשמים בעינן תרתי שיתשיב לותו מתחלה להיות שיהו משקין ואח"כ בעי' דמיתה ליה אבל שאר משקין פגון מים יין ושמן כיון דמיתה ליה ממילא הם מכשירין כדתנן בפ' מכשירין אבל קבה מיהא אפילו לא יחבוב אותו להיות משקה ומייתי לה בפ"ק דחולין המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה ויורד עליהם טל אינו בכי יותן ואם לכך מתוון הרי

ון

א המעלה חולין יג. ונשמה כ"ב ל' מי' שם פ"ל ס"ב. הקלן ח"ר ר' יהונתן תרומות פ"ל ה"ל:

משנה אחרונה

פ"ו א מפני הכנימה. ממנו דוקא שמפרש מפני הכנימה הא סתמא ה"ז בכ"י. וסיפא תני אם נתכוון לכך הא סתמא אינם בכ"י. ונראה דסיפא דוקא נתכוון הא סתמא אינם בכ"י כדתנן בפ"ג דשמת דוקא בעינן. והכי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org